

۱۳۹۱/۶/۲۷	کتابخانه عمومی شهید بهشتی دفتر اوقاف و امور خیریه تهران	۱۳۹۱/۶/۲۷
-----------	---	-----------

<p>حمد تو فرو بسته بیا نه از بیا نه از از پر تو روی تو عیاں گشته نه از اشباح منور شده از لخته بیا نه از از فضل مبین است فضیلت بکا نه از دیگر نشناختم چه بهار این چه خزا نه از یک سو دکنده و دو صد گداز بیا نه از در زمزمه مرغالی بسیر نوک ستا نه از در هر قدمی هست ز صد گشته بیا نه از قصه بگوید غیر قضا نه از قضا نه از</p>	<p>ای غیض تو بگشوده ز با نه از بیا نه از در پرده چو بودی همه در کتم عدم بود گل یافته از جلوه گل حسن و جمال دل از شرفش هست که منزل که یار است و صل تبهار من و بهار تو خندانم سود اگر باز در رضا شو که در اینجا در گلکده عشق سحر فرستم و دیدم در رگد عشق پیچیدگی پدید است نالیکن شوریده دلال از سر فروغ است</p>
--	---

۱۳۹۱/۶/۲۷	گم گشت در انجام به پیدای هویت خند حسرتی خسته بهین بودگانها	۱۳۹۱/۶/۲۷
-----------	---	-----------

<p>از روز سازش می خوریم آهش کارا بشری که و طوبی یا ایها السکار می</p>	<p>تهدید بر ریا که دو کس شیخ شهر مارا اندر از عشق ساقی امشب ترانه خواند</p>
---	---

در عشق تو جو ایچ از دین منزل گذشتیم	ای پناہ سلام گوید پیران پار سار
نشکفت گر سخنور هر جا غریز باشد	نیکو نگار از ندمرغان خوشنوار
ای قوم عشق اخفا شرطی و سماع است	لا تشعروا جهاداً لا تقموا هنار
در بیت حزن تنگی از خویش دور بام	بر روی باد بکشاگیسی مشک سار
امشب کم از قیامت هنگامه ندیدم	فردا مگر به بینم دیدار آشنار
نستی شبانه بلفظ صبح نبود	پیرمخاں سحر که این نکته گفت مار
در دهر خربز ایلت جابے دگر نیابی	آنجاکه خنده آید برپاوشه گدار
آه از تغافل صواب خضر و رت افتاد	کز رازهای پنهان محسوسم کم ضیاء

خوش طرفه آتش هست سینه حسرتی را	
یا لیتنا وجدنا من برقه شملنا	

صبا پیام رساں آں نگار بر غنا را	که بهر تست اقامت دین جہاں مار
برونہ عشرہ ندانم چه قدر خواہد گفت	کسے کہ دوست ندارد جمال زیر بار
رسم بکوی تو اما بساعتی کہ نہ شد	بشاخصا چمن سشیانہ عبقار
مجوزہ عیاش از عتاب ترک ہوا	کہ آتش نیروز عالمے تشرار
بحر امید کہ ایمان عشق کیشاںست	کسے نہ دوستی دل زلفزار

چو ترهات ندیم و چو پند انا را را	بگوش غیبت از خود گذشتہ را بپست
که هم مزاج نموده است پیرو برنا را	هلاک مستخره نشیوه جمالی تو انم
فلک که گل بچمن داد و لاله صحر را	تخاک کویتو آنجسم بر آورد و انم
گریز نیست جوانان بدو نهیم را	مرید پر مغال شود که از اطاعت او
بحکم شاه زبان عنذ لیب بشتیدار	رواست منع من از ناله ارتواں بستن
جواب و شرم کجا بست بیجا بار	عجب زنگیس محمود است خود داری
بگو بگو ز که آنم و بختی بد ارا	هزار شکوه تلخ مران و بردی

ساقی از در و دیوار حسرتی میخیزد	و می که خامه گرفت بدست انکار
---------------------------------	------------------------------

میطرب بفسوں خواند ز هر گوشه اثر را	ساقی ز قصر تہجد ریخت شراب را
از با صد مایا ز مجوس هیچ اثر را	کشت خبری می طلبی مفت تو ورنہ
آل جلوه کہ مشہود شود اہل نظر را	تا دیدہ نہ بندی نہ توانی کہ ببینی
کز آتش دل خشک کنی دامن تر را	وے سوخته این سخن بختہ بمن گفت
پاک از زخ فریاد کنم رنگ اثر را	در گریہ اگر اشک چکد ویدہ بشویم
صد غمزمہ بر لب شکندہ رخ سحر را	از بیم فنا نہای جگر سوز شب وصل

ای حسرتی از عیب کنان چشم پندش	سیر
کاین شرط نخست آمده اظهار تنفر را	

<p>اگر ز این طره مشکین صبا بود آورد مار</p> <p>بدین اندیشه که روی هم گیس اندر طمع افتد</p> <p>وفای وعده و اواز ره مهر و وفا شمر</p> <p>فلاطون فطنان از از گیتی بخیر فرستند</p> <p>عجب با صبا باستان آں ملک اند</p> <p>یه نوقل گو که خود را بعد ازین قصد یغ کز کرده</p> <p>نیچم چمن سپیدان خوف قاضی نه نسیم فروا</p> <p>بچشم صحرای صبا میگفت باز آری</p>	<p>بردم صد خرس گل نذر سر منهد و بخارا را</p> <p>بخلوت بشنود افسانه خواب زیجا را</p> <p>که طبع نازک او بر نیتا بدتفاضا را</p> <p>حکیم منوی بایک آید این مٹا را</p> <p>که چون کشتی رسیدی دیر میگفت دربارا</p> <p>خیال صحبت بمنز بخاطر هست لیلی را</p> <p>نمیدانم که اندی هست لذت گبر و ترسار</p> <p>بعضی انهای پنهان غش طاعتی رسوار</p>
---	---

<p>بگویش پند فرما حسرتی داد و جواب ما</p> <p>همال نسبت که با ما هست چو پند فرما را</p>	
--	--

<p>بوست تو به زلفه گل عنریب را</p> <p>باغش این چنین که تو مینی تحمل است</p> <p>بیکر ز حال خسته دلانش مگو که او</p>	<p>کوئے تو خوشتر از وطن خود و غریب را</p> <p>ناصر ملامتی مکن این ناشکیب را</p> <p>رنجور میکند به نگاہ طیب را</p>
--	--

وارسته گشته ایم خوش از طعن های خلق باد آورده بود جد و جد و جد و جد	ولداده ایم شاهزاده فریب را چان خروش طالع شورش نفیب را
	لطفش به نرم دلکش او حسرتی کشد چون بوی گل به باغ برده عذلیب را
خیز و نشاط بد جان غم اندوز را مشغله عشق آمد و برگ هوس پاک بسویت باز بغیرم چه فضل رتبه پیشیت یکیت بجو ج نیاید بکافیل نیاورد بار خنده چه خوش بشوید ایست از پیش خشم و عتاب	ایکه کنی تشاد تر خاطر خوش شود را خیز و بین جلوه گر آتش بجای دور را جان الناک را خاطر خوش شود را بنده خود نذر گره خورده و محمود را لذت دیگر بود ز غیم نیک سود را
	خمس تیا وحش و طیر ماند ز پر و از و سیر هال ز که آموختی نغمه فاود را
هال فریبت ندرد خمر ته پشینه ما دست قیاب مدوام در مجلس جایافت چه توان کرد که خیاط قضا و حجت بهم رفت آن هم که بهیچانه گرو میگردیم	می در آدینه به از طاعت آدینه ما جلوه دارد از صحبت دیرینه ما جامه نازک تو خمر ته پشینه ما می نیرزد بجو خرقه پارینه ما

<p>دل نه کنس که بود در دل او کینه ما نیتوان دید مثال تو در آئینه ما</p>	<p>در حریم دل آصحاب صفا جا داریم بسکه رنجه تو پیش نظر هر ساعت</p>
	<p>کار سلفی و منفی همه میسر و حبیب حسرتی بود عجب صحبت ووشینه ما</p>
<p>گویا شناختی نگه عاشقانه را انگل پیاله خواه و ز بلبل ترانه را در دست من سپار عنان بهانه را گو برق سوز و باد بهر آستیان را تسلیم او کنم بمکافات خانه را</p>	<p>بر تابستی ز مارخ چوں مه یگانه را خلوت خوشت بیانی و مطرب زبزم را آسوده نشوز کشکش و صیل بولانس ای عنایب جانے تو در غار طرل است اورا اگر بخانه من آور دکه</p>
	<p>گو حسرتی که مطرب آب زبزم حسن خیر باشب بخواند این غزل عاشقانه را</p>
<p>شاد و میسر ازم بهر نوع دل ناشاد را بر سر آهین دلاں زن وشنه فواد را بعد عمر یافتم این دام و این صیاد را هر که برخوں ریزیم را صنی کند جلا در را</p>	<p>گناه طفت تو بیا و آرم گم بیدار را بیک نگاه گرم بهر جا نگدازاں بسن بود جانم از نام آبیری تازه میگرد که باز خونهای خویش بخشم مر و این خدمت باد</p>

	خسرو فی این تازه گل دست باد و صبحدم ارمغان ساز پاران جهان آباد را	
بصد رشیح نشاند بالتماس مرا اینس ماه رخا نه ایگلف آئین است بجنگ فت و ز فتم بصلح از پئے او و گراد اے پری در نظر منم بگند یا بروی محبت نگر که به نشاند ریقب اگر بدرت یافت باز جازوم یکجا شد آنکه فلاں محرم تومی آورد	شراب پیر مغال می کند بکاس مرا گریز نیست ز آرایش لباس مرا عقاب یار چنان کرد دهنه حواس مرا که داده اند نگاه اداس شناس مرا فراز سندیابا باین پلاس مرا امید هست بمشوق قوی اساس مرا به بزم خلایق تو نهاس بالتماس مرا	
	چو خسرو ز ره تنگ جام زهر کشم نظیر خویش شمار دجو بولواس مرا	
ایس لاله که رست از گل ما ای کرده دل تو مان فراموش کوشتی می که جمع هستند از اختر تیره دل نجان بود	و انیست که بود در دل ما جز یاد تو نیست در دل ما دریا نواش با عل ما شد چشم سیه مقابل ما	

	<p>ششیر پست قاتل با پردانه بشیح محفل ما از نقش خیال باطل ما سسان گردید مشکل ما</p>	<p>خوشتر بود از هزار زیور میریم ز غیرت اربیند بستند طلسم در تانی تاوردی معرفت کشیدیم</p>	
	<p>شب حسرتی از نگارش شوق فرسود چو کلک انا بل ما</p>		
<p>این دنگ و بونود جهان خراب را بنگر صفا به جوهر لعل مذاب را من بعد آفتاب گو آفتاب را در جلوه آتشا زریں قباب را یارب گدازیده اباد خواب را در عفت و صلاح بس کن شتاب را</p>	<p>ساقی بیکه تا بفکندم نقاب را روشن شود حقایق گیتی ز نور او بنمودست نیز آنچه به پیانه داشتیم بشکن طلسم خویش و جوافکن بنای غیر وابسته است راحت ما و سس هم تالان شجبه بنون زنده راه محفل تو</p>		
	<p>او خواسته است باده و ما توبه کرده ایم کو حسرتی که حیل بود اجتناب را</p>		
<p>ساقی چو هر کس شود بوی شراب را</p>	<p>پیان زیاده دل حسرت آب را</p>		

<p>در پیش و اشعیتیم سوال و جواب را امید ز بهار مکن تفتیح باب را پیش آید سناوش و آفر آسیاب را ساقی بیار ساغر همنای نایب را یعنی که کم دهند بمسال شراب را</p>	<p>ناصح مرغ گسخت بچو آب ماند دیو مرید نفس اگر نیست برام تو بر لطف کتب بند دل نیک یو گیر و اعطای خیم حشر لبه دل ملول کرو پیمود جام کم نگهی بر خراب عشق</p>
<p>ما حسرتی ز شیوه غالب گرفته ایم آیمختن بباد صافی گلاب را</p>	<p></p>
<p>مرغ آهوی حرم که و سپهر کشت ما ناز کن بچوب فودنه وزن بهشت ما کوچه غیر و کوی یار دوزخ ما بهشت ما با و شود بارغ ما آب شود به کشت ما کاش بزند بجرمک بهر دزدنگ و خشت ما شاد بهج میشو و طبع و فارشت ما</p>	<p>منع جفا رضایان حیف ز سر نوشت ما کیست بول و پیست چوں بود ترا عیا خانه اعتلا با و آید سزا نموده اند حسب او به روش پرور شتم می کند و ده که ز مار وانشد کار کس بزندگی صرفه چو کند بچو از غم غدر فارغ است</p>
<p>مجز عشق حسرتی پاک سزد از دوزخ نه چه بجز محبتش بود بصر نوشت ما</p>	<p></p>

<p> سماں بایں بہار نہ ترا کردہ ایم ما بر بیدار بچ بختی ساقی شگفت چسیت با باز ملندہ لب ساقی چشیدہ ایم اے اک بوی جاں نواز بجائے خریدہ ایم چول شیوہ پای صومعہ از دل نہیں رود نگذاشت رشک غیر بدل لذت وصال از کار کو کہن نبش گفتمے فتاوہ از دامن ما چہ دم زنی ای صید محترق </p>	<p> مہا فی رقیب بجا کردہ ایم ما با عمر بے حساب دعا کردہ ایم ما شورش بقدر نشہ کجا کردہ ایم ما غبنی عجب بکار صبا کردہ ایم ما با اہل دیر ربط چہرہ کردہ ایم ما از شام تا سحر گلہ مار کردہ ایم ما ہے ہے ندیدہ کہ چہا کردہ ایم ما عنقا شکار گشت و رہا کردہ ایم ما </p>
---	---

دستی کہ بگود در گرو نہد حسرتی

گستاخ تائبہ بن قیبا کردہ ایم ما

<p> چشم از ہزار ناز تو پوشد کسے چرا باشا ہر و شراب بخوشد کسے چرا کہ شاہ و شراب بود و ز نظر در گرا چون پیش ازین میوہ تو تاب نظارہ نیست از اہل خانقاہ ولی مامورہ گشتہ است </p>	<p> دل را بیک کرشمہ فروشد کسے چرا چوں من بہرہ عمر فروشد کسے چرا از کائنات چشم نہ پوشد کسے چرا جان را بیک نظر فروشد کسے چرا باساکنان دیر بخوشد کسے چرا </p>
--	--

عجیب خویش نه نشد کسے چرا	اطهار عجیب اولو و اطهار عجیب سورت
	چول از شراب محترم همسرفتی در
مستی نمی رسد خمار مدام ما کافار صبح میدمد از روی شام ما در آرزوی عرفان سلام و پیام ما و جانی خطاب او شد و دیوانه نام ما ساقی که بخت، باده گلگون بجام ما رم خورد و هر که از همه گیر وید رام ما مطرب بنغمه باز نماید مستان ما هر باز نشا هباز و برافت بدایم ما نرشی نداید و این شمر نیم خانم ما	افتاده رشتی از لب ساقی بجام ما گلدسته نه بطاق و صراحی طاق گیر شکله همیزند نهم بدید و صبا صد گونه جمد رفت و دمی رام باشد آب دم بگر ز شور و شرم با خیزنداشت رسم زمانه دیگر و انداز ما و گسر ساقی بباوه جاده مار العشال و نه دام خوش نه دانه خوش اما ز اتفاق در پختگی حلاوت اوتا کجا رسد
	ما خمری زباده شیراز پیچ و بیم ای پیچیز لذت شرب مدام ما
غم ز دل میبرد و سانه ما	جال یثین میدمد ترانه ما

<p> یونانی نورانی ترانام صد صتم را خدا پرست کند مستمع رزم میباید ملک نیمروز میبارد دیگر نیست داود و با چرخ بر زمین جستجو زینچروست تجیشتن را نکو نگهداری الحذر الحذر ز عشوه غول </p>	<p> بهر گشت در نهانه ما حسرت عیش جاودانه ما نکته هاست در فسانه ما رشک بر شربت شبانه ما گرترا آورد بخانه ما بر فلک است آب روانه ما آتش هاست در ترانه ما و بهشت است آشیانه ما </p>
--	---

راه باروت میزنند امروز

حسرتی نظم جاودانه ما

<p> حسرتی نظم جاودانه ما مرغان چمن بستن گوشت آخر نه تو ایت پسر هست در خانه ما چسب انبانی افروخت چو رشک و ظلم شمع </p>	<p> عشق تو نمک فسانه ما را آتش زده آشیانه ما را از حد چه بزمی بهسانه ما را ای داده بباد خانه ما را افشانند زبانه ما را </p>
---	---

جویای طریق بے نشانی هم گزشتنود چگونه گویم گویا طغش فتاده درین	وز تهنید نشانه هارا آغشته بخون فسانه هارا بر چیده ز توام دانه هارا
-- چوں قول تو حسرتی متین است عارف شنود ترانه هارا	
ستم ز شوق باده مده بیشتر مرا ناله عشق خویش از همه پوشتم که مدعی راز نهفته گفتم اگر ساقیا مرغ خیزم برای طاعت و اقامت بپائی خم آزار آستانه نشینان نخواستند بلبل بگل رسانی و پروانه پیش شمع	ترسم ز وصل و بچرساند خنجر مرا شاید بسوی یار کند نامه بر مرا می گفت که باده مده این قدر مرا دل تیره میشود ز سر و رخ سحر مرا بروند و حیریم ز راه دگر مرا کاهے بسوی خویش بخوانی اگر مرا
سازم نثار آبله پایان راه عشق ای حسرتی دهند چو گنج گهر مرا	
ریشه عجب از ناوک شرکان تو بار آشنائی خاطر ما چاره ندارد	عمر اید از چشمه حیوان تو بار دل جمع نگردید ز پیمان تو بار

<p>آشفته‌گی زلف پریشان تو مارا غم نیست بشمشیر و نمکدان تو مارا اندیشه افشاست ز دربان تو مارا فدای قیامت ز شمشیران تو مارا</p>	<p>ز سحر و جادو تشویش و افکند این قدر دل آینه در کام هر دکن شوریده دماغ و سبک اندازد کس است خاموش که مار ادیت این بسکه شمارند</p>
--	--

با حسرتی شیفته ارباب خرابات
 گفتند که عشقه است بدیوان تو مارا

حرف الباء

<p>عشرت وادی پرچار زبستان مطلب جوهر پاک خود آلوده عصیان مطلب کم کم قدر و بدر و اندک نگهبان مطلب رشک اغیار این جلوه پنهان مطلب گل چو در شهر ندیدی بگاستان مطلب قول خورش منعی و قول خورش طاعت مطلب بانگ آلام زکاشانه گهران مطلب</p>	<p>سحر شمره عذاب شب بجرم مطلب تو چه بودی و کی بودی چو افتادی صوابت و عیب تو در بیان سزا تو بس است زانچه بخت و چه داند بچه کار است عیب کل نه نام و نسبی چند بهم آمده ایست خوش تیابیده عشق مرا استمداد شیوه اهل بهوش نیست فغان بخش نیست</p>
---	---

کام در بخش نهوس آمده از بخش مجو	عیش مخصوص بکبر است ز ایلانی مطلب
صورتی یافته ذوق و زلفی جوئی	نیشکر حاصل مرست ز کنعان مطلب
<p>سحر بهر دل افزون کرده ام امشب بزعم غیر بمن گرم التفاتی دین یقین که مهر گدازد ز گرمی نغم عجب نباشد اگر روز من سیه بنوی نه آن بروز جزا ماند و نه باشد گور نه پند کرد و اثر نه ملاتش ناچار</p>	<p>هزار عشرت نو روز کرده ام امشب سپاس طالع فیروز کرده ام امشب نگه پرونی نظیر سوز کرده ام امشب خیال وی دل افزون کرده ام امشب چه گویند چه شبی روز کرده ام امشب خیال بهیچ بد آموز کرده ام امشب</p>
تو حسرتی بعد و نیز آستم نه کنی	که من بجان غم اندوز کرده ام امشب
حرف الباء الفارسی	
<p>به نشه رنگ چمن زار و پدست نجیب چون دم طرب و آرمید زشت نجیب</p>	<p>بروی لاله و گل می کشید زشت نجیب کز چشمش زشت زشت زشت زشت زشت</p>

ز لاله دیدن لاله گرت هواست بخواب هال فرخ که رفت از رخ مه و اختر مے مغانه بخش زلفِ عینِ بکشا سحرزاده گذشتن چه مایه بدستی است نقاب از رخ گل بر کشید با و صبا	بهار قدرت صانع چو دیدنت محسب بر روی لاله گل در دمیانت محسب برینش ابرو صبا در روزیدنت محسب زباغ صبح گل عیش دیدنت محسب نوا و دلکش بلبل شنیدنت محسب
--	--

و مصلوة و صبر و حسیست حسرتی بر خیز

بنعمت و دجهاں گر رسیدنت محسب

حرف التاء

گلخانه ماندن کویت بیجاست از غم نیست بجا آمد ام ای که چو آب و چشم من نیست از چو بر گور غریباں آمد من نمی ترسم از آن که دشمنم از جنبا ها نگذارند بتاں	که من از جان تو انم بر خاست بدر بآں قاتل بر چم کجاست و آنکه بیدار نشد طالع ماست بهر تعظیم قیامت بر خاست گردش چرخ سیه و چه بلاست بگذارد بد که مایم و خداست
--	--

	<p>آرزو مند جفا نیست عذو حسرتی اینهمه نوید چنانست</p>	
<p>ناله خلل هر چه بود نصرت درویش است وین سخن شمه از سمّت درویش است لمعه نوز که در طلعت درویش است دولت است بهین دولت درویش است لاجم در نیمه جا غربت درویش است چشم بد و در عجب سلوک درویش است که ز آفاق برون غلوت درویش است مژده آنرا که سر صحبت درویش است هر که اندر کف رفت درویش است هر که اندر گرد خدمت درویش است</p>	<p>ناله بدل هر چه بود صحبت درویش است آپچه خواهند و بیا چند نخواهند آزا روز کرده است شب تار سیاه روز اندا حشمت است بهین حشمت ایشان است شرف گوهر خود را چو رعایت کردند بر در خلوت شال پائی شال می لرزد مخروش از خیر از عالم بالا دارند یعلم الله که حق نیست جلوس ایشان ناله کلفت بود اندر کف رفت حق زود بینید که مخدوم جهان می گردد</p>	
	<p>حسرتی دور مدال گرفتگی سایم سر سر من خاک ره حضرت درویش است</p>	
<p>دور سپهر گردش چشم سیاه کیت</p>	<p>پرفتنه روزگار ز سحر نگاه کیت</p>	

<p>من خود نگویم اینک تو میترسی از رقیب پیو عده یک نفس مرده بر چشم نمیزند بلبل دور آتش از گل پر شبنم ز آفتاب آمد برنگ سرمه و گل در دماغ و چشم هر کس ز چشم عشوّه فشات بجالتی هست از شوق جان دوباره ندادن گناه من</p>	<p>طرز نگاه و سوسه فرما گوید کیست تو کس فریب خورده چشم سیاه کیست آن برق را معالمتی با گیاه کیست ای هم نفس گوی که این گد راه کیست لب بر لبم بنه که بدین سو نگاه کیست باغیز بر فرار گذشتن گناه کیست</p>
---	--

بر خاک جیهی گندیده که ترا بل دل
 گوید که این خسته زین خن اگاه کیست

<p>مطرب بزم بهنجار نو سازی هست در سر آواز ریای پس چه قیامت آرد ریانت از فاش شود عریده با من تکی کار نیست نه با ندازه طاقت باشد لب جان پرده او هر چه که دارد دارد باز چندان مغرورش ای میستان عراق فاش شد راز زبیه طاقتی دل چه کنم</p>	<p>ورنه هر پرده او پرده بر اندازی هست آنکه در فصل خزان خرم پر داری هست غیر من نیز ترا محرم و هم رازی هست مرغ بسمل شده را بر پر داری هست مانگنیم و نگوئیم که اعجازی هست که درین گلکده هم مرغ خوش آوازی هست شوی شیوه تو پرده بر اندازی هست</p>
--	--

صعوه در بند گرفتاری شنبازی هست که درین جمع حریفی قدر اندازی هست	هستم پس که ترا پیشرفته خود خواهم خواجهر را شوق نظر بازی و من می ترسم
	نه هوای گل و گلشن نه ملا لے زلفش حسرتی در دل من حسرت پروانی هست
آل نوز چه گویم که کجاست و کجا نیست در ابل خرابات ره و رسم دیانیت آشفته غلی طره او کار صبا نیست در مرتبه غیب نه نه نش نیست مطرب بطلب بلبل اگر نغمه سرانیت هم تیر ندارد پر و هم آه رسانیت جز آن رخ نورانی اندیشه نمانیت و ماندگی از سسی روانیت و انیت	چیز بجز از نوز خداجلوه نمانیت پوشیده خورم باؤه و آهسته کم و جد پس کاره نیست که خیز و نثره دل تمیز من و توشده از روز تنزل کاشانه بیارای بهار ز چین رفت صد شکر که با طاق آزار خدا ریم اندیشه چیز بسم نیست اگر هست گر بام بلند است کند دگر آور
	از حسرتی و وصله او چه سهرایم شوریده دلی دارد و آشفته نوانیت
دلانت که معشوقه من نازدانت	دل جوهر تو از لطف تو چو یانه نداشت

<p>بر شمع حسد چسبست گجاشعلہ کجا برق از بسکہ باز باب ہوں کارفتاد است از مردن تو غنیمت غم اما غم انیت دشمن سخن آمدنت خواستہ گوئی در چہارہ او کوش کہ دیوانہ است امروز</p>	<p>پروانہ تو شک کہ پروانہ آواز نداشت ہم عشق مرا جز ہمیں آواز نداشت گویند کہ معشوق تو اعجاز نداشت قدر نگہ چشم سخن ساز نداشت از نگہ گل بوی ترا باز نداشت</p>
<p>از پے صید تو قد و ام بہر جاے هست بہ نمری بود طلب وعدہ واثق فرمود اندیس بہیم لعنواں ادب باید بریت تا صبح و ساد گیش ہیں کہ بمرے بخت بہتمن طرفہ بہیم تو وعدہ و بر من بست ایں قدر بار تعلق کہ تو اند برداشت</p>	<p>از بیم تو شب حسرتی زار ہی کرد زین گونه فغانہا کہ کس آواز نداشت</p>
<p>کیست کایں مرده برو معتقدانِ اورا خلوت و حسرتی و شاید رعنائے هست</p>	<p>جرم من حسیت مرا نیز تمنائے هست یشناسد کہ کہ احد تقاضائے هست ہر کجا انجمنہ سخن آراءے هست کہ خطابش یکسے هست کہ خود راہے هست کہ زہ شید و بہایم سر صہبائے هست آہ از من کہ دلے هست تمنائے هست</p>

<p>کاش داند که مار چه تنای هست نخه یاسمن و نکست صبا نیست اندرون دل من و لوله فراس نیست قطره اسهل پندار که دیان نیست جز خرابات که آنجا همه اجای هست منظر باش اگر تاب تماشای هست کار من با صمیم حوصله فرسای هست الثقات تو که مانا بدار ای هست</p>	<p>غیر بگر بخت از مقتل و غوغای هست شب چه رفته است این م که در کوچه پنهان ناصحان برونت چه اثر خواهد داد خار را خوار نگیزی که گلش در جیب است جایم تنگ بهر جای زر سوانی من شجر طرب کجا و ثمر افشانی کو جام در دست و نیارم که خورم یا ریزم اضطراب دگر افزود دل شیدا را</p>
	<p>دوش میگفت و ز لعل لب او گل میرنجست حسرتی نام مرا عاشق شیدای هست</p>
<p>ترسم که می خلد ز نوشت که شمر است کایں آب ز دور است تنزدیک شمر است دیگر نشناسم که چه لطف و چه است است شود پده سری شیوه ارباب است هر حرف مرا از طرف دوست چو است</p>	<p>زاهد که با کار چنین از منی ناب است رخسار ز خوی ترشده عین چه بینی دانم که بهر شیوه دلم میرود از دست پیرانه سرو و لوله کار است و گرنه هر کس نه شناسار موز است و گرنه</p>

کافر به پشت و سملان جدا بست	در آغوش غیور من اندر شک در آتش
	ای حسرتی این شهر در آغاز که باید صد شعر ز لعلت بزبان و بکتا بست
آنم زان صحبت جانانه خوشتر است گوی که خالقه از میخانه خوشتر است دیوانگی ز مردم فرزانه خوشتر است با آفتاب صحبت پر دانه خوشتر است اخلاص تو ب مردم بیگانه خوشتر است رود و سرود و داده و پیمانه خوشتر است	در دهر طرب نمی و پیمانه خوشتر است ز یاد پر غمت کشم سوی خوشتر است با بوی علی سباز نه باقیس ای جنوں تا مهر شمع به پیر عفت بر آورد یاران آشنایا تو قاتل امتحان کشند و اعطای خوشتر است جمله نعیم جلال
	نه صرفه تا ز شو که ز پاغیر پاک نیست ای حسرتی خراش مستانه خوشتر است
نگاه هست تا سر مگران ضرورت خوار از صحبت نادان ضرورت نوازش با بی پایان ضرورت کنایه چشمه حیواں ضرورت	نشان الفت نهان ضرورت مرا فرمود ترک عشق و انا منا و شکوه پایان محضر به نشان بهتم و اترت من

	به پیش رفتیم نهال ضرورت بشنیم شستن دامن ضرورت مرا آرایش ایوان ضرورت حکایت با آن ترکان ضرورت مسلمانان غم ایوان ضرورت	محذور واجب بود از چشم بدین بود بکون آرایش که گل را بود باوی مبادا نکته چینی نیاید دلم بپوشنه شب نگاه کافرش غارت گرفت او	
	شنیدیم حسرتی بلس صغیری صغیری چند در بستان ضرورت		
	مینالم و ناله را اثر نیست آخر ز دلم شکسته تر نیست هنگام تراوش جگر نیست نویست که کتراز سحر نیست در عشق تمیز با و سر نیست دستور ترانه دگر نیست در بزم تو رغبت گذر نیست می بینم و طاقت نظر نیست	بیتایم و یار را خبر نیست بر طره پر شکن چه نازی آغاز محبت است ای چشم در خاط صاف صبح خیزان در انجمنت بسر رسیدم بایم و فغان که در محبت با آنکه گریز نیست از ستو چشم بد دور از جمالش	

<p>ہر چند کہ آہ را اثر نیست ہر چند کہ سرور اثر نیست</p>	<p>ہنگامہ فروز بزم عشق است سیرائے حسن بوستان است</p>
<p>یار ازیں ہم اندوہم شعر است افسوس بہ حسرتی خبر نیست</p>	
<p>مست ناز است ہنس بخود و ہشیاری کیست خویش تن را بشناس آئینہ وداری کیست صوت مرغ چمن و مرغ گرفتاری کیست وقت دل غم کہ دیریں کار و کار کیست لب گلہیز یکے چشم گمباری کیست اندیس شہر گر خانہ غم کاری کیست سے سہرا کہ دلدادہ و دلدار کیست وانہ البتہ بیاہد کم و بسپاری کیست خن پوسف چو فروشنده خریداری کیست</p>	<p>پیش او قدر من ورتہ اغیاری کیست یاور آئینہ ہمیں یا بسردار بر آ ایدل از نالہ بخشش باش کہ بید و اندر آ دشمن من بہدہمست بعشق تو دے شکر نیک کہ من و تو ز جہاں مبتلا نہیم نی کہ مانند نگاہ تو مگر اں سے ارزد ذوق این زمر نہ از خویش بر دہم آورد اندکے لطیف کہ قاری دل را کافی است جو ہم آمدن خیل ہوسناک مناز</p>
<p>دیکھ ہر مش سخن از اہل سخن بود کہ گفت بے سخن حسرتی امروز دیریں کاری کیست</p>	

<p>ایں فتنہ زوی و افسر سب راہ ناک گرفت افسر شاه بر د و گلیم از گد گرفت اندک بر تو غنچه و اندک صبا گرفت وانسته یار گوشه دامن ما گرفت حسن تو جلوه کرد و ز من کارها گرفت ناگاه نه تر نشد و در پاید سا گرفت دامنم را گرفت و گریه ها قضا گرفت بوی تو دوش آمد و از من مرا گرفت با حسد دل گو که چه داد و چها گرفت دل مانده بود آں نگه آستنا گرفت</p>	<p>شب باریب نفسم یار را گرفت آند و از رقیب و طریق جفا گرفت یاراں بخواباحت و فیض درم سحر هنگام خاستن بر پرتاز دست او ز نهار با کس سر و کارے نداشتم محم ز راز نانشده افشای راز کرد زین کشکشت سلامت جانم امید نیست بس خویش را بنیخ گراں می فروختم شب دلدهی نمود و ز من همه بختاب برد بیگانه وار آمد و بر دایم چنہ داشتم</p>
	<p>آں لحن خوش که حسرتی آتش بکار داشت در حیرتم که مرغ سحر از کجا گرفت</p>
<p>چو گفتش بگو از رشک گفت نخواست سخن ز جلوه تو باد و در گلستان گفت بدلبرای نه برای شکست پیاں گفت</p>	<p>بناکه کوه کنم دوش درو پیراں گفت ترانه زاشده بلبل شکفته گل پشاید بهاش آنگه بیاموخت راه و رسم وفا</p>

<p>گجوش گل سخنی عنذلیب پنهان گفت نپے شکستن تو به پروز بار اں گفت</p>	<p>ز رشک غنِ دل از دیده ریخت تا دیدم بهوشندی پیر منغان نغمه که مرا</p>
<p>---</p>	<p>دل شکسته شد چوں ز حسرتی غزلے بناله وقت سحر طار خوش الحان گفت</p>
<p>که با نجوم کوکب بمقابل افتاده است زهای هوی که در اهل محفل افتاده است نگه بر تو وزیں روی مشگل افتاده است که انکشاف حقیقت چه شکل افتاده است دلے خوشم که ترا رشک دل افتاده است صباب گوشه بنم تو فاعل افتاده است امیدوار ز نیجانه سائل افتاده است که عنذلیب برو که مائل افتاده است ازینکه آں بت طنز قاتل افتاده است</p>	<p>دل بجانب آں ماه مائل افتاده است بظرف پیروایات میستوان غله بود تو بدگمانی و دور پہلویت تو خوش چشمه هر آنکه یافت ز اهل صفا نظر داند اگر چه غیر زمن هر چه گفت گفت دروغ ز صحبت می دویشیں مرا خبر که کند تو عابجیه پذیرند لیکب حیرانم یکه ز ناز نسوی چمن سر ام و بهیں اجل یوقت معین رسد مرا چه نشاط</p>
<p>---</p>	<p>خود زمانه نیزخ کمال نقصا بلش که حسرتی بفرین خویش کمال افتاده است</p>

<p>ز صد هزار یک نقش اینچنین نه نشست بدل نشست غبار که بر زمین نه نشست که مرغ یکفخس از ناله حزین نه نشست بزم دوست کس افروده اینچنین نه نشست که گاه زام نگردد و در کین نه نشست</p>	<p>گمان بد چو بمن هر دو شریک نه نشست بسوی عزیز بس تیز راند تو سن را که ام پرده به هنگامه بهار کشاد مگر نه سوزش شکم چرخ داشت که گفت فلکده است سپهرم به بند سیادی</p>
	<p>برون زلفت ز میخانه حسرتی گاه که بیکد ساعت در پیش بابل دیں نشست</p>
<p>حق چو گلچین ده بر افکند باطل سبز نیست بال طوطی که بود بخت عناول سبز نیست وانه افشانند گرد خاک بمل سبز نیست دکلتان گر کنی ترتیب محفل سبز نیست گر همه عجاذ باشت سحر بابل سبز نیست باید ابریه چو این هنوز پاک حاصل سبز نیست</p>	<p>پیش محجزهای لعلت سحر بابل سبز نیست اختر پر وانه تارکیت کو خورشید باش آب شمشیر تو که یابود از زهر رنگ یک شجر از گرمی رخسار عالم سوز تو هر کجا چنید و کان فتنه آتش سیم سبز برق بجای اصل بود بر کشت میای آسمان</p>
	<p>سبز کاری های من دارد قلاطون را بر شک ورنه این من حسرتی در چشم عاقل نیست</p>

<p> بر وقت من افتاد گذارش سرشت امی رخ و طره تو سنبیل و ریحان بهشت خوب در دهر چرا آمده کمتر از برشت گفت بنجیده شمردی سخن آبی خوب شربت التهاب شراب و جگر خسته برشت گفتش زانکه دل با بخت برشت که چه طبع تو بگیتی سخن لغز بهشت پر تور و بحر نکمت کیسو به گفتش </p>	<p> منم صبح بر آمدی تفسیر رخ ز گفتش گفتش کیستی اینجا بچه کار آمده گفت دارم سنجی چند پیرش در خور بگفتم این سیر ملوکست بدینا مگر ای گفت قرینت خرد سوز که دارد بیتاب بر سر روغنیت اینهمه بار از چه فتاد گفت من هم سخن نلوسه گفتن خودم لطیف او من و کافر نگذار و محروم </p>
	<p> و دوش این طرفه غزل خاطر من انشاد حسرتی خامه و آینه طلبد و بنوشت </p>
<p> اندر اندم که قضا و آنه گنرم میکش که به پیان مانیت بجز لطف سرشت نامه بر پیش آس ساده رخ خط و نش که با غنیش نیکی هیچ کبابی نه برشت من و کجی که در آن کجی نه زیاده نش </p>	<p> دیدم که طرب آدم و گریه سو بهشت خالی از خویش شود سوی خرابات خرام روش باد بهاری بتو از زبانی باد لحنت دل را نمک از پشته خدا تو بود تو و بزمی که در آن بزم عیار بدو نیک </p>

<p>جنت آں نیست که دار دجل و فریدین می نماید که نهانی که م اوم شد دامن نازقشان از سب خا کم گذر زلف مشکین تر ایاچه بهاری آشفست</p>	<p>هر کجا نصبت دیدار تمامایاست بهشت نگران دیدم اسهی خود پزده نهشت که کلم نیز شربت آنکه گلت را بهر شست بر همین رفت سوی کعبه و را بهر بکشت</p>
<p>حسرتی نیز همان گفت که عا نطق گفتی اندی که کند هم سخن گو سرو خشت</p>	
<p>نیخ دل سهل شد بستی بازاری هست حسن بکیت کجا چشم بهال پس نه کجا و بر نزاع من او داور سئ فرماید فرصت باد مذ که عجب خوش سخنی را که اروضه دل هست تفرج گاه لاجرم کار خرابات ز نظم افتاده است پرده دای چو نشد بتکده بدنام افتاد اثر جلوه همی است که بخود باشم مجله بود ز نه جرمی خویشم که پرس</p>	<p>این متاعیست که در دست خریداری هست هر سر موی خالذت دیدار می هست که کسی جانب الفساف نگه داری هست بگذر از من که مرد شده را کای هست خیم نیست که بتان و گلزار می هست باقی امروز که ور نشه سر شای هست ورنه پوشیده ابد جا پست و ز نار می هست ورنه اذنی نظر و نصبت گفتاری هست لشده که از قتل منش عاری می هست</p>

	حسرتی روزی آسوده دل نیست این نمک پیشکش سینه افکار نمی هست	
یار را دل بود نیم هوس است هزار دای تو عشق ایجاد است دیدن رویت آرزو دارم شیوه چند لازم زندیست مگر آں دلنوازمی آید پستی غیر و سرافرازی ما صوت مرغ چمن کجا و کجا نگه غمزه شک خندے	بق اندر کیشیت حس است حسن انجامفت بوالهوس است وز تو چشم قبول طمس است ز اس یک ارتباط باعس است ذوق دیگر ناله جرس است ایں نوادر ز آه چرخ رس است نالہ بلبله که در قفس است اندکے التفات از تو لبس است	
	حسرتی در شمار حس اما شعله شوخ در نهاد حس است	
رنج بجایم از شره نوشین زده است پروانه که راه بیزم تو یافته است در اخطا بوضف خال قدش گرم آبخناں	خبر داد مهر بر لب جان حزین زده است چون دل بسته تو بشمع آستین زده است گوئی که بوسه با رخ حور عین زده است	

<p>تلفت با مذاق من امشب خایب غیر بینم که موکشاں بکجا می برد مرا نارم بلند هستی آره خویش را</p>	<p>شاید که بوسه بلب لب شکوین زده است آل بری که راه زاهد فلوت نشین زده است بر چرخ خمیه در قدم او یس زده است</p>
<p>تا نقش مهر تو بدل جسم منی نشست از غیر هم ز دفتر خود حروم کیس زده است</p>	
<p>زباں زبانه فشان و نفس شهر ریز است فغان که مایل آب حویثه ام کور غم و سرور نباشد بیکه دل اندر جمیع سیکسوی پاکستان خرام و سیر کون بهار لاله دایند و ابر گوهر رخسار شکر فشار شده طوطی زلفه سر پر عنان او طوطی کو بکون که گرو اند بنیزی انجم بسند بید یکده زده هم</p>	<p>مرگناه نباشد می منال تیر است ستم بگو بگو و هم جفا به پرویز است برنج عشق تو نازم که راجبت آینه است چراغ صبح چرخ منم ولادیز است نیم عالمه افغان و رانجه بیز است هزار اندم پرور و شور انگیز است بنام خواش گلور بست شید است زمان پیری تو وقت صلاح و پیریز است</p>
<p>هوای گلشن کشمیر منی را نیست دلش به نیک شاید که آدمی خیر است</p>	

<p>چشم که برورش او بخون درويز است بنده پيش خلد سبزه که نو نهر است که با قيب جفايت غنايت آميز است شراب تيز نوشم که آتشم تيز است بگو کهن نظر بهر شک پرويز است شغای جمله علن شخړه بهر هيز است</p>	<p>نهال قابليت شيرين عجب با نگر است فزون زلف کشد خط سبز او دلی را هنوز دشت عشاق جان می یابد بکلم آنکه مد او نکند مثل نمش در آتشیم ز دل گزیت که شیرین را دعا تر پیرنغاں خواستم چکمه گفت</p>
<p>بده ز گفته خود حسرتی بهما غزلی شنیده ایم که شعر تو در دوا نگیر است</p>	<p></p>
<p>زیبای آیتی است که نازل نشان تست انچه بر سر سایه سرور دوان تست روشن ولی که خاطر او را ندان تست هر نکته که از لب گوهر نشان تست هر حکایت از لب معجز بیان تست نهاده بهر سر که نه بر آستان تست آن خاک مشکبوی که بر آستان تست</p>	<p>شکاه پس نه صورت زیبا از آن تست اینجا چگونه سایه گلین ری که امت تست اسرار عین جلوه فروز است اندر یان قوت یتیم بهر بهار و روز و شب زلفت آنکه بود ذکر دم عیسوی کنون خوش گشته بود که بخوید رضان تو هم منم لی چنین سرود هم غیر حبیب</p>

<p>درج و علم بخت مهر و نشان این تست آنی که امر و بنی خدا بر زبان قست بر تو تجلی است که بشا یا پادشاهان تست رحم بر شکسته اند در کار و این تست</p>	<p>کنو دست دیو که گشت چرخ من آنی که کُشت و فیض تو شد حب و فیض حق عرش عظیم را به دو تاپ این قدر شاهان بخت صدر نشینان بارگاه</p>
<p>دلخیز کن و مبین گنه ناصواب اند چون هر چه هست حسرتی آفرین است</p>	
<p>آنچه خدا خوانسته خاطر هیچ پیک خوانست شیوه مهر بانش رسم کار شک خوانست هیچ کس باده در چاشنی نمک خوانست یافت فقیر پند اهره و سرا ز یک خوانست مطرب ما بخت نه باده را ز یک خوانست هم دل تو خوانسته آنچه دل فلک خوانست</p>	<p>چسبست که این خوانسته اختر و آس فلک خوانست شوریش بگمانم دلو در درون فلکند ملح بود مطاوعت لیک نه هر کار و است دوش گدای لای خوار بود ز دیر می بود شیوه مار بودگی طینت ما قدر دگی وصل رفاهی چرخ نیست شک اندیش گد</p>
<p>حسرتی که بکار خود یادی از کس به جو مرغ برای تماشایان دگر از خاک خوانست</p>	
<p>دل بخت تست ایا بر خور مجبور تو هستی</p>	<p>پس قائل نمک کن گراستی منظور نیست</p>

<p>فخر خست ساختن اندازه فردور نیست شاید ستانه نازک کسب ستور نیست در مخزن هوای نغمه منصور نیست بخت و نشر احوال متشهر بصورت نیست در حرم حرم سلیمی جز این دستور نیست</p>	<p>فکره انعام پنداری نه جلدوی عمل ششغال حسن بر پیش نقاب انداخته هر یک به اعلی و دیگر دل از گفت می برد از صدای چنگ دل از خاک سر می کنیم هان جان فاکه صدام داده از من گوی پس</p>
<p>-</p>	<p>دیدم ام در بزم وی بر پیر نیست از فرار وی قسم منی ای بر تقوی ز درت نشیند و نیست</p>
<p>نه فلان ابن فلان ابن فلان میبایست راز عشق تو چو حسن تو نهان میبایست مسجد هم لبر کوی منان میبایست چه عجب تفرقه پیر و جوان میبایست بے تفرق بهشتی بهمان میبایست</p>	<p>عاشق چل من به نام و نشان میبایست تو که انجای پشته اوی و گرا می گری گر بهستی قدم رغبت طاعت و در دل گر زنده از برج خورشید تابش پیش هست مژده نشان چمن زار و لم و انشود</p>
<p>-</p>	<p>جبرتی طرف کم و شکوه ربانی بهیات داده اند آنچه به شخص همان میبایست</p>
<p>چون نخل گل آورد امید شریک هست</p>	<p>از ناله این ریل پا را اندر صحرای هست</p>

<p>باہل خرابات نہرِ بیاخیر ہے ہست آنرا کہ بد بنال بتِ عشقِ گہ ہے ہست بلبلِ چہ سراپد کہ مرا بالِ وپر ہے ہست بنگہ کہ زمشہوتِ نہانی نظر ہے ہست</p>	<p>ہر چند ز خود بیخِ انشد و لیسکن ز نہار کہ از سہاہ برد جاووی ناصح چون طاقبت پرواز ندارد و ز گلستاں جانِ دامنِ عشاق تبعد ذوق چہ بینی</p>
<p>امید کہ آن حسرتی شیفہ شد</p>	<p>گویند کہ در یاد یہ آسفتہ تر ہے ہست</p>
<h2 style="text-align: center;">حرف الثار المثلثہ</h2>	
<p>ہر چہ چشمتیم و در بودیم عیبت در نیخانہ کشود و عیبت غیر ازاں آچہ شنودیم عیبت بردست ناہد بودیم عیبت پذیرا شمع نمودیم عیبت عشق چہ عقل نمودیم عیبت</p>	<p>ہر چہ چشمتیم و در بودیم عیبت بیشی چند در انجا دیدیم سخن آں بود کہ گفت زبیا سہاہے بطلای ہم نزدی از در پارکے بانگست عشق ہم عقل نہا چراں مانا</p>

	<p>راہ گم کردہ غمزدیم عیبت زنگار آئینہ زرد دیم عیبت</p>	<p>رہزنی نامہ دینے راہبر نیست شکستے کہ شود عکس پذیر</p>	
	<p>حسرتی مجلسِ مقتل شد سخنِ عشق سرودیم عیبت</p>		
	<p>حرفِ الحیم العزیم</p>		
<p>گلزار را بسیر بیا باں چه احتیاج ہنگام برونش بہ نگہاں چه احتیاج داری اگر لے بگستاں چه احتیاج دیگر گواہ پاکی و اماں چه احتیاج مشتوقہ را بستی پیاں چه احتیاج مارا بہ بلبلاں بحرِ خواں چه احتیاج گوی ترا پرش نہاں چه احتیاج ابا بزم گاہ رقیباں چه احتیاج</p>	<p>ولید ایہ الفرج بستاں چه احتیاج رشتک رقیب گم رنگیاں نبودہ است داری اگر نہ سر و ساماں چه حاجت تا خوردیم بھر شنیدی غم بسنج نمود خوش و ناتخت سخت کوش عشق نہ ہزار بنالہ خود وجد می کنند صندال شکستہ باب در دل و ہنوز ہاں ایمنست مطاہرہ را و دوستی است</p>		

بلقیس پیش صنم چو دہر نہست حسرتی
دیگر بکمال سلیمان چه احتیاج

حرف الحیم الفارسی

صبا ی صبح گاہ و شرابِ شبانہ ہیچ
عیشِ مغانہ و دلکش و کیشِ زمانہ ہیچ
کاندر نفسِ خوشیم و غمِ آشیانہ ہیچ
پیش صریحِ خامہ نشید و ترانہ ہیچ

نہ وصل و نہست عیش و نشاطِ زمانہ ہیچ
شئے درونِ جنت و شئے در آتشیم
ما عند لیبِ گلشنِ قدیم و اسے ما
بہ طربِ خموش فکرِ غزلِ می کنیم ما

ای حسرتی ز طول سخن اختصار آید
دانی کہ این سخن نیست بر نگ زمانہ ہیچ

در شہد پروانہ بود تار و دگر گریہ ہیچ
یارِ پاک کہ سہرِ مژدہ دیدارِ زندگِ گریہ ہیچ
ساقی می از غولیش ربا آرد و گزہ ہیچ
ز باد و بہیں جبہ و دستار و دگر گریہ ہیچ

ورفتہ و لم جلوہ دلدار و دگر گریہ ہیچ
جاں پر لیم و شوقِ لقا کے تو بجمِ نعم
در انجمنِ یارِ خود می را بنود یار
دستہ نہ بدامانی و فرقی نہ بنیای

یک فرزند ییم که بشنول بخار است پابند رسوم اند و حقیقت نشناختند آں آهی پرداز تو دیدی که چاک کرد مایم ویت ماه و رشت زهره نواس	و میکده با هستی بیکار و دیگر هیچ در تیکده با تشنه و زنا و دیگر هیچ در آینه ام عکس رخ یار و دیگر هیچ وزمی خم چند و دوسه میخوار و دیگر هیچ
--	---

و حسمی از جن و غیاور پاست
گفتند فقیهان که تو و وار و دیگر هیچ

خرف الحاء

ممنون اخترم که فرستیدیم صلح بس مشوه خوردم از کجالتهاست تو بر من می محبت و لطف حلال باد غیر از حدیث جور و سخن های دشمنی مثل فصل گل شده باشد و بارغ او لطف و عتاب یار چو دام تو	آں که رنگ داشت هزاران نام صلح آخر پیام جنگ شرم پیام صلح ز انسان که بر قیاس است چایم صلح ز بهار از لبت نشنیدم کلام صلح دشمن که بخت است خیالات خام صلح از جنگ گر باشوی آرد بدام صلح
--	--

<p>ذو قی و دین روح پونا نام تو نام صلح گفتا که باد تا بقیامت قیام صلح</p>	<p>ذکر ستیزه تنگ بکند دل چو تو که غیر باوی شدم دوچار بچرخ که غیر هم</p>
<p>ای حسرتی بچشم جگر لغتگان شوق خرم تراست از سحر عید شام صلح</p>	
<p>حرف الحار المعجم</p>	
<p>که دشمنای پے آزار دشمنان گستاخ رفیق اگر بنهد پا بر آستان گستاخ بسوی مصر نفیست کار و اب گستاخ مکه یا منع نموده است و پاسا گستاخ بزم مهانتوا حسبت از و نشا گستاخ تو ناز شیوه غورست بسز با گستاخ که برق میجدش تابا شبیا گستاخ که در ادب که ناز است راز دال گستاخ</p>	<p>چنال بچشتر عشاق آسما گستاخ تر سجد هائے نشا بر بیشتر بخشد اگر نه یوسف کنعا متاع شان بودی و عاکم که عدو سوی آل حسیم رود بر و نجات و از خود نشانه گذار عجب که صحبت من با تو سازگار افتد چگونه بلبل شوریده در نوا آید ز عشق بگذرد محرم شود بنا زیری</p>

قیب ہر زہ سراید زنگ ظریفی من	شدم بچلہ مستی با متحان گستاخ
	<p>چو حسرتی بدلم ربط معنی خوش را چنانکہ بآب آرزو گاہ فغان گستاخ</p>
	<p>حرف الدال المہملہ</p>
<p>بینہ اہل صفا طرہ جہانے دارو پیشم بچشانی کہ زنگسن با شارت فرمود وہ بافتہ زہمہ عرض محبت جز من نار زہد الہامہ بانہانی و خورشامی است فہمہ خلوتیاں کو بدف و چنگ رقہ گیر و یوگرشیوہ زہادی و زہو نوحی نظر نشانی آن نیز تصنع دانہ مالما بار بچکارہ ستم و زہو</p>	<p>ایں جہانیت کہ از دست نشانی دارو سوسن آن راز کہ بر نوک زبا خنہ دارو من نہ انم بمن آیا چہ گمانے دارو مدعی محبت این قوم زیانے دارو مظہر سب انجمن آشفہ بیانے دارو پگزارید کہ ریلہان جو اسنے دارو دل از غمت چلہ آلودہ فغانے دارو دل من شاد اگر یک روز مانے دارو</p>
	<p>حسرتی کو سخن خواہہ بلند است و</p>

کلکات یا نیز زبانه دپایانے دارد	<p> بامیچہ صوفی سر پا زار بر آند آب در گرد و زونین بازار شکستن از رشک عدو قطع نظر ساختن از یار آں حرف کہ بیگانه بشور آب بلا برد کاریکہ خجل داشت نیکسا نفساں را ساقی بطلایود و غمخسینی بنوا بود از بہر دم آب بطلمت پہشتابی از نرگس محصور تو شب و کرمی رفت دوش از سر تحقیق چو در نمود نگہستم با در و کشاں بد نتوان بود کہ بس کار چوں دید دلم شورش غوغای قیامت </p>
<p> باجسری خسته مرا آنچه گماں بود از شعبہ و ہم غلط کار بر آند </p>	
<p> تسلیم امر پر سخاںم ضرور بود </p>	<p> ہر چند شغل بادہ ازین خستہ دور بود </p>

<p>دلدار تر زنجیری و دل من غمخوار بود اورا بجز مهری و دلم ناصیب دور بود بیرم یار جفا که بوقیست ظهور بود این نعمت آں ر بود که از خویش دور بود عمری که دستگاه شاط و سرور بود اندک بخویشی هم نگرستن ضرور بود ساقی مگر بجام شراب ظهور بود</p>	<p>از بخت و اتفاق هم ماند آسبستی رفتم که خویش را بقافه امثال کنم هر چیز را بتو نگرستم مگر قوا قربش طلب کنی و خودی سدره خود آفرخ که پایمال غم عشق و رشک شد و اعظم بخش بود و حریفه بگوشت گفت دل تا دماغ چشمه نور است موج زن</p>
<p>رو که دم از بسوی خرابات حسرتی عیدم کن که طبع ز دنیا نفور بود</p>	
<p>معاشران سخن عاشقانه میخوهند نیکوترین طریقه پیش ترانه میخوهند مراد خویش ازین آستانه میخوهند نگه برونی گل از آشیانه میخوهند نه سائران سبیلش نشانه میخوهند بجام می زد و عالم گرانه میخوهند</p>	<p>برای ولولہ کردن بهانه میخوهند چه بخوندند شهیدان عشق که پئے زخم مرید پر مغایم که پادشاه و گدا بین دماغ خا و دل که چوں بود و غوغا نه سالکان طریقت رفیق میجویند بلهوا بل خرابات انجمن نه زنند</p>

بروای بسوی می از هر دیارتان فله تا مغان در آب کنند انتظار چ ز بهر نگاه	که اهی طلبند و گرانه میجو دهند صلح داد شراب است بانه میجو دهند
---	---

بصلح حسرتی و یار هر دو را میل است ز شراب واسطه در میان میجو دهند	
---	--

معمشوقه که خوشحال باشد فی بشکن و بریز کاینها از مجلس رشک خیز بر خیز چه نور تر از مه و صفت خوش طره حکایتی است از غیر صد پرده بروی دو بستند دل بستن تست ممکن اما ز مار زلف بینه منجستی بیت و دوسه خوش بخوا که درو	به زانکه پری جمال باشد زیبا بشب وصال باشد گر قوت انفعال باشد معمشوقه نهفته سال باشد بد گفتن اگر حلال باشد زاں جمله کی جمال باشد دل کندن نامحال باشد کایس دور ز اعتدال باشد ذکر نه ز خد و خال باشد
---	---

به دود به حسرتی میادین کاین شیوه اهل حال باشد	
--	--

دردی کشال چوسوی خرابات بکنند یک دیدن تولدت عمرم بباد داد تسکین بجای لطف زبانی که سود نیست خواهان آن میم که رسد ذوق اوج کام ما خاک گشته ایم بر ایش نشان ما آنانکه در سکوت دل از کف پروده اند	اول بآب چشمه مرگال وضو کنند آی وای آنکس که بوصل تو خاک کنند در کام شعله قطره آب آفرین کنند زنا پیشتر که دست بنجام سپین کنند یابند گریه بکوی عدو جستجو کنند آیا چاکند اگر گفت گو کنند	
	بهر تراز حسرتی یاده خوار ما روحانیان بچشمه کوشه وضو کنند	
چو با هر کس در آویزد و آرزو باس آویزد دم هوش چنان بینی که چو او دو کلم باشد چو پیغم خشکی با دیگ پیش نه ایم خوشا تعظیم اجابت ز بهر تکریم اصحاب	روان لرزد مرا از بیم چو باد شمن آویزد که شمش چنان یابی که کس با دشمن آویزد بمیدانم چه پیش آید چو گاه با من آویزد که جبریل امین هم خار در پیراهن آویزد	
	خوش آن دم که هجوم شکره زنی ز لب گویا تو بر چیزی زناز حسرتی در دامن آویزد	
در پیخانه ز دم کعبه نشام دادند	دردی خواستم آب حیوانم دادند	

<p>از می هوش رُبار طل گر اتم دادند بال اندیشه برای طیسر اتم دادند لاجرم انبستم دهر اما نم دادند همه بردند عیان و به منام دادند کار سازان قضا بخت جو اتم دادند با ده آل بود که اندر رمضانم دادند جالب در خاطر آتش نفسانم دادند نعمت اینست که از دوست نام دادند آتش از شمع گرفتند و بجایم دادند</p>	<p>تفرقه در قبح و با ده و ساقی میبخت سیرگاه نظم گانشین معنی کردند تشبوه ناز تو انبلز نمیداشت روا نازم انداز بتانه اکر دل و صبر و شکیب پهل به پیری کنم ای شیخ ز زندگی توبه راحتی هست به راح ولیکن ساقی دل افنده کجا گر می هنگامه کجا دولت ایشانست که از خویش مرا بگرفتند شیف که در بزم تو جز غیر کس بارنداشت</p>
	<p>حبسری انداز نشسته تو بنفشه سپرس در میخانه ز دم کعبه نشانم دادند</p>
<p>گو فرو سهل بود ولیکن ادا که کرد از بوی طره تو سخن با صبا که کرد این عقده با کار من مبتلا که کرد غیر از تو جور های محبت فزا که کرد</p>	<p>جز من زماں قتل بقا تل دعا که کرد و اماں و حبیب با همه چل استیناست این هیچ بایه زلف خم انداخت که داد هر خصمی تو موجب صد گونه الفت است</p>

اینها که میکنند تو بمن سن کنم باد	گذاشتم که با تو مرا آشنا که کرد
که گرم شکوه که بسپاس است ترزاں با جسمی جفا که نمود و وفا که کرد	
<p>چو گل شکفت وقت صبا بود کنون مطلب این روز منصفیت همانا زور از نهان مجوی بخوانم جواب خط خویش را هر انیز البته بیرون کنند رسیدم پاک چشمه بی نشان شکایت فزون میکند دوستی خلوت سرائیکه یوسف هم است بروز قیامت قرارش مباد نشان نمود از تردا منی بستی حقیقت سرائی مکن</p>	<p>در میگرد روز و شب و ابود چه پوشند راز که افشا بود بمیان مردی که رسوا بود نه نواز چه بر بال عفتا بود چو در خانه ام یار تنها بود که انجان موج و نه دریا بود ولیکن بشیر طیکه بجا بود نشانی کجا از زلیخا بود هم آمل که از وی شکایا بود بسیارده ام داغ صبا بود تفاوت زمی تا بمیسنابود</p>
نباید نشستن در آن حسرتی	

<p>بیزنی که رسم مدارا بود</p>	
<p>وضع جهاں چه سود که زیبا نهاده اند ذوق نعیم وصل ز آسودگان پیرس باسادگان خوشیش فای تو اں نمود زاں جمع بوده ایم که خوابه در کشند شوری شکر و ف در دل مضطر فکند بر طالبان وصل تو افسوس می خوانند</p>	<p>هر که اساس بر پیریا نهاده اند کایں چاشنی بجام تمنا نهاده اند دل بر امید و عده فردا نهاده اند وانگه به پیش ساغر صبا نهاده اند سر عجب بجان شکوبا نهاده اند آنانکه دام در ره عنقا نهاده اند</p>
<p>گر آگهی نذر از نهال حسرتی گو وضع جهاں چه سود که زیبا نهاده اند</p>	
<p>از من چو کشی بکیں چه خیزد از زاری هم نفس چه حاصل دل را نبود اگر دماغ تامی نه نمی بچشم ترس لطفی که کنی نهال تا ند گر جور کنی و گر ترسم</p>	<p>جز آه دل این چه خیزد هزار گریه نهشیں چه خیزد از طره عنبریں چه خیزد از دامن و تنیں چه خیزد گر من نه کنم یقینیں چه خیزد از من بجز آفریں چه خیزد</p>

از گز نه آتشین چه خیزد از گلت یاسین چه خیزد از جامه ریگیں چه خیزد	جز نازگی نعلال الفت آنرا که بوج هواسه بکوت فقر است صفادل و گرنه
خورند تو باش حسرتی هست اگر شد و گر غین چه خیزد	
بلبل نیست بگلزار که بشید انبود کاظمی ایم بدرت آرد و دروا نبود رنجش بی سبب و شکوه بیجا نبود خرقه نیست که آلوده صعبا نبود اینقدر نیز که دلداده دنیا نبود عاشقی پیشه همان به که شکایا نبود القاصی است که در موجه و دریا نبود گفت عشق است چرا حوصله فریبا نبود	در خرابات کس نیست که رسوا نبود وای آن آمدنی آه انسا برگشتن بنی ممانت بود آن شور محبت که در آن بترجعت حرمت اصحاب نگه می دارد مرد آزاده در آفاق کجا یکس است ضبط و تمکین نه به ز اوصاف خردمند است شرح این می توان کرد و درین دوست بگفتش عشق تو ام جو صله میفرساید
حسرتی میرود امروز بشوئی که میسر آه گریه رنجوت که ه تنها نبود	

<p>گر چه دانی کہ تکبر ز بخت زبانه می ربا بند و بے را کہ شک پیا پیور وعدہ و فضل سزاوار تھا منا بنود میر دم جاے دراں ہم بود یا نود بچکا آچند بدعت تو گوارا بنود آہ ازاں دم کہ مرا تاس تماشا بنود</p>	<p>بادہ بامروم او پاش گوارا بنود دلبرال بین کہ بایشیوہ شہر آشوبی غنظ باش و مکن شکوہ و از دیر مرغ بگذر از دولت و توقیر تماشا سفت است بادہ ز اں سیر نخوردم کہ مباد از من من بدیدن گرد و او بنمایش مانک</p>
<p>حسرتی تازنش ہنداست بشیریں سخی ایں چنین طوطی خوش لہجہ بہر جا بنود</p>	
<p>بوے جاں از نفس پیر مفاں سے آید خبر سے ہست کہ عید رمضان سے آید غند لیے ز چمن بال فشار سے آید سخن راست بہر طبع گراں سے آید تا چہ اندر عوض از سچ بگوارا سے آید من عیاں میرود یا ز اں سے آید در بہار آچند نیامد بہ نساں سے آید</p>	<p>دخرا بات رو دہر کہ بجاں سے آید ساقیا دیر پیار او سے لعل بیار بو کہ فیض نظرش راحت جانم باش خوبی شیوہ خود از من دیوانہ پس نذر یہ میخانہ نمودم خسرو و منتظم باش عشق مگر گذرد از معشوقی و شباب آچند نکر دیم بہ پیری کر دیم</p>

<p>از چنین پیرا بوسے زبیاں می آید پول در آغوش من آن سرور وای می آید رنجسته هست که گاہے ہمایاں می آید</p>	<p>خستگان از لبِ عیش تو شفا می یابند ریشہ در تن قند آنساں کہ زہم دورا قتم و میاں مرغِ او نیست حجامتے الا</p>
<p>حسرتی عاقبت اظہار محبت کوم آنچه در دل بود آری برباں می آید</p>	
<p>کہ بر تربت کشتہ قاتل نشیند حکیمے کہ در فکر باطل نشیند در اں دم کہ کس از تو غافل نشیند دہم داد تیرے کہ در دل نشیند ندیدم کہ صیاد غافل نشیند بہ بزم تو دیوانہ عاتل نشیند نہ پوئی براہے کہ سائل نشیند کہ آساں آمد آنکہ مشکل نشیند بگوئید کاسودہ قاتل نشیند</p>	<p>مزن طعنہ کاہن نقش مشکل نشیند نہ خود را کہ از رہ برد عالمے را ہمہ عمر خود را بجمرت فروشد کہم پادشاہے کہ از سینہ خیزد تو بردام خود بچکسہ داری و گرنہ ز پیش تو نہ سوزانہ دیوانہ خیزد نہ جوئی جزا برے کہ گوہر فشانہ چو دانم کنی فارغ از من بناشی فزون از دو دم خستہ و زخول غلطہ</p>
<p>کنون حسرتی چوں تمام است کارش</p>	

ز خلوت بر آید بجهل نشیند	
کیست آن کس که بانکار بے باز کند تا چه حیرت خویش هست غرورش یارب پهلوی غیر بر من نکنم جاے که نیست دید در آئینه چیزی که ندید است گے	لب جان بخش تو گر دعوی اعجاز کند جور باشیفته خویش در آغاز کند چشم آتم که نگاہ غلط انداز کند حیرت نیست گر آئینه بروناز کند
حسرتی بادۂ مانثہ عری دارد میرسد دہلی اگر نازش شیراز کند	
خود راہ شہر مندہ احسان تو یابند حسن تو بلا نیست کہ ہر دل کہ شود گم دامن نفسانی بسر حاکم و روزے آن بادۂ صافی کہ وفانام خوش اوست گر چاشنی فقر نداری ہمہ خوست سحرے دگر نیست کہ گلبوی فداست بر بستر ناز تو چه رفت است کہ امروز بہر فہ مکن قتل کہ آسودہ دلاں نیز	کز باعث تست آنچه شہیدان تو یابند در پیچ و خم زلفت پریشان تو یابند این دست ادب پیشہ ہدایان تو یابند خوش آنکہ بیچانہ پیسان تو یابند آن نعمت الوان کہ سر خوان تو یابند آن شعلہ کہ در چاک گریبان تو یابند بوسے دگر از منبل وریحان تو یابند در روز جزا اجر شہیدان تو یابند

<p>منشور عجیب حسرتی از خضر و بایات بخیان عملی فتنہ زد دیوان تو یابند</p>	
<p>کہ شیخ باہمہ افسردگی بچوش آمد کہ بت پرست ز خورفت و بت بہوش آمد کہ بار آمد و بارگ ناو نوش آمد مرا ز خوش سخاں بہچنین بکوش آمد کہ عفو و لطف خداوند عجیب پوش آمد طیور صبح گئے را دم خروش آمد کہ دلبر نمیکنم سخن نیوش آمد کہ صبح گاہ بدریونہ می فروش آمد</p>	<p>بخانقاہ مگر پر میفروش آمد چناں ز دم بھنم خانہ نعرہ تکبیر نہال زند و درج گل فشاند و بار آمد زباں بکام بہ از گفتگو سے لایق ہزار عیب اگر در مشت با کے نیست بہا بہارے دئے کجائے اس ساقی نہان نہارہ دلانچہتے ہائے شور افزا بشب زرخس فزاں او بہستی زاو</p>
<p>تدرقہ مقہرہ و بلبس و لوا سنجی چہ حیرت است اگر حسرتی غموش آمد</p>	
<p>دل آسودہ در آتش نیفتد نہادش تا کجا سرکش نیفتد سیوے بادہ بتیش نیفتد</p>	<p>تو اسے من بہر کس خوش نیفتد بہر گاہے ترا افتادہ ہست برافتد شاہ یاد رویش لغزد</p>

ز شمع روئے تو آنگه هر موسم	که خود از من بمن آهش نیست
ز عرکاش بد نما رخته افش	آهی رخته در کارش نیست

تو پند حسرتی را خوش نداری	
چکویم تا ترا ناخوش نیست	

تا راه از دلبه بدی بر نه بسته اند	مکتوب ما به بال کبوتر نه بسته اند
دانم که غیر می رود امشب بخانه اش	کز نیم شب فزول شده و در نه بسته اند
افکنده است تیرگی دل غشاوه ها	ورنه نقاب بر رخ کافره بسته اند
از کوی او بنیر و هم پے نکرده اند	از بام او نمی پریم و پر نه بسته اند
اندر وفای وعده نه تکرار درخیزد	پیاال دم السمت نکرده بسته اند
باشا بدال بسو روی نوش شاد باش	در روانه ثواب مستدر نه بسته اند
از گوهرین پرنده فلک خوشتر است	انجم ترا اگر چه میخیزد بسته اند
از روی بهجو ماه بر انداز پرده را	هرگز نقاب بر سره انرا نه بسته اند
از بیم او زلفت اگر نامه بر چه پاک	پای نسیم و بال پو تر نه بسته اند

شنو حدیث عیسی و با حسرتی بیا	
بر آب خفته سسکنه نه بسته اند	

گفتا که بخشش آنکس که دلارام ندارد	گفتم که بهر تو دل آرام ندارد
ندازد که عارف طمع خام ندارد	گفتا طمع من ز کیت سر زده گفتم
گفتم که دلم حوصله کام ندارد	گفتم که بر دهره ز تو گفت که گستاخ
هر چند که لذت بخر جنام ندارد	صد ذوق گرفتیم انداز نو بر خوبی
آه از روش او که سر بام ندارد	فریاد نه تقوی که بنهر دوش نتوان رفت
بی وصل تو جان و دلم آرام ندارد	هر چند که آشوب دل آفت جانی
میکنی جز از گردش ایام ندارد	بر غیر دلم سوخت که محو است بهشت

از حسرتی ندارد پیر نشانش	.
کا و ساحت دل دیگر و نام ندارد	.

شمع در محفل و پروانه ز محفل برود	عاشق سوخته اندر تم تو مشکل برود
کینه از سینه گیرند حسد از دل برود	یار اصحاب فنا باش که صحبت شاق
نیم جان به تنش یاشد و قاتل برود	جای زخم است برال سبل میکی که هنوز
زاهد معتزل و راهب خال برود	آه انداز حسن که در جلوه گش بر جمع
یار چو گفت که بگیا ز محفل برود	غیر از دوش انداز بزم بخاری را ندوم
عشق با زیست نه با زیست که محفل برود	این همه جلوه نماز است تماشا ئی باش

	<p>حسرتی زلفت ز کوی تو بنویسم که مین دود بنود که هم امشب دونه منزل برود</p>	
<p>با خویش دشمنانیم ما را خطر نباشد در بزم و عطر از عشق در سنه مگر نباشد کم کن چنان بخویشم که من اثر نباشد من نامه می برم خود گر نامه بر نباشد با دشمن است راهم از من بهتر نباشد هر قطره ز ابریشماں بهر گزهر نباشد شوریدگان او را از خود خبر نباشد از دود ساگر به بینم تا بعد نظر نباشد</p>		<p>بم بر ما نظر نباشد کے نے دشمنہ و گلو کے نا و انرا بباد درده سال بنوده کارم هم که دوست میگیزم ت پیر مغان نگرود سال اخبار دهر پی ناریش افشروی واکوب</p>
	<p>از حسرتی شنیدم و در بزم نکته بجا خوشتر ز طر ز غالب طر ز درگ نباشد</p>	
<p>چرخ را از نعلت اسخه بیدار رسد آه از آن لحظه که آتش بکف باور رسد نیست ممکن که باحسین خدایا رسد</p>		<p>جنای تو ادا رسد ی بس خشم آورد سینه بهمن است</p>

<p>آپچه از جانب پرویز بفرمادرسد خبر من برسانید که حیات درسد بکنند تو سلام از دل آزادرسد چه تماشا است اگر مرگ بشادرسد گر چه شاکر دلم افتد که با ستادرسد</p>	<p>شادم از خصمی اغیار که از شیرین است عمر باشد که بیاد قفس می نالم بسنان تو بسوزناک فرستد پیغام هر دو غیر در آن کوی بردن چو ارم غوغای بشیوه ز چشم تو ز بانم آمیخت</p>
<p>حسرتی سیر ز جاکشته خبر باید داشت که مباد ابد بر آستانه بجا درسد</p>	
<p>برگ آورد شکوفه دهد بارور شود هم روز غم سرا آید و هم شب سحر شود بلبل فدا که پنجه آینه گر شود ترسم امیدوار بتو بیشتر شود</p>	<p>نخل و لاله ها سوز فغانه تر شود لعل بخیل ز گردش آیام ناله چیست گلبرگ گشته آینه از عکس روی او از رشک غیز میرم و بر لب نیاورم</p>
<p>هاب حسرتی زباده عفاف حاکم تاستی از دماغ طبیعت بندر شود</p>	
<p>خوش است خلوت و خوشتر در انجمن باشد جفا بد است اگر از برای من باشد</p>	<p>سفر سفر بود الا که در وطن باشد وفا خوش است مگر یار قیاب خوش نبود</p>

<p>ز ستر ننگه آگاه برهن باشد در آن حدیقه که عنقا ضعیف زن باشد نگه زهر فوطت نایب سخن باشد اگر نگین سلیمان زاهر من باشد نه بیت پرست بود آنکه بت شکن باشد که خود بخلوت و رویش در این سخن باشد</p>	<p>خیز ز از خرابات زاهر از نیست ز سنبل و گل و نسیم و زنگش کم پری ببار عام که گنجایش سخن نبود ز داوری بگذشتم تو باش از دشمن محبت صنم و دعوی سلمانی هزار مرتبه در بزم بودش خوشتر</p>
	<p>بنیم یار بود حسرتی. ترانه سرا چو بلبل که نوا سنج در چمن باشد</p>
<p>داغ می گل گرد و بلبل بفریاد آورد ماچو شیرین پیوفانی سو فریاد آورد هر متاعی را که دل از کوی زاهد آورد از جهان آبا و کس چو غم نوشاد آورد تا دل من نالهای محشر ایجاد آورد بو که مار از نسیم کوی خود یاد آورد</p>	<p>گر بستی آن بهاران جلوه گل یاد آورد با عدو نیکو وفای و ز عشق آن بد بیا مینفوشد رایگان در کوچه پر پیچان هم لشکر خونخواهی نتاجا در تن است میروی بر تربیت اغیار دایم بهر حیثیت حسرتی این تازه گل باید نثار دوستی</p>
	<p>غالب آن نگیں نوا بلبل که ذوق نغمه اش</p>

خند لیپان گلستاں را بفریاد آرد و	
دیم رفتن قدش را فتنہ ہا و آستیں باشد زہے چشم فشنل بکشن ہے نیرنگی کارش بخاکم نامہ دہ سکوشمن آمدے آرے تو ابے دل بفریب نگ و بونہ بنیدانی بوصل اند و برینی شیوہاے شوخ میوزد دماغ او صدائے دل شکستن برینی تاد	قیامت کو کہ نہ تہا یم قیامت اینچنین باشد نرگینش بوی می آید بہرش رنگ کیس باشد مروت اینچنین باید محبت اینچنین باشد کہ افغی نیز در زیر نہال یا سپیں باشد زمانے خوشگلیں باشند زمانے شرمگیں باشد بہا یوں طالع است آن کس کہ یایش نازیں باشد
بال صیدا فکل افتادہ است کارم سہمی کور خونکے در کمال شامگاہ ہے در کیس باشد	
وقت سحر ز میکہہ بود ہمار سید کارم ز دست دوست من از کار ز حیف بے بہرہ کس نامہ ز فیض عطای دوست بمشکل فناد کار و ندامت کجا برد اندازہ داد و شیوہ عدل از فلک مجو چم را نہفتن در تہ سورانخ مور و مار	از کاسہ کرام شیشے ہمار سید ہرگز کہ دست من بکشد قہار سید گل یافت رنگ بوی و بہ بلبل نوار سید نوبی ز زلف یار بدست صبار سید کز وی شنیدہ کہ بگیتی چہا سید افغی بہا سبانی خلق خدا سید

<p>زادہ ہوائے پاوہ زول چوں بر جوں رود و لتگیت دلیل شکستن بود کہ گل حور اں در انتظار و کواکب بخت اند روز وصال ناز بمشوقتہ میکنم</p>	<p>ساقی رسید و ابر رسید و ہوار رسید وقتیکہ غنچہ گشت بہ نشو و نما رسید یک لمحہ از فروغ تجلی ہمار رسید آری چنین کند چو بدولت گذار رسید</p>
<p>جز حسرتی بیایہ او کس نیرسد در حیرتم کہ کار نظیری کار رسید</p>	<p>:</p>
<p>از نام تو بروہ صد سالہ جاں رسد ہرگز ز پنج دشنہ و خجریانستم یک ہفتہ گر بجد و سپیر مغاں زنی قسمت نگر کہ گوشہ چشمت ندیدہ ایم کہ ابر در فشاں شود و باد مشک بار گم کردہ ایم راہ بدشتی کہ اندر اں بلبل ترا دسج ازیں مطلع ار شود مرغ نگاہ یار اگر تا بجاں رسد مار را ہما ساز کہ بسیار کمفتد</p>	<p>در زکو تو بہار بفصل خزاں رسد ذوقی کہ مدخل از نفس حق چکاں رسد آواز فتح باب زہفت آساں رسد ناں برق شعلہ زن کہ بہر آشپاں رسد دھن نوشت آنچه نوشتہ است آں رسد بہزن بجاوہ از اثر کار و اں رسد پیش از بہار گل سوی بوستاں رسد حوی بہشت ہاں کہ از آساں رسد مرغ از نفس بر آید و آسپاں رسد</p>

<p>اسودہ ناطری و بجلی طلب کنی چندیں سیازمای کہ ترسم در اضطراب</p>	<p>این برق کے بجز دل نایا دماں رسد ناگہ شکایتے نہ تو ام بزرہاں رسد</p>
<p>بگدازیں وصیت بے سود حسرتی فدا دکنند کہ باز دریں خاکداں رسد</p>	
<p>شہید جلوه ناز تو جاں شکارا نند چہ بودہ تو کہ آندو گال بہ بند تو ا نند خراب جو محلہ آل قرا بہ نوشتا نم بیاکہ عاشق و معشوق سبزہ و بارا نند وزیر مٹاں پوز دم ناکشودہ و گفستند توان شاخست زہم بختاں شمائل شخص تہ باباں اشفاعت و لے زہمیت او کجاست چوں تو یکے ای توان بدائع کون بجوش و فائزہ خود را سپید کن زرا ہ سرفتی کہ مہبان با وفا با ہم</p>	<p>اسیر حلقہ دام تو رم شکارا نند تو کیستی کہ گدے تو شہر پایا نند کہ سم ببادہ کشیدند و ہوشیارا نند و گز راست زنجی گل و بہارا نند بر و برو کہ دینجا گناہ کارا نند معاشرتاں تو زندان و بادہ خوارا نند رو روز نطن روانی چو ذکرا نند بروز کارچمن طلقاں ہزارا نند ترازاں چہ کہ رنداں سیاہ کارا نند نقاب تا ناکشودا ست دوستدارا نند</p>
<p>جفاست حسرتی از شرب فوہنتن</p>	

<p>درال صوبہ کے القمان پیشہ یارانند</p>	
<p>از قیاس و حشمت و در قلاطوں نکار و دائم کہ بار قیاس بخلوت چہار و حیف است بر زرے کہ پئے کیمیا رود آں نظرہ ام کہ موجہ او تا مسما بود شوخی کہ باندیم براہ جہا رود ہر کس دم نقب بدر آشنای رود با اہل حق ہمیشہ ہمیں ما جہا رود بر آب گر خزامہ و گر بر ہوا رود معشوقہ از طرب کدہ نا کجا رود</p>	<p>بے زطرہ تو اگر با صبا رود خاکم بسر کہ عاشق تکار آزمودہ ام مفسس شہیم در طلب دولت وصال آں ذرہ ام کہ لمعہ او تا بخور رسد در لرزہ ام ز لاف و قاتا چہا کند تنگم گرفت ہجر بر پیش تو آمد منصور آہد ار کشید ندبے گناہ پالستہ ہوا نہ درہ بکوے دوست رندیم و بذلہ سنج و می آشام و کا جوی</p>
	<p>آمد بہار و سوے چمن رفت جہا اردی بیابان بلبل و ستار ہر رود</p>
<p>شادم اربعہ جفا عذر جفا نیز کنند گفتگو بے مدد باد صبا نیز کنند روم آنجا کہ مگر ذکر شما نیز کنند</p>	<p>عاش کہ بتاں مہر و وفا نیز کنند راز عشاق مکن فاش بہا نا این قوم مردمان را چو بہ پنہم بسخن پیوستہ</p>

<p>پیشہ ز چہ گروہے بریا نیز کنند این خطایست کہ ارباب و فانیز کنند دور نبود اگرش ساقی مانیز کنند حذر از بھمی اہل ہوا نیز کنند لاجرم در دم اظہار خطا نیز کنند ہم ثنائے تو نمایند و دہانیز کنند میوایں باد یہ بے را ہنایز کنند و ہدانت کہ سنا ز نوایز کنند</p>	<p>زمرہ مصلحتی نیز زندنے گردند شیوہ شکوہ گچیم کہ صوابست اما آنکہ تبستی رنداں خرابات از دست نہ ہمیں ضبط نفس شیوہ عشاق بود زمرہ محرم اسرار و لیکن مدہوش گوش بر حرف بدآموز منہ تانیکاں گم مکن راہ اگر از رہ ندرت جمے مستی آنست کہ پیجام و سبب دست دہد</p>
<p>د</p>	<p>تو مہندار کہ ایں کم نگی عشوہ گری است حسرتی سادہ رفاں شرم و حیا نیز کنند</p>
<p>چوں دید با معان نظر خوشتر از ناں دید در آئینہ روی بتاں ہم سواں دید گردست ترا ہم دید کہ دانش تو ایں دید دل آچہ در اول نظر پیر مغاں دید ہر چند کہ در میکدہ ام رقص کناں دید</p>	<p>در اول دید آنکہ زنت ہر شاں دید عار است ز خود بینی و دانم کہ ایں روی شوہر افگنی و خوش بسر دایہر آئی در صومندہ گر پیر شوی نیسند نہ بینی شرمندہ آنم کہ بچاداشت ارادت</p>

در مجلس بیگانه چو اسرار نشان دید	ساقی مے از خویش رُبا در قدح بر نخت
آرام طلب بود سبوی کعبه سفر کرد	چون حسرتی آشوب اوضاع جهان دید
بر سر شاخ است بلبل در شید سبزه بر اطراف جدول نهد پدید صرغ خود کبک در رفتار دید کش یکبار پیشکار است عید بهمنش بر خیزد پید کن برید چون افتد پرده دریایی شهید نغمه آنرا خوان کج گوشت کم شنید بان بزن باغ و لیکن بے نمید گر یک قفل است صد باشد کلید آه از دست که نتوانی کشید دے بلجن خشن بگو شرم نوشید خانه ام از دست اقل مایید	ز اهل افشار است ابرو گل مید لاله در داناں صحر ابلوہ کرد انطب طاؤس در را مشگدی در چنین ایام عشرت التیم اشتی سلمی بمزمار و راج اسے بسا آسودگان تازہ رو شاہد آنرا دال کہ لا عین بر آ ہاں بخور صہبا ولیکن بے قدح بر در گنجینہ اسرار عشق حیف از بخت کہ نتوانی کشا شاہد بوزانی اندیشہ ام باغ من موجود خدایتی

	پرده از بابت خلوت میبرد	تا زین شش سر باز روش	
	<p>حسرتی وقت اجابت بود و روشن باده میخوردیم و باران میچکید</p>		
	<p>حرف الراء المجله</p>		
<p>خوشید گل شناس و گلش آفتاب گیر دهنام ماه از خم گرد و دل شراب گیر از گل شمیم خواه و ز غور شید تاب گیر از دشمنان شراب و زیار ان کباب گیر گو ماهتاب خفت شو و آفتاب گیر اشب یک پیا له نقید ثواب گیر آن رخ بجلوه آرزو نسز کلاب گیر مار اثراب ده زرخ خود نقاب گیر</p>		<p>از مهابش از گل و آتش حساب گیر عرض کشته شوکت نازت نیمه دو هر گل بجلوه در گرد درین پس نه بارقیب خورده و لم سوختی گفت رویش بس است شمع شب و آفتاب روز و لنگ وید چون زغم گفت میفروش آن طره بر کسا و ز گل عطشک خواه پیمان ما و شرم تو هر دو شکسته به</p>	
	<p>آن مترنمی کند از شعر حسرتی گوزهره را که در کف سیمین باب گیر</p>		

<p>مہ راشن آں پنج بجو مہر گیسہ اسے ہار پ خیریکے فیض سحر گیسہ رحمے قہلوواں کن از تاک اثر گیسہ آں عارض افزوختہ افزوختہ تر گیسہ بر بحر گدازے کن واز آب شر گیسہ ای غیر تو عشق پروا لاف در گیسہ</p>	<p>مشاطہ سحر از رخ خود مقنعہ برگیسہ ہنگام صبحی است بہا ناعریکیش تا بادہ بگیتی است کہ نوشد می جنت از غیر بکن شکوہ چہ بیم و چہ خیالت گر کہ ہما نسوز تو ز نیگو نہ تباب است بہر نہ تر از دعوی تقوی است زیندلی</p>
	<p>احسنی اشب کہ بدست آمد آفتوخ ہاں سخت در آغوش بکش تنگ برگیسہ</p>
<p>سربہ افزاختہ از غم دل مسرور بیار بدر و غرہ از آن عارض پر نور بیار دل ہشیار بہر خاطر غمور بیار نکتہ چند حکیمانہ بدستور بیار</p>	<p>بزم ولست بیا بادہ و طسبور بیار شمعے شولہ ز آتش زدم گرم افروز بزم عیش است نہ ہنگامہ از باب خرد بذلہ چند ندیمانہ بگستاخی گو</p>
	<p>حسرتی گہ ویش خواہ نظیری داری معنے دور طلب کن سخن دور بیار</p>
<p>ہر شام میشود شب بحسراں دراز تر</p>	<p>ہر روز غم ز روز دگر جانگداز تر</p>

<p>یارب نہال قامت تو بر سر از تر از لشک مدعی ہمد اما ن ناز تر دست شدہ بغارت و لہا در از تر</p>	<p>از دامن بلند تو بر دست کوتہ است دیگ چنیں بپاکی دامن ستان و ہیں زانکہ کہ من اسیر تو اے فتنہ گشتدم</p>
<p>گلزار کہ چہ پر نہ ہزار است حسرتی از من یکے نکرده تر غم باز تر</p>	
<p>عیار ظوف حریفان شاو خوار گیر ہر چہ خوش بکشی خردہ زینہار گیر کیکہ نیستش این نقشہ سے گسار گیر برو کن روش نالہ ہائے زار گیر ہوش و بختی جز سرائے یار گیر اساس سیکہ سستی است پائدار گیر از پنکھ عشق مرا کرد خوار خوار گیر صبا شامہ ازاں بوسے مشکبار گیر بجز این دل دیوانہ قرار گیر ہر آن شراب کہ دار و زپے حمار گیر</p>	<p>کیا کہ رو بہ اباب کہ وہ خوار گیر مگر کہ نقل تو اختیار کار گیتی بست نہر و نقشہ گذشتہ نشان جو نشی است ہوئے ہم ناما ایتیار ہوئے کہ شش ہوئے ہم ناما ایتیار ہوئے کہ شش نیاب و جہ کہ سر خوش ہوئے فریب خور نغمہ سحر و نایم ستم بفرست حسن ہر کس بیاست کہ ہم زنی جہانے را ہوئے بیل نیز ہمارے ہر اسب و آ کہ شست ہر آں شبنم کہ بادی بود رقیب خواہ</p>

گمان بنمود که جرم است انتظار بگیر	بزه بود امید وفا و دهره مرغ
	بخود بنال که انداز آشناداری تو حسرتی روش طوطی و هزار گیر
	حرف الزاء لمجه
ز دیده شرم بر افکن رخ نقاب انداز بیا بجلوه و عالم در اختیار آب انداز ز بادیه یکد و سه غریب خراب انداز ز روی مهر نگه بر من خراب انداز بگیر خاکم و در پائی بوتراپ انداز و گر بجام رقیب خراب انداز بیا بساختمتاب آفتاب انداز خلل بکار و عاهاست متجارب انداز	بیا بجاں طرب و ورق شراب انداز ندیده است کسی حور اندرین عالم ز غیور و گل چه دهمی خوابگاه را تزیین حدیث بشنم و خورشید تا کجا روزی تو ای که سوی خجف میروی ز راه کرم نخست ساغر مار ایسم نوازش کن جزای آنکه نشیب بجز خون دل خورم بیا و طاعت مقبول را بینما بر
	گرت هوست که چون حسرتی تو بخی

<p>بریز شاخ گلے در قدح شراب انداز</p>	
<p>پریم چو آسمان و میرمہ لقا ہنوز با من ز قتل غیر حکایت چہ میکنی از وہم من بر آمدم ز اہد از صلاح رنجیدہ ز طعنے بجائے بوالہوس ایں داوری بجرعہ محشر گذاشتم عمرم بہم بھیت صافی دلاں گذشت مستی نشاط ہستی و شاہد بہار عمر انکار من گرہ نکشا و خوشم کہ غیر</p>	<p>قاسم دوتا شد و غم زلف دوتا ہنوز منت پذیر نیستم اے بی وفا ہنوز ساقی تو ہم بگو کہ تو بودی کجا ہنوز نشیدہ زمین گلہ یارے بجا ہنوز میں آشنای مرگ و تو نا آشنا ہنوز آئینہ ام در یخ ہماں نے صفا ہنوز بریں بردگمان جنوں پارے ہنوز بند قباے یار نکر وہ است و اچنوز</p>
<p>صد بار آرزو دہ آں پر فریب را جیت است جسرتی تو و امید ہنوز</p>	
<p>پردہ بکش عاشق و مستون را یک ساز بالباس گل لباس خویش را پر رنگ ساز زیر کاں جز عیش نپذیرند و انگہ در ہا در محبت پاس و محرومی نباشد دم مزن</p>	<p>جلوہ فرما بلبل و پروانہ ہم آہنگ ساز بارہ دیگر قباے ناز خود را آنگ ساز براو اے جام دل نہ بانوائے چنگ ساز صلح در پیش است چہ باد اے جنگ ساز</p>

تا کجای نهنگ گیتی در نظر باشد بر ترزا	بعد از این با جلد های چشم چه نهنگ ساز
من اگر بد نام عشقم بدم نام بد پس	اگر بر سوائی بنمیزا می بنام و نهنگ ساز

حسرتی را بنیوه صحرانست و نظیری لعل سکر	
رومی بتا عاقل و دیوانه را یک رنگ ساز	

ز صبح پیشتر ای مرغ صبح خوان برخیز	بهار گل بچمن نیست جا و دال برخیز
ز جلوه ات متنزل بنا بکنده شد	نیش ز طاق بر افتاد هاں و هاں برخیز
نشسته تو بر غیر و فتنه ما بکین	بجان تو که کجا اند و ستاں برخیز
ترا که گفت که عمری بمن اسیر و باز	چو راستباز به بینی با تمحساں برخیز
دوا که در دود عالم بکنج سیکده است	بیا و غمزه بنشین و شاد ماں برخیز
چو عشق بیشه شدت از نعیم و بر تاب	بپور یا بنشین و ز پر نسیاں برخیز
چو پا و دوست کنی غیر را فراموش کن	چو نام عشق بری از سر نشاں برخیز
دل گرفته طلبکار عالم دگر است	ز تنگنای جهان استیغشاں برخیز
صدرا که نغمه بکاشانه عدو است بلند	برگ من تو هم ای آه ناله اں برخیز

ازین صیفت نظیریت حسرتی در وجود	
چو وجود روی دهد از سر حباں برخیز	

حرف اسیں المجلد

<p>تا وینیاں چہ روی دہدای خدا شناس نوشمل شود نشان قبولی دعا شناس نخل گل و ثمر مفشان اگیاس شناس لیکن وقوع فتح و شکست از خدا شناس سیخانہ رشک چشمہ آب بقا شناس بر خاستم ز پریم کہ بودم از دانشاس</p>	<p>ابست زای من کہ بر تو پیش از شناس وقت نماز دیدہ گرا شکے فرو چکد از بزل قدر و قیمت مرد است در جهان تدبیر و رای واجب و شمشیر و تیر شرط انجایات صوری و اینجا ست معنوی مالید یا چشم و بسویم ندیم دید</p>
-	<p>در شور و زلیب نیا بند بوسے گل آہنگ سحری زوم طر شاہان</p>
<p>دیشہ کس نامانہ کہ مفتون نکرده کس دستار کم کشا و یو تمنوں نکرده کس رنگے ہلک و جاہ فریدیں نکرده کس سویم بالفتات نظر ہوں نکرده کس تقریظ بر طریقہ مجسوں نکرده کس</p>	<p>سجے کس نخزده و مرہوں نکرده کس ورز و صلاہ جلوہ و خلقے بر شک سہیت نازم باہل عشق کہ بقیس غیرت است خونم چکر ز دیدہ و برقم جہد ز لب صد گونہ اغراض بگفتار بولی است</p>

<p>از دل خیال بزم تو پیوین نکرده کس کس را بزور وراثت و مقتول نکرده کس باومی حکایت دل پر خون نکرده کس</p>	<p>گر غیر در شک غیر برون کرده باش ایدل ز جور بار شکایت چه نمیکنی زین غم که ساغر می گلزنک نشکند</p>
<p>احی حسرتی پیش ز غالب که از غزل آں کار میکند که با فنون نکرده کس</p>	
<p>مهر از دوست دیده ام که پیش من شرباب کشیده ام که پیش زنا منظر آرمیده ام که پیش گرد کوئے فزیده ام که پیش بحر بیخ رسیده ام که پیش آشنای گزیده ام که پیش من غلامی خریدم که پیش بخت چند چیده ام که پیش</p>	<p>جو در شمش کشیده ام که پیش وصف کوثر ز اهل تقوی جوی خانه خالی و یار هم بستر با دوست دوش آمد و گفت حرم اندر طواف آں بینی آسمان زان میس نمی سازند که بدلتش مرا فروخت که گفت دیده دقت نفوس و عقول</p>
<p>احی حسرتی دوش بانو اے رباب غزل تو نشنیده ام که پیش</p>	

<p>ای یار ناز شیوہ زرو داد ماہ پر برخے شکایت ہویں مدعی شنو محل کجا و تاقہ کجا و در ایجا آرے ندیدہ تو مرا ہیچکے دے شاید کہ ریغری بطیب مسجدم از خشتگان زار اگر یاد آوری قاصد کجا و مجلس انس تو از کجا ای عمر با نسنہ ہواے بتاں ہنوز</p>	<p>وی شاہ ماہ جلوہ ز حال گدا پر لختے حکایت دل نے مدعا پر ای نے خبر نخواست ز بانگ دریا پر از محرم حکایت چاک قبا پر از بکرب درد نہ ہر دو واپر از من کہ سخت خستہ و نام جدا پر مہر خدا حکایت من از صبا پر سہل است چارہ چارہ زمرہ خدا پر</p>
<p>رو داد واپر کہ میگفت جسمی ای یار ناز شیوہ زرو داد ماہ پر</p>	<p>-</p>
<p>جنت نشین ابجر</p>	<p></p>
<p>قاصد بوسلم فرود داد از یاسمن و کوش و شبنم بلبل چرخش نالہای زار و شست و شبنم از لشد کا مشب ثم در عرق بست</p>	<p>آراست ایوان نشین از خانہ بیرون کردش امر و من نالیم و از رنگ لؤل کردش فرست غنیمت دیدم و بر خویا ل کردش</p>

<p>هر کس سخن از عشق گفت از قیاس افروز کردش</p>	<p>هر کس دانش حرف زد و به از فراطول گفتش</p>
<p>شب بانیم حسرتی خوش بود و صبح بختم از بدله خوشنودم نمود از ناله محزون کردش</p>	
<p>از دوحای عجب از مردم اندر نه نبوش سینه ها و لوله انگیز و زبانه ها خاموش عقده در دل نه و در پیش تو انگیزه پیش گفتی که دگر که را که بقوی میکش که یک را بلامت که موی تاب نبوش پند من در دل یا را با حاجت بندوش سخنم را اثر قول معنی در گوشتش زاهد و باهمه افسرده دلی جوش و خروش که گذشت از نظرم منجیه باده فردوش از ستایش گوی هر زبان شد خاموش بیکی جلوه زیباش نه دیں مانده نبوش ببخود افتاد و از اهل مرع خاموش</p>	<p>و عطا و مسجد آدینه همی گفتیم و دوش مجلس اینگونه بآئین که نیابی مثلش چین برابر و نه و هم بزم عبید و احرار گفتی گاه یک را که ز زندی بگذر که کسی را نصیحت که بخور نان حلال حرف من در سر صاحب بتاثر قرین نغمه داشت با فسون بتا راه بدل آں دم گرم که بے زخمه صوفی در وجه الغرض گوی هنگامه ز صد افروز بود برایم که دگر حرف تناسل غلماں بیکی غمزه چالاک مرا برد از بن تاب آں تاب پیش و طاق آں جلوه نماند</p>

<p>پای برین ز دو بر و عنانم از دست آں یک گفت که ای نه در یابی بوده است ز انمایاں بود یکے خاص نظر کرده من ایں همه جوش ز سهواست تاسخ فرما طعنہ زن اپنے من خلقی و من در پئے او ساغرے نہ آتش سیال بہن پیر مغاں گنستہ بکایں عشرت میخانہ کہ می بینی داشت بابہ ہوش فراز و سر و گل پیش نظر ناگہ از لغزش سستی بت پندار شکست</p>	<p>روشنو سیکہ کر دیم من داد ہمدوش وال و گرفت کجاشد ہمہ پند ہمہ جوش خواند مش سہی خود گفتش ایضا ہوش سلف یاد کن از سابق و بگذار خروش تار سپیدم بچخانہ گشتم مدہوش داد و آں منچہ آئے ز لب چشمہ پوش خاقانہ تو بگو تا چہ دولت راست سرش نغمہ و رگوش و بت حور لقادہ آغوش ناگرفت آدم از نقشہ طامات ہوش</p>
<p>حسرتی حال میں زاویہ جو بندہ قال نیست سجدہ کہ در وعظ کثائی خاموش</p>	
<p>ست است ہمہ بیم تو ز اہد بکواں باش خواہی کہ رہے چند با رام بر آری تالی نال کہ یک ارجے در آیند در پیش سحر شبت ترا بنہ خبر هست</p>	<p>در دل شکید بہ نہانی نگراں باش خونیں جگر خستہ دل و خستہ جان باش کم ظرف شو مطر ظل گراں باش در حیر اقامت کن و از بیخراں باش</p>

<p>آں به که نباشی و گرای از تو نیاید جامی شرب در کش و جامی بنهر گا از ره چوری جانب انصاف نگمدار چون طاق نظر از حسنش بکسی نیست</p>	<p>ز زنه را که از دعوی هستی بکران باش آسوده دل از کشمکش و دوپهاں باش وربا و کشتی از مرده غونا به نشان باش رشکم نبود و گوهر همه عالم نگذاں باش</p>
<p>شوریده دلاں رانش موج نسیم است کوسری شیفته آشفته بیان باش</p>	
<p>حرف الصاد الممل</p>	
<p>اگر عشق است بیکانه میرقص بس بر دانش خود و جد کردی بمسحیر قصن شایان نیست صوفی سمنده نیستی تنگین مباد بهنگام ترنم و جدی کن بمستی نیز خود داری ضرورتا</p>	<p>بشوق کعبه در تهاذ میرقص نیکی پیوده ای فرزانه میرقص بیا و گلشن وینخانه میرقص بزم دوست چون دانه میرقص بگاه رقص با جانانه میرقص بخل نیست گر بیکانه میرقص</p>

نه در نه زخم چو پیا نه میرقص	نه بایر لب رنگ بادیه پیش
	<p>میرقص حسرتی چون ذکر رانند تو از شادی بزم این افسانه میرقص</p>
	<p>حرف الضاد المجره</p>
<p>نه رشتا نه هو بوس و کناره است غرض من بایشاد که تعلیم و قمار است غرض کثرت خرّی با ده گسار است غرض یکد و سا غرض پی رفع خمار است غرض کس چه داند که چه از بوس و کناره است غرض چند خورشید برای شب تار است غرض</p>	<p>عارفانه نمی لذت کار است غرض اوزه به نامی خود را ندو بیتا هم دید ز غریبان ابروز عطا کردن مکل ساقیا از مکر و دوشینه گرانست سرم متی عشق و هو بوس است مبادی بهیات نه بهین شمع که با یگل و ساقی و شراب</p>
	<p>حسرتی راز نهان ایشانی شنویش چیز دیگر ز تماشا نگار است غرض</p>

حرف الطاء المهملة

مژده زخم سنان تو غلط بود غلط	آرمیدن بزبان تو غلط بود غلط
نه طواف حرم خاطر اصحاب شهود	راه بردن به نشان تو غلط بود غلط
جز بدر می کشد پیش که خوش باد سرش	سخن از سر نهان تو غلط بود غلط
چشم افتادن مشک از تو خطا بود خطا	زخم خوردن ز سنان تو غلط بود غلط
غیر کردن جان در ره الفت یگینست	اینهمه لاف بجان تو غلط بود غلط
در شب وصل که خاموشیست از هرگز نشست	نام من در زبان تو غلط بود غلط

اینچنین سحر که همروش با عجز افتد
حسرتی جز بزبان تو غلط بود غلط

حرف الطاء المعجمة

بیا که بپوشم راز تو بهار چه خط	نسیم راز نفس باری مشک بار چه خط
بگل چه سود این خنده های شور افرا	بغضیب این ناله های زار چه خط
چه نفع لاله زرخسار شاهانه او	بسنبل او تنگ زلفت نماید از چه خط

<p>که غیر نیز شریک است ز اعتبار چه خط و گریز یار بود فصل درو یار چه خط اگر ستیزه نباشد ز لطف یار چه خط چو اشتیاق نباشد ز انتظار چه خط ز شیوه چمن و جلوه بهار چه خط</p>	<p>بصدر بزم نشاندنی و لے مینت اگر بدوست بود وصل بر سفر چه ضرر چو حفظی نبود بیش که چه لطف دهد رفیق شکوه گذار از خلاف وعده نیت ترا که دل گریه یاسمین رنجه نبود</p>
	<p>نواهی خادو کجا صورت عندلیب کجا به پیش حسرتی از ناله هزار چه خط</p>
<p>که تموز ز الوار آفتاب چه خط ترا که باده نمینوشی از سحاب چه خط ز کمیت سن و بوی مشکنا ب چه خط و دم ترنم ناهید از رباب چه خط ترا که شوق ندانی ز اضطراب چه خط گر آفتاب نباشد ز ماهتاب چه خط</p>	<p>مخور مخور که دم ششم از شراب چه خط گناهگار ز الطاف بهره بردار و تو چو بر روی صبا چین طره بکشائی ز مان جلوه خورشید از چراغ چه سود مرا که پیچود و مستم ز احتیاط چه سود لطافت شب به دیدنی است در شب وصل</p>
<p>کتاب مونس جانست حسرتی اما اگر ز شعر تو خالی است از کتاب چه خط</p>	

حرف العین المملیة

<p>کو ماؤ کو سفینہ و کو دگر سماع ایں کار دوست بود کہ تا او نہ بزم رفت صوت حزین مناسب مع حزین بود دہر دے لطیفیت او جلوه ساز حسن گر امر از تو هست نسماً و طاعتاً و دشین کہ بود نغمہ سرا در حریم غیر</p>	<p>بہر چہ ہست ہست فشانیم در سماع شاید وہ بے لطف و شنبے اثر سماع در بزم گاہ غیر چہ خطا تو در سماع دہر سرے بغیرت او کار گر سماع در نہ دلم نہ شیفۃ برمی نہ بزم سماع چوں پیش پمخلید مرا در جگر سماع</p>
--	--

نالم بذوق روی دل افروز حسرتی
 البتہ دلکش است بوقت سحر سماع

حرف العین المعجمہ

<p>دے دارم بجز از یار فارغ چناں مہوش تو مردم کہ ساقی ستر تمکین تو گردم کہ داری</p>	<p>ہم از ناصح ہم از اغیار فارغ بزم تست از ایشان فارغ دل از اقرار و انکار فارغ</p>
--	---

<p>دو نیم شد سرو عدد شکر گردید بیادوت زاهدان او را و غافل هر اسم از گل شبلی است و نیز نیز نعم دید و گشت از رحم شکر مگر در انتظار رشت مسکین</p>	<p>ز دست من در و دیوار فارغ بذکت هفتی از او کار فارغ چو مفصوم ز بیم دار فارغ شدم از مردن دشوار فارغ نخند مرد شب بیدار فارغ</p>
<p>بزد حسرتی صد شب دارم که یک دم نیست ز استغفار فارغ</p>	
<h2>حرف الفاء</h2>	
<p>بروز بزم که حرف روان تو حریف بمرد دل بچنان شوکتی که کم دارد حدیث عشق پریشان زبان من الکن باین تلوت جسم و بآل تقدس جان برای شاه دوی پاره من می بخش بخشم آنکه نگاهش باصل کار افتد</p>	<p>شراب تند کجا و کجا دماغ ضعیف بروم فقیر خاقان بچین بیکه شریف نهادن لطیف و مزاج دوست ظریف چگونه عهد و فاق است در کثیف لطیف نایم از تو درگاه حاصل ریح و خریف یکیت کسوت پیشین خسروی تشریف</p>

<p>شمار پیر دال و در سیر یاقوت تکلیف اگر کند نخلد بلند چنین شریف که هم ثقیل ثقیل است و هم خفیف ثقیف</p>	<p>خبر رسال بر یاد پیشه زهد و رز که نیست کلام ماهمه شوق و نوا می ماهمه ذوق میان راه روی کن چو وزن میخواهی</p>
<p>ترانه ساز کن از نظم حسرتی سطر که هست زیور صوت حسن کلام لطیف</p>	
<h2 style="text-align: center;">حرف الفاف</h2>	
<p>که باز شوق کشایم به باب بیست عشق امید بدرقه کارم فکند در نقیض که بخت راهبری کرد سوی اهل ایل مرا که باده بمینا و آب و راه ایل که در سراجیه حکایت نمائند چو شمع زرق بگوش گل بود آواز غزل بسبب</p>	<p>خوشام و عجب آن وقت حبذا توفیق طریق پرخطر و کار و ال رواں گردید حیات فخر یقینم نبود تا آن دم و بند خضر و جم ارزا در راه کے گیرم دے گناه نباشد نگه بفتش مجاز بگلشنه که ز شرم ترانه بر بندند</p>
<p>بجز شناختن هنم ناقص و کامل و گپه سود بود حسرتی ز شوقین</p>	

حرف الکاف العربی

<p> ماہتابی و کتاں در بریت از چاک چه پاک شعله چوں سرکش از خورشید خاک چه پاک وعدہ وصل تو در جاک خطرناک چه پاک بادہ گرم نتوان خورد ز ترناک چه پاک </p>	<p> جلاوت هست ز شونجی بوسناک چه پاک آتش عشق تو در جهان دو عالم افتاد عاشقان تو بجانند خسریدار ترا زاد آفت جان و دو جهان شیا سیریت </p>
<p> حسرتی ناک تو گشته غریبش داری از دل ساده چه بیم از نظر پاک چه پاک </p>	

حرف الکاف الفارسی

<p>کہ پری توبہ کردہ از ینرنگ کہ شنیدہ است آشتی و رشک کار گیتی بدالش و فرہنگ آپنجہ بیشیشہ ہمہ و از سنگ</p>	<p>نہ ہمیں از تو ساحواں و لشک دل و جانم ہاں کیشیوہ او بریز از من کہ بودہ ہاں کو مہر و راز حبیب ما بہر ما</p>
---	--

<p>سامع آشفتنہ خاطر آتپہ دور جاں گرفتار از گوناگوں میوہ کایل و گل کشیدہ دولت بیزدال عشق طلب چشمہ زن بر کنار می و کش افندال کو فتادہ بر سر ہم</p>	<p>گر معنی غلط کند آب رنگ دل طلبگار پیش رنگارنگ شاد خلیج و شراب فرنگ نہ تراج بہار و حاصل رنگ بہنگال است جوش دار رنگ تاج و دیہیم و افسر و اورنگ</p>
<p>کار طالع بود و گدازد حسرتی ساوہ یار پرینک</p>	
<h2>خیر اللام</h2>	
<p>آمد دباوہ آنکہ جاں فزاسے گل بشتاب و چہین چو بہن شتے بہن مارا گل چکار کہ و چشم عندلیب آو من و تبسم تو خندہ میزند</p>	<p>بر نیز تا شرایب بنو ششیم پادشاه اسے آرزوی لالہ و آمد عاشقے باری ہم جلوزہ خس است ہمہ ماسو نہ و گل بر نالما کے بلبل و برخندہ ماسو کے گل</p>

	<p>خود گشته چوں محک او سو گلستان آخ حسرتی بگردن گل خونهائ گل</p>	
<p>پیدا است که مهر چو تو سے چوں رود از دل ہم غل رود از چشم و ہم غل رود از دل مہر کہ ز فتنہ ز دل کنوں رود از دل چیزے کہ نباشد بلم چوں رود از دل</p>		<p>مہر ت زود از بستم و غل رود از دل با غیر غری بادہ و چوں جام و صراحی ہر جور بخل کم الاستم رشک گشتی کہ جز از مایل خود از ہمہ پردان</p>
	<p>ز ان حسرتیست کم سخن آنکہ کہ فکر شوق تو کند بخود مضمون رود از دل</p>	
<p>کہ غول پیہ کثیر اند و خضر شیوہ قلیل عجب کہ شہ شہم باین نثار قلیل جفا گزشتہ ز اندازہ تا کجا تاویل بس است قصہ رازی برے ترک دلیل براں مقام کہ باشد یکے عزیز و ذلیل بخون قلعہ دل شستہ اند چشم کلیل کہ پر تو نظر او وید شفا کے علیل</p>		<p>بہر خرم حرام است اتخا ذ دلیل بہائے دوست دم جلوہ جان افشاندم خطا ز فتنہ یکے نیز تا بکہ تذریر بہر بخم یقین راز غیب بکشاید گذر مردم دنیا مگر نیفتادہ است بتان خوبش تن آرا لہجہ جلوہ تو بکے پیر مثال درو مند چوں زود</p>

<p>بچشم است قفسیر و چشم دوست طویل اَمَا عَلِمْتَ عَلٰی الْمُحْمَدِیْنَ لَیْسَ سَبِیْلُ خلاص است اسف که خرمایمی فند ز فخیل</p>	<p>بچشم ز شب و بل کالج برالجهی است حضور اطلبی می خود و شحنة میترس نگاه صاحب باغ و تبسم شیریں</p>
<p>جلاکنی بچنین ذکر حسرتی دل را دل تو رہن و سادس لب تو در تلیل</p>	
<h2>حرف الیم</h2>	
<p>روی گل دیدم و صد خنده به بلبل کردم مصلحت دیدم و من نیز تغافل کردم به چشم هست اناں جلوه تخفیل کردم بگلستان شدم و ناله چو بلبل کردم مطلب از فهم بر بل بود تنزل کردم فهم رهنه ز نگار بشش نه تامل کردم</p>	<p>نگه از ناله بلبل برخ گل کردم دوش باغیر همی رفت مراد پد و رسید گل خورشید بخورشید وجود دے دارد افتخارے اثر عاشق صادق نیکوست که زمی حرف زد دم گاه ز ساقی گفتم پیر به خانه شبے داشت بکف نسخه کون</p>
<p>حسرتی ذوق گماں کرد و به چشم آورد</p>	

	من خود از خشمم بخت بزم کدم	
<p>بشوریده دارم بهر جائے ز پا افت چو آید یک جفا از وی بفر صدفقا کے تنگ آتش در بر گے درد و پا افت شود قدم عیاں گرد گیت باو صبا افت اگر چه بدست شوخ کافر با جبر افت چو عقلمی نماید راه در راه خط افت کہ من خودے نہ انستم چنین مہر افت</p>		<p>گے دھن مسجد گاہ در میخانہ ہا افت ادادان محبت رستم نوعی ز انطا افت ز بتیانی شوق دواز برا عذر گستاخ افت شیم لیکن از خود پارون نہادہ ام گستاخ افت یقین دارم کہ آئین مسلمانی بیاموز افت چو عشقم می برد از سہ بجائے میرسد برام افت بریں تجاد و بیانی حیرت مردم عجب نبود</p>
	<p>دل شوریدہ من انگند روزے مرا جا اگر پادای حسرتی افتم بجا افتم</p>	
<p>نگاہ شوقم و رازے در استیں و ہزار عقدہ مشکل کہ بر جہیں دار کہ ہم ہم طرح بہ نمانہ حسرتیں دار بہشت مددہ پاران و پاد کین دار بہشت فکرتہ لک رسی مہنتیں دار</p>		<p>حذر ز انجمن عشرتش انیں دارم نہخ نقاب کشا خود کشا وہ میگاہ چو ندلیب نہادم سرشتہ اندر بارہ تو کردہ وعدہ فراوش و نہ سادہ خبر نہ و وقیوش بدل رسد نہ کچھ</p>

<p>دلِ نالِ نگر چشمِ دور ہیں اقوام دلِ شکستہ سازِ چرخِ میں دارم ہمیں لبِ نشت کہ معشوقہ نازین دارم</p>	<p>صفتِ نالِ گرینم بایں ہمہ اکرام ز غنچہ پس کہ بستنِ پئے کشاد بود جوابِ طعنہ خرم و طنز نا کامی</p>
<p>سرِ دیوِ چمن را اگر بیا موزی کہ حسرتی سخنِ شورشِ آفرین دارم</p>	
<p>دمِ گسستنِ از خود بدستِ پیوستیم شرابِ تند بدہ ساقیا کہ بدستیم ز بہکانانِ بریدیم با تو پیوستیم ز نامِ پس کہ ملتے بلند دے پیوستیم</p>	<p>عبثِ ز دور می مقصود شکوہ مندستیم نوائے گرم بکشِ مطربا کہ در و جدیم عدو مزاحم و احبابِ پند گو بودند تو در امید بلندی و بیمِ پستی باش</p>
<p>آلِ توبہ شکستیم حسرتی بہیات چرا ز گفتمہ دلدار باز شکستیم</p>	
<p>درو دیوار بروے در و دیوار زخم خندہ بر سر ز نشِ مردمِ ہشیار زخم جامِ عذرا بر ہمِ تالِب و یکبار زخم وقتِ آن ناکامی بر سرِ بانزار زخم</p>	<p>صبحِ مستانہ نواسے چو ز اسرار زخم فرصتِ از گریہِ مستیِ گرم دست و پد بینم اصرار چو از وی ہمہ و سوا سِ شوم خوردہ ام بادہِ بخلوت کدہ با شختہ شہ</p>

<p>نذر کروم کہ زخم بادہ و بسیار زخم دوست درو این کن شیخ ستمگار زخم تا کجا بادہ و پیمانہ بہمت دار زخم کاشکے گام طلب در رہ کر دار زخم</p>	<p>دشمن قدر گرم دست دہزد ولایت و صل تا کجا بے سر خویش و برنج غیسر زدن بہط و پیمانہ شکستہ سر خم بکشتاید سعی من از رہ گفتار بجائے رسید</p>
<p>حسرتی شعر و غزل من نشناستے نہ کم ہست گئے بر دل افکار زخم</p>	
<p>مخوڑم شراب و بیخ نیکو اوں نظارہ کم بہ دے زیادہ گل رنگ کے کنارہ کم بیا کہ خدمت رند شراب خواہ کم اگر سر اتر مکتومہ آسٹکارہ کم کہ رخنہ ہا بدل غیر و سنگ خارہ کم نگہ زرد و پیوگر جانب ستارہ کم کہ عکس پردگیان فلک نظارہ کم شراب اگر بگذارم و گر چہ چارہ کم</p>	<p>براں سرم کہ زہر نیک و بد کنارہ کم برائے حیلہ بیم نام فصل گل ورہ کم بیت ہواے مرا شیخ صومہ نشکست بچک و بربط و سنی ہوڑی و قیاس کنی رسیدہ کار و فغان شمیم ہاں غایت فندہ خاک و شہ و خاک و گل ازاں روید جلای آئینہ خود کم مگر پاشد بغیر باوند و پند و پادشاہ کم</p>
<p>اچھڑھریع این بیت حسرتی بر خواند</p>	

<p>بجز تو به سحر گفتم استخاره نهم</p>	
<p>مست کجاست صبا شناسم آں روز که من سر که نه صبا شناسم جز دشمن و دلار کس بران شناسم آپ خضر از باوہ حمران شناسم من انده روز و غم شب هان شناسم من چوں دگر اں بلی و لعلی شناسم امروز نمیدانم و فردا شناسم</p>	<p>مجنوں تو ام جلوہ لیلان شناسم وانم کہ وہ چرخ مے تاب و لیکن جنکین و محبت نمود وجه تعارف مقصود نشاط است بہ رنگ کہ باشد بروفن مراد است مرا گر دش لایم از یار غم ہست حکایت بحدیثم ہاں جلوہ کہ با وعدہ کاشوق شکید</p>
<p>ای حسرتی آنکس کہ نش عاقل و فرزادہ شناسم</p>	<p>افسوس کہ دیوانہ بر آید</p>
<p>خشت سنگد لاں ، اتلاشش میکردم نکردم و گمانند کاشش میکردم بکنج میکندہ پنہاں معاشش میکردم سحر خروش سراپا خراشش میکردم گذشت آنچه باز پیچ فاشش میکردم</p>	<p>شبے کہ ز فرمہ دلخراش میکردم شکایت ز رفیق حکایت ز حبیب سماج و ولولہ رسوائے خلق کرد و ایحاش شنید بلبل و بیتاب گشت و سبل شد کنوں اگر برو سر بلب تیارم بر</p>

ہزار نالہ غبارِ اندازش میگردم	اگر گماں اثرِ دردین تو داشتے
نکر و صحبت من حسرتی قبول اینہ کچھ سوچو معاش بود و باش میگردم	
دست تابہ داشت از من دل از و پر داشتم رایگان فت اینکہ عمرے جا بر آں در داشتم طرفی میں کنہ صبا امروز با و پر داشتم در کینِ خنیش آں چشمِ فصول گرداشتم در سباطِ خود ہمیں صبا و ساغر داشتم دیں گماں خود از سرشت چرخ و اختر داشتم از نگاہ من تر او دید آںچہ در سر داشتم	بسکہ بانی التفاتے غوی کتر داشتم نے سجودم را قبول نے سلام را جواب مژدہ وصلے کہ او خود او دواستم و رفع عاقبت پرہیز زندے گشت و تقوی عاشقہ ز اہدائے شوقی نبود پس پیشکش بجای مہر و بر وقت آمد تغیر و در وفات آمد خلافت نے بخم را ز گفت و بے صبا غما ز شد
طلعتِ شب بر قرار و صبح ناپیدا ہنوز حسرتی بیچار از خواب عدم برداشتم	
حسینتِ خوش و خوش نفساں خوشتر از نیمہ داریم سر آمد بجناں خوشتر از نیمہ اگویم لبر دار و سنال خوشتر از نیمہ	آفتاب نہ بجاں نوش و جہاں خوشتر از نیمہ صبر پردہ بافتاد ز حسرتی کہ بلب رفت گنہم سنجہ چند و شنیدی کہ چہا شد

<p> و بر بزم بآیین خوشی جلوه نمائند نیکوست تنم مگر از راست بهیمنی بیکاری عشقم در قردوس کشاده است اسقاط اضافت چون شانت نگذارد از اشک جگر گون تو گل غرقه بخون است دیوار و دراز لطف نو اسے تو برقص </p>	<p> در جلوه در آید به نهان خوشتر ازینهم یو دم به ویر مغال خوشتر ازینهم پیش تو بود کار جهان خوشتر ازینهم پس از نمایم نشان خوشتر ازینهم ای دیده خوانه نشان خوشتر ازینهم ای مظهر خورشید نه مرمره یان خوشتر ازینهم </p>
<p> گه نسیم گلشن و گه دود آتش خانه ایم عشق بازی های ما شد پرده دار راز و دود جلوه های گونه گون می بین که شاهد خود نماست در مقام راز داری پزیراں چو نسیم بخت آل شاهد که کار عشق ما با وی فتد زینته از بود دست و از نبودن عیب بیت بذله سخن از حرفاں گفت تا در نیفتند </p>	<p> احوای دل مرده نماید نفس تو هان حسرتی سخن بیاں خوشتر ازینهم </p>
<p> گه رسول بلبل و گه قاصد پروانه ایم پرده چو خجسته روشن شد که خود جلالت ایم شیوه های مختلف بسنگ که ما دیوانه ایم در طریق موشگافی هند زباں چو شانه ایم از نژاد بلبل و از دود و پروانه ایم در حرم دوست چو نقش و نگار خانه ایم مستقیم و غیر مستقیم و از رخساره ایم </p>	<p> گه نسیم گلشن و گه دود آتش خانه ایم عشق بازی های ما شد پرده دار راز و دود جلوه های گونه گون می بین که شاهد خود نماست در مقام راز داری پزیراں چو نسیم بخت آل شاهد که کار عشق ما با وی فتد زینته از بود دست و از نبودن عیب بیت بذله سخن از حرفاں گفت تا در نیفتند </p>

شوق صد منصفی را در جلوه گاه یارب و	ماهیان در بند فال سحر صد دانه ایم
حسرتی عشق مجازی را حقیقی کرده ایم با یونان آشنا و از هوس بیگانه ایم	
حرف النون	
<p>زنده جاوید بے دار و رس خواهد شدن لطف خواهد رفت چو بخش کعبه اید شدن حل این مشکل مگر از بر همین خواهد شدن غرت باد بهاری در چمن خواهد شدن شیخ دیخانه میرا بجن خواهد شدن انفصال تن جان جان تن خواهد شدن شعله دل در نفس آتش فکن خواهد شدن کامتجانت مشبای تزدیر خواهد شدن سره خاصیت شمیم پیرین خواهد شدن</p>	<p>هر که یکساعت حریف را ز من خواهد شدن گر تلافی در نظر دارد بسیار پیش که باز با تاں رسم نیایش کار اهل عقل نیست طره عنبر فشان از هیچ دهنم بکشاده دستگاه فضل را نه جاقبوی دیگر است انفصال دست آساز نیست پیش از انفصال بان هاں صیاد بے پروا ز من غافل مباش آینه در پیش روی دست با من در خطاب چاره کمتر جو که چو هنگام در مان در رسد</p>
از سخن امید می حسرتی نه نسبتی است	

حس مطلق کی مقید و سخن خواهد شد		
<p>شهرت این قصه و سیران سخن خواهد شد شهرساری گریه‌های است از رخ رخشان او بزمگاه خاص دیوان از بهجوم عام شد ز گیس قاتل سپهری عشو به خواهد فروخت نگهت و آن طره باز از چمن خواهد شکست ماتے دایم در پهلوی که نام او دل است بعد مرون گریه است سیرافت در سرم برهن هم گریه و رز کجا خواهد شد</p>	<p>دیر آمد دوست گستاخی ز من خواهد شد چشمه و زیند بجز موج زن خواهد شد رفته رفته خلوت او انجمن خواهد شد غمر و سحر آفرین باروت فر خواهد شد مستی و آن لب لاج می کنی خواهد شد اچریا بند هر که مار او لشکر خواهد شد قالب جانم شمیم یا سمن خواهد شد شیخ از زهد ریائی برهن خواهد شد</p>	
<p>حسرتی دل شاه عدل است محض و بیانش بیت عشرت باز این بیت سخن خواهد شد</p>		
<p>چرخ شست با تو بر من به نهفته ساز کردن ز بیات نمر نهادن بسپهر کشیدن تو و قفس می پستی من و جد و جوش میستی تو چنان نظر فریدی که توان شد از پیری خوا</p>	<p>در خانه بند کردن سر شیشه باز کردن ز نیاز بند می تو بزم خانه تاز کردن تو و نغمه باره دکلش مزین ناله ساز کردن تو و تو و پیری را نه هم آفتاب کردن</p>	

<p>سر من فدای تازت ز عهد و دیگر چه خواهی</p>	<p>تو و عشوه ساز کردن من دل نیاز کردن</p>
<p>دل اهداں مرغیاں بهشت حشرتی خور تو اگر نمیتوانی ز می احتسار از کردن</p>	
<p>نه چو عشق سازگارم بزاج درد منداں مکن از شراب منعم که نه از هجوم مستی است چه مناسبت بگل از رخ آتشین عذاراں بفلک کله شکستن بچه فخر عاصی نه بگدایم نه بینی که سستم بهار و ویر نه چو آسنه کمال نه چو حسن شان جمال بمخ چو آفتابیت نیکه قمر عذاراں شب وصل غیر رفتم پے اکتساب لذت</p>	<p>نه چو حسن اعتبارم بنگاه خود پسنداں که گرفته ام ز مشوخی لب تازکت بدنداں چه شایسته به لاله ز کف تکار بنداں چو من برهنه سر را بکلاه سر بلنداں تن پریناں قبا یان سرگوبه یں پرنداں بکدام حیل افتم به پسند خود پسنداں بکمند غنیمت سر غنیمت کنداں چو هجوم عیش دیدم شده شوق من و چنداں</p>
<p>فوج حشرتی نزالم ز جفا طالع بد مذاق یاز تلخ چو فغان درد منداں</p>	
<p>مرا بخشید دگایه جز بدی نیکی ندید از من مگر ساجده گستر دن بظا و و خوش دای</p>	<p>نمیدانم که این جرم این دیر گزید از من غزل را مژده شب که دایم میریز از من</p>

<p>حدیث من پسندش بود لیکن چن بے پروا ترا پیرایه صورت مرا سرایه لذت ندارم شکوه یکایک دراک وجه مهر کین خواهم بحرف تاسر اسنگر بجای خاکساری ہیں مرا کشتی خوشنوم نکو کردی بجا کردی غلط کردم که دامنم بنا کس دست چوں گردد</p>	<p>ندارد گوش بر حرفم مگر چرخ شیدا از من نخایه رفت دامن الفت شعرونش پیر از من نه از دشمن و فاسد ز نه جرم آمد پیر از من که این دو در گل چرخ را بهتر ندید از من در دل سینه اعیان غار سے می غلید از من حدیث عشق و شمع جفت در گوش رسید از من</p>
<p>سخن بربط گوی حسرتی لیکن نمی گویم بہیں رو داد من ہم بود چون رم برید از من</p>	
<p>گر آئینه خدای بیچسب ناز گذر کن ریز نگل وصل بد امان محبت و صحبت اصحاب باش و بجد باش تا تاب بجما هست رخ خویش نہ بینی</p>	<p>در خواہش مانع است در آئینه نظر کن یک نال شب و کیش و صد خندہ سحر کن و جمع پر اکندہ با بر ام حسد رس کن آئینہ بیند از و در آئینہ نظر کن</p>
<p>کام دو جهان صفت تو د اول کام است اے حسرتی ازین سو کعبہ سفر کن</p>	
<p>گر چنین مشکل پسند بیاست نتوان زیستن</p>	<p>خسته غم بودن و آسوده غمناک نہ بن</p>

<p>شان پنداری که در دست آسان زیستین قد ز نهادن شاگاه امکان زیستین عالیا و کینج و پنهان زیستین میتوانسته چو یوسف بزندان زیستین خوش ندارم لیک قیس در میان زیستین بالهالان بودن آلوده دامان زیستین هرگز اول جمع می زید پریشان زیستین پیش این نبود که در بحر توان زیستین</p>	<p>شعله خواجه گداز و لعل روتاب سوز خضر با منی عمارت محاشد شناخت عهد ربانی سر آمد وقت رسوائی گذشت کی تلف کردی زین نعم در ایوان قصر دل نبائی پس آں ترسانم جان می برد آشنایان بشوید بیگانه خوش کرده اند خلعت صیاح دلا گرشع و گل دارد بگیر کم کن این کم التفاتی ورنه رفتم از درت</p>
--	--

یاد دارم حسرتی داں آشنا انداز او	
و نه خلیق جهان بیگانه عنوان زیستین	

<p>نظری مونس شان و نه صبا هم شان گیرد آهوی به رم آهوی جوشی رم شان بر سواست اثر طره نسیم دم شان جذب ازلف دلا ویرحم اندر خم شان آه از خاطر بیابک و دل بینم شان</p>	<p>خودم آک خیل پر زیاد و خوشا آن رم شان طرز مستانه منرا می به تدروم موزند به زبیس بارقم باز و جنات آناں بوسه صدیاغ عجیب دل خلق به بغل کثر از ترب خیار آدمیاں را شمرند</p>
--	---

<p>کہ بود سو وہ الناس گزین مریم شان ہمکنان محرم شان و ہمہ نامحرم شان ہے دم پشرو پے مژہ ہریم شان</p>	<p>کارم اے وانے باں چارہ گراں افکار بچہ امید بایں طائفہ کنس بنشیند بہگفت نترال گشت زجاں سوختگاں</p>
<p>بگذراں الفت یں قوم کہ شب می نالید حسرتی آنکہ شب دروز بود ہمدم شان</p>	
	<p>حرف الواو</p>
<p>ایست کہ جاں مہد ہدا عجازہ دم او آموختم این شیوہ ز اندازہ دم او جان دو جہاں نیم نگاہہ ستم او از پلے قدام چو شان تدم او می میرم این غم کہ نیری بغم او جاں پروری طرہ ہرچہ جہنم او دانم کہ دروغ است چو خرفش قسم او برینہ ستم نامہ مشکیں قسم او</p>	<p>ایست کہ دل می بردازد کف ستم او آیم براغیار زیاراں چو گریزم یکجان و نہیں جوہرہ سازیم کہ ہنخواست ہر کس نظر انداخت بہن زار بگریہ اے غیر بدیدیکہ نصیب تو مہبدا انداو صبا پس چہ پرسی ز من وغیر گویم کہ ندارم ہراغیار بجا منت شدہ مریم زخم دل ریشم چہ ہنادم</p>

از خانه بموں آمدن در بدم او	اسے ہندو دل شرم کہ نہو گزانت
	امید نہ را ہم نہو غیر بنیاشتم من چہر متهم یاس پرست کرم او
در ہم رو و خیال مال خیال کو قطع نظر کنم نہ تو این ہم مجال کو حالی کہ نہو نہو فلک آشفته حال کو ساقی بختجوی کہ جام سفال کو در بزم خاص نصیب شرح حال کو فرماں کجا و حوصلہ امتثال کو نوسید گشتہ ایم نوید وصال کو	در غفلت و خیال مال کو نظارہ رحمت کنم آل طاقتم کجاست ساقی پایہ برکت و طرب نوال لب من مضطرب کہ بادہ مباد و روز دست در بار عام نصیب اظہار غم کجا پہنہ روح با تو و منعم کنی ز خویش کم ہستم غمزہ جرات فرا کجاست
	گفتم اگر نظیر نظیری ترا مرچ اس حسرتی کہ ہے جہاں ہمیشہ کو
با حور بخت آسے نوش و مسلمان شو گاہے بخیاباں روگاہے بہ بیاباں شو چوں بلبلستان سنستانہ غزلخواں شو	گل تو بہ زرخ افکنند اندویش پیمان شو ہم باغ بنیابی ہم رابع بر عنائی چوں گل چمن بگنبد پہانہ سے برکت

<p>ورق طرب داری ہمکاسہ مستان شو گوخانہ تہہ گرد و درمیکدہ مہمان شو تامویہ نسازد و رہ اسے عیش فراوان شو اسے دلبر عاشق کش آرام دہ جہاں شو اے ماہ نمایاں شو ای مہ درخشاں شو امشب بحریم اولے دل تو نگہبان شو مطرب زلفاں کن جہاں حد خواں شو ہمایہ بچاک افکن رو بر سر پیاں شو</p>	<p>از سبچ چو پہنچی پرہیز کن اندر ز اہد نئے شاہد سے یکدم حیف است اگر باشتی تا غصہ نیاہد جانے شور ہجوم آور تا چند بجاں ہاشم از دل ہی دشمن در روز و شب ہجر اں فرقتے نواں کروں از وہم عدوت کے بیدار بود چشم آہنگ حجازم شد ویں پردہ بسا زدم اے حسرتی آتش زن درد فتنے معنی</p>
	<p>”تا چند زہیوشی با چنگ و غزل جوشی سے خوار می سے نوشی مست و عرفاں شو“</p>
<p>داغ دید لبخ گل و ستہ گل بہت تو داغ کنہ دل فلک رشک ست بہت تو شبنم گرم قہقہ تو پیری چست بہت تو ساغر می بہت او دست عدو بہت تو</p>	<p>غن بیل شراب کرد عشوہ چشم مست تو خاطر عاشق تہ دل بر قیاس بہت گرد و برآمد بے از دل ہلک تہ خوں چکرم ز دیدہ ہاتھانگر ستہ ام بہان</p>
	<p>آں بغور موشاں ہیں بتوا ضح کریم</p>

۵	لطف فراست حسرتی شکر بند و پست تو	
عمر خضر حکایت زلف دراز تو بردار گزشتند نگوئیم راز تو گردیست بفشانده دامن ناز تو یارب چه دیدم از لکه عشوه ساز تو میلیم زیاده شد بتواز اخترا تو اے منجناب ز گیس جادو طرہ از تو آتش ہی جھکد ز نو اہاے ساز تو نیکوتر است خفتن ما از نماز تو	اے چشمہ نیات لب جہاں نواز تو برکش نقاب طرہ بر افشان دمی بنوش بوسے چمن کہ ناز براں می کند صبا دادم امید وصل بایں طالع زبول ریختہ از آنچہ منع کنی پیش خواہدش گنجائی دودھ خم می در دو جام چسپیت میطرب نماز تاب و گرم بہ نئے دم بستیم خوش بروے و سادس در عول	
	داعم ز رشک شعبہ ات حسرتی کہ یا چوں شمع میگرسیت ز سوز و گداز تو	
	حرف النساء	
ہمسایہ ام ز بیم مشوش برآمدہ آتش بپاسپانی آتش برآمدہ	تا آہ از درون پر آتش برآمدہ انداز خشم شوکت جنت نگاہ داشت	

دام ایں سبوی نے عشق برآمده دیوانہ نیستی کہ پر پوشش برآمده نازک مزاج او چہ جفاکش برآمده کے خسروی ز پشت سیانش برآمده غریب پر ویا برایش برآمده تیر سبت کرد و نہ ترکش برآمده از پر وہ پرند منقش برآمده	سچ و صفت چشم مست تو هیچ از بیم بخت گل را قصونیت قصور و مانع منت آں شکوہ ناشنو بند و غدر سنج حیف روان جفا منال جفا نیک برود ہد شادابی و شکوہ گستاں ہم زدند ہر شعر و دناک کہ آمد ز دل بروں ہر کار و سادہ پہچو تو بعد از زمانہا
گو شعر و کوسخ کہ نظیری کہ حسرتی صحبت بہر پر میکدہ ام خوش برآمده	
شیر بگوشہ رفتہ و سر بارآمده شیخ از حرم زبکہ ترسا برآمده پنہاں زد و زور آمد و پید ا برآمده گدگل کلاب جستم و صہبا برآمده ترک نگاہ یار بہ بغیا برآمده از طرہ تو عنبر سا را برآمده	شب ہا کے سہ کہ او بتماشا برآمده آں کوئے قبلہ گشتہ و جفاست اخلافت ہرگز بکنہ این ز سیدم کہ شب چرا عالم خراباں لب یگویناں شدہ است کاوس گوہرستم و ستاں کہ پیش رو از لعل آتشین تو یا قوت غاستہ

<p>گوہر بجائے آب زہریا برآمدہ باد از چمن شمیم ز گلہا برآمدہ یوسف ز ہفت کلخ ز لیخا برآمدہ</p>	<p>نازم بہ بخت خویش کہ ہنگام تشنگی از بہر سبب فیض از آب کو بخورد رشک از پیش من رود بستانبی کہ فی مثل</p>
<p>بحرف لغز و شبنم شیرین حسرتی شورے ز طویان شکوہا برآمدہ</p>	
<p>یا مہر و شمال اسال برآمدہ صد جیف تا وکت ز دل آساں برآمدہ دینہر کے پیو یوسف کنعاں برآمدہ چشم مژدہ ہم زدہ عماں برآمدہ دایم ماہ و مہر و خشاں برآمدہ ایں چشمہ بہ ز چشمہ حیواں برآمدہ پیش کہ رفتہ باز کہ پناں برآمدہ پیش از طلوع غور بگستاں برآمدہ</p>	<p>آں مہر و ش سحر ز شبتاں برآمدہ باجاں برون برآمدہ ایں ہم گمان نبود پر گوشہ دینہر ابدہ دلی است یوسف آورده عجز اگر دوسہ اسکے چہ میکنی از بس درازی شب ہجر ایں شبنم ایم چوں دید خضر نوش لب لعل یا رگفت نسیم نیامدہ است عدو و در حرم او شبنم خراب در ناک رخ گل شکستہ کرد</p>
<p>دے حسرتی شمر و الف و الف را یکے امروز نکتہ سنج و سخت راں برآمدہ</p>	

حسن پر چیز زهر جانے بفارست برده	از ملک سودور ووشش خسارت برده
نه غرض شهرت خود بود و نه برهائی کس	طبع شوخش دل خلق بشمارت برده
نقض پیمان و خمی کام گرفتن خوش بود	خوشترک اینک گداز ز بکفارت برده
نفعه بوسه تو باز از سمن افسرده	لمحه رفی تو از ور و نصارت برده
مے نشینم بسر کس تو دشمن خوشم	گر مے مهر تواند مهر حرارت برده
خلوت آراسته لیلی به ندیمی خوانده	بزم پیراسته شیرین بوزارت برده

حسرتی چون غزل خواجه نظیری خوانده

از سمن اندیشه معنی و عبارت برده

شب درآمد درم سرخوش خواب آلوده	سینه بکشوده و داسن بشراپ آلوده
بوسه بنامی دل میگزی اے شیرین لب	شهد لطف است مگر نه عتاب آلوده
آه از دشمن گستاخ نگاهش کامشب	گمگوش تو میگشت حجاب آلوده
شکوه بایستی و کریم پاس از شادی	آمد از بزم حریفان چو شراب آلوده
یا دنا و دودگر از سمن و حیرانی من	ویدچوں ویدیه اغیار بآب آلوده

شب برو چندی از دیدن روز تو رفت

حسرتی بود چو علت موی آب آلوده

<p> پرده هر چار رخ انداخته یعنی چه چه خط و استر ره است که برگزیدی پیش ازین خاطر از نام جفاشی لرزیدی و ز با خویش بعد مهر مراد داشته بنو و لطف چو بیگانه بود در صحبت گفت که عشق تو ز پافت اوم سند شاه کجا و خشک و خار کجا عشق در محو نشاست و تو اندر عشق جلوه ناما هستی است در آئینه کون </p>	<p> خلوت و بزم یک ساخته یعنی چه راست گو بودی و کج باخته یعنی چه این ماں تیغ قتل آخته یعنی چه نیم شب بر سر من تاخته یعنی چه غیر و بزم طلب ساخته یعنی چه گوش بر حرف نینداخته یعنی چه خاطر از خطر نه پرداخته یعنی چه علم از دار بر افراخته یعنی چه تو بجز آینه نشناخته یعنی چه </p>
<p> بابت عشوه گری هفت بری عیاری حسرتی نقد رواں باخته یعنی چه </p>	
<p> خوش آن نیاں که پیروز بهند به و خواه باب ز بزم اولو شمار دل شویم سحر خواب چو نیم بزم بروی او خیزم فلک نمی شود و ناله مرا هر چند </p>	<p> بروم بطون حریم رسول و بیت الله چنانکه شسته شود گرد ما ز تن نبیاه بشام چون بنشینم نشینش به تجاه بگوش کعبه رسا نم صدای و اشوقاه </p>

<p>بها طواف جویم رسول نتوان کرد ز حادثات فلک بس ملول و تنگ دلم چو خون جانوران حلال نیست روا بهر خون نهید فتنه ایم میوه و س</p>	<p>بدیده گردش گردم پیش است مد نگاه بخانه تو که زیم که هست جابے پناه مرا چگونه کند از بستم زبون و شباه بجز خدا و برین مدعا خداست گواه</p>
<p>امید هست که هم حسرتی ز لبم مرگ بر آید اشهد ان لا اله الا الله</p>	
<p>چو برق تازا برش مه شوخ ادا نشسته ز خدنگ غمره جانم شده پیش ریش هم بر عشق کار سازی حرس راز داری همه ناز مایه تو دل و آس باین خرابی نپروم نسیم باشم چونم رجوع زنا کو که خبر و بد بخبر و که به پیش غیر شپریس سنب فلک من طلب سلامت من نخل ز رشک زرش که نکرد هیچ پروا ز هجوم عاشقان نش نتوان شناخت هرگز</p>	<p>ز درش غبار مانده ز پیش صبا نشسته چرخ سیال که تیر تو به مدعا نشسته به پیام راز نقشه عجب از صبا نشسته که لصد کرشمه در و صتم به نشسته نتوان نهاد گام به در جان نشسته بد و صد کرشمه رفته به اراد نشسته که بچشم شنیدیم همه اژدها نشسته که فلاں چگونه امشب ز بیم خبر نشسته بیر که بوده شام و بخت کجا نشسته</p>

<p>دربار و حسرتی را بخیال خویش جاده چو بر پیش قصر سلطان نگری گذارست</p>	
<p>از دیدن تو چشم بگلزار آمده هر که که غم خانه نمودی ز بوستان زاهد ز محفل تو سیست خاسته مشغولیش نداد بدل فرصت نظر بیرون میاز خانه که برگز ندیده ام چو باد میخوارم و چو سرو می چمد آزاد گشتم از غم عالم به بند تو آواز خراشش و شش جهاں گرفت ناله شمع هر چه هست بکاشانه دیده ام بنانی بر سر بکشا و دها ن خشم آل فتنه که ای که فردا خیره بود</p>	<p>بلبل بپاسخ تو بگفتار آمده ششاد از پله تو برفتار آمده دیوانه رو بروی تو همشیار آمده صد بار بار بر سر دیوانه آمده بلبل بر ابل گله که بیازار آمده مست باده از بر اغیار آمده آرے خوشست مرغ بگلزار آمده کاهوز دشت و لیک ز کسار آمده روز که یار شمع شب تار آمده ابر که نزلے خواهش میخوار آمده امروز بهر چشم تو در کار آمده</p>
<p>وعظ آنچنان بگفت که از گریه تر نشدم شب حسرتی ز خانه خمار آمده</p>	

<p>آئینہ منقل نہ رخ یاز آمده آن چشم مست آفت هشیار آمده تسبیح چون سیخته ذنار آمده آن سادہ رویی که چه پرکار آمده اشکم چکید لاله پدیدار آمده فرخنده طائرے کیگلزار آمده پنداشتم که از براغیار آمده از دژہ تا بمهر طلبگار آمده در ساعتی که یار بیازار آمده</p>	<p>سہرا پنخاں کہ ہست نمودار آمده دیوانہ ناشکیب نمودن شکفت نیست دروانہ اش ہر آنہ سیری عجیب بود بیند مر از دور و کف گیر دآنہ غوی از رخت فتاد نمود اگرشت گل مشت گلے بخفہ مرغان دام برد باز آمدہ است بر الطاف نے سبب بینم جمال دوست میسر کہ اشود یوسف رخاں زہر طرے گرد آمدند</p>
---	--

عزمش شنیدہ جانب گلشن کہ حسرتی
 مستانہ چوں نسیم برفتار آمدہ

<p>امروز از چه شوق بد لہما نہادہ نور سے کدور بدیہی او لے نہادہ روشنہ لی بدیدہ بینا نہادہ جلدوے و انتقام لغد نہادہ</p>	<p>ویدار خویش را چو لہو نہادہ یک لہو از تجلی برق تھورت چشم ہائے تیرہ دلاں مہر کردہ خوشنود و ناتوش انہ ہمہ دیر و گشتہ</p>
--	---

<p>دانی ہزار گونہ مبتلا نہادہ آل دل کہ بے طلب برہما نہادہ شوق گناہ ورتہ ولہما نہادہ از شعلہ کہ در کف موسے نہادہ ذوق ہزار ساغر صہبا نہادہ تالے عجب بعیش منعلے نہادہ سامان و لغریب مہیا نہادہ دامے برہ زلف چلیپا نہادہ بہ صفر رسم قارت وینا نہادہ کایں دانہ فریب بصد جا نہادہ</p>	<p>گر آرزوئے توبہ لے کم بود گیر آخر خوش بشیوہ ترکانہ بردہ بخشنہ کی طریقہ تو عفو غوسے تو آتش بجا نواوہ نہ عون میزنی دیز گش کہ تشنہ خون دو عالم است ما زہواے جلوہ ویدار سوختیم دشکل بود رہائی جاں از کمند تو بندے بیاز درہ خوش خم گلندہ ہرگز عزیز نیست ز تو جاں بجان تو لطف زبانی ز تو را ہم نمی بود</p>
<p>اسے حسرتی ز فکر و قادی خود بنظم رسم جہانہ طرز احب نہادہ</p>	
<p>حرف الیا</p>	
<p>وین خلوت بمعنی بزمے تاب اولے</p>	<p>زین ہوش کہ من ارم مدہوش شراب اولے</p>

<p>بزم کہ مرا شغف از اہل صفا داند حوران پر پرو را خنجران مگو خزا گر رشک برد جانم در شوق برد نام گر شہر نمی گردد دشمن بخورد حسرت گل چہرہ کشا آمد بلبس بنوا آمد ہم سیمہ وہم ساغر بدست گر انم شد و رنجمن پیران باید بادب دم زد</p>	<p>بر دامن آلودہ داسغے تر خراب اولے در دیدہ حیا نیکو بر چہرہ نقاب اولے آن زلف بجم بہتر آن طرہ نقاب اولے گر بادہ وہی ساقی با چنگ نقاب اولے ابرے نیز آمد ساقی سے نقاب اولے ہم شیخی وہم رندی در عہد شباب اولے گستاخی وہی باکی در عہد شباب اولے</p>
<p>از حسرتی شیدہ اول ہج نمی آید این رند خرابانی ترست و خراب اولے</p>	
<p>تا کجا بر طمع وصل شکر خند کنی تلخ گفتی و شنیدیم حجاب از پے حسیت مدعی از سر آں تا و کثر گاں بگذر لے محبت ز تو خوش یوا لہجی ہا آید بندہ را نیست بمیلان طبیعت کاہی نتوانم کہ با منون دل تو بکشتایم</p>	<p>عشق آہنختہ زہر ہوش چند کنی میتوانی کہ تلافی بشکر خند کنی سینہ آماجگہ تیر بلا چند کنی طفل را فتنہ پیران خرد دست کنی کار ہا بر منظر امر خند او نہ کنی نتوانی کہ با منانہ مرا بست کنی</p>

دل میں شاد و لبزد و وعدہ و شوکت دکنی دو جہاں از تو اگر کار بایں پند کنی بدرنگال پدر و دشمن فسر زند کنی ایکہ در جام رقیباں شکوہ و تنہ کنی	آ پنخانم ز تو آرزوہ کہ مشکل دیگر سعی در کار نما و بچہاں کار مدار ہر کہ از دوستیت دم زند اول اورا نتوانی کہ بری ظنی نہ ہر از کامم
---	---

حسرتی مرد اگر فایده ات چیست جز این
کہ دل غیر بایں واقعہ خورسند کنی

از اہل نظر حجاب تا کے بامد عیاں عتاب تا کے آ میختن شراب تا کے از باد صبا حجاب تا کے بر بستر ناز خواب تا کے آ میختن گلاب تا کے جلباب نے وریاب تا کے از شر و غل نقاب تا کے	بر روی خوش نقابتا کے جرات ز عنایت تو سر زند ساقی بفرشودہ درونی دلالت بحسن ناگزیر است وہاے سپہر برکشادند بسینفعلم ز شکوہ گرم مطرب بر رخ نواے بسبل نہ پردہ حدیث عشق سر کن
دیوان تو حسرتی بیامنی است	

از منتخب انتخاب تا کے	
<p>ایں باد ویں حباب تا کے در فوج و جہد علاقہ تا چند ایں طائر عرش آشیانہ ایں پرتو نور راز بے کیفیت منہر جم و خاتم سلیمان آخر نہ دلت ایہ شہنشاہ زین شہرہ جاں کہ در لبست در شب کہ نو بہار عقل است</p>	<p>ایں آب ویں سراب تا کے در ظرف گل زین شرب تا کے در مزلہ خراب تا کے در سایہ آفتاب تا کے پامال ویں غلاب تا کے اے صاعقہ اضطراب تا کے گرد و بدہانم آب تا کے دیوانگی شباب تا کے</p>
<p>نزدیک رسید حسرتی مرگ دوری ز رہ صواب تا کے</p>	
<p>آمد ابرو میہ پیغام ہے لالہ چشمک میز ند بلبل نوا پاس ناموس نہان نیک دار محتسب ہم گریہ یا منع نیست</p>	<p>موسم گل نیز ساقی جام ہے میسر از ہر طرف پیغام ہے توبہ از ہر چیز دریا جام ہے میسر از ساقی صلائے عام ہے</p>

<p>برخوش گونید تا پایان کار بوسه مستی از لباس گل مجواه نسبتی درستی و دیوانگیست گر شراب کهنه وقف عجز است پاسخ پارسائی می کنم همه صیقل و نغمه فصل بهار</p>	<p>خوش بود آغاز دمی انجام دوختن این جامه بر اندام زال دل شوریده ام شیدا تازه گردان من نام زال نیایم پیش تو هنگام می کشایم روزه باز جام</p>
<p>جمع ضمیمه از تو آید حسرتی سجده در دست بدست جام</p>	
<p>باجذب شوق راه ستم نمی کنی مارا امید مهر فزاید زماں زماں تو خوشگلی زین و من از راه سادگی فریاد و قف تذکره عیش دشمن است شاویم ز بسکه خوار شدم پیش این همه جاں می سپی دلا بولای بتان و باز دست بنیل دامن دلدار میرسد</p>	<p>ناچار آمدی که ترسم نمی کنی چند آنکه بر قیاس ترسم نمی کنی دائم ز روی ناز تکلم نمی کنی گوشه که بر فغان و ظلم نمی کنی آنکوں نظر بخواری مردم نمی کنی جذب کزو چنگ گشته هم نمی کنی برشته خیال اگر گم نمی کنی</p>

خوش آمدت اگر چہ بتسم نمی کنی	خندیدن رقیب بحال زبون من
	می جانم وصل نیست که از غیر کم دهد اے حسرتی چرا طلب خم نمی کنی
ایجاں بجز تم کہ تمنای کیستی اے قاصد خیال ز اعدای کیستی مخویم زلف سمن سارے کیستی اے اختر رقیب تو غوغای کیستی بارے تو ہم یگو کہ میسارے کیستی ہاں وہ خوش بوعہ فرداے کیستی طاقت گداز و حوصلہ فرماے کیستی ایجاں ہلاک ناز دل آراے کیستی طوق گلو و سلسلہ پاے کیستی اے آسمان نہاد شکیباسے کیستی	از خون دل تپاں زستم ہاے کیستی ہر دم بزم دلکش جاناں گذشت ایجاں کہ سیر و مشک یکے در و باغ تست بالاے آسمان بریں میں ہمہ صعو پہاں نکر دم از تو کہ تیسار کیستم فرداے حشر و عہد امروزش اے رقیب عمریت سر ز غم و منظر نمی کشی جاں میدہی و عقدہ برابر و نیزنی اے زلف دوست ای دل جانم سیر تو گرشتہ و شکوہ ز اختر نمی کنی
	عشق است و شک و شک گمانہا بدیں اے حسرتی کہ والد و شیداے کیستی

<p>از جہاں رود جگہ بجائے کہ تو باشی پہناں نظر جلوہ نمائے کہ تو باشی منقلب شناسندہ گدائے کہ تو باشی در خویش نگم بفضائے کہ تو باشی مہتاب نباشد بصفائے کہ تو باشی بہر کہ تو هستی و برائے کہ تو باشی از من چہ سب آ بجائے کہ تو باشی اے زہرہ بدین ساز و نوازے کہ تو باشی</p>	<p>از عرش بود رہا بسرائے کہ تو باشی عارض نمودی و دل از دست ربودی دل مطلق از من بیدل چہ بلائی بیرون درم با تو باغ اربودم جاے گل را نبود رنگی و بوے کہ تو داری با من نہ نشینی و عدوانہ گزینی گزین خود و گریہ جرم جاے سپاس است در انجمنش دم نہ تر نہم نتوان زد</p>
<p>ہاں حسرتی از از نہانی جرم دہ فرزادہ دیوانہ نمائے کہ تو باشی</p>	
<p>مدام نہ حال گرفتار چہ دانی بر دل گذر و آسپہ ز انکار چہ دانی از لطف چہ آگاہی و آزار چہ دانی ربخے کہ شکست تو اے یار چہ دانی ذوق گذر وادی پر خار چہ دانی</p>	<p>دل دادہ نہ در دل زار چہ دانی عاشق نشدی خواہش صلی نمودی نہ چشم عنایت نہ ز کس بیم جفا بیت یاری نگزیدی و رقیبہ نشنیدی اے گل بدلت خار محبت تخلید ہ</p>

مشتوقی و باخندہ لبست را سرکار نیست در انجن عشق ترا نیست گذارے باماہ و شے نیست سر و کار دولت را	تو مرتبہ دیدہ تو نیست از چہ دانی تولدت آہ پس دیوار چہ دانی نہ مہری گردون چفا کار چہ دانی
دائم کہ ز بیتیابی شوقست و گرنہ اے حسرتی این طریقل انکار چہ دانی	
ایکے سوز دل بلبل بینی گریاں رخ بگلستاں آئی شوخ تر آں مہتابان بابی غیر بیتاب ز گستاخی ہاست دیدم از زنگسستانہ تو صبح گل چیں بچمن می آید	شعلہ رنگ رخ گل بینی داغ لاله بدل گل بینی برق را گریست گل بینی کار عشاق تحمل بینی آنچہ توان از اثر مل بینی مہر آفت بلبل بینی
حسرتی سایہ آں زلف شائسا خم و پیچے کہ بس نبیل بینی	
جاں از رتیب خواہی و اصرار میکنی کوہن روتماست ہماست نمی شود	کار نیست سہل حیفنا کہ دشوار میکنی باماہ دیدہ کہ حسرت یاد میکنی

<p>جریم تو نیست کایں ہمہ آزار میکنی شیرین ادائے کہ بانکار میکنی مطرب بخوال کہ نغمہ بہنچار میکنی صالح نکر دہ و زیاں کار میکنی دیوانہ می نمائی و ہشیار میکنی خود را بصد لباس نمودار میکنی ولما بطرز غیر طلبگار میکنی قمری بہ بند سرو گرفتار میکنی بلبل فدائے شیوہ گلزار میکنی</p>	<p>در پیننت ز کینہ فروزند عنصری در پیش من ز لذت آمیزہ نیست کم ساقی بدہ کہ بادہ باندازد میدہی نقصاں کمال خواہد در حیرت مرا شوق رخ تو طبع نہ ہر چیز گرفت نہ پرودہ تاب جلوہ ندارد کسے ازال در ہر لباس جلوہ دیگر ہی نہی مجنون بدام عطرہ لیلی در آوری باز شمع شعلہ در دل پروانہ میزنی</p>
<p>بے حیلہ حسرتی نتوان گفت خوش بود گر غم طرح صحبت اشعار میکنی</p>	
<p>بلاے آہ من از آسماں بگردانی چمن طراز تر از باغیاں بگردانی زمن نگاہ وز دشمن زباں بگردانی بر نیم خندہ دلش شادماں بگردانی</p>	<p>اگر نگہ ز سوے دشمنان بگردانی کنی چو غم تماشای باغ گلچیں را چو بینبت دم اظہار دوستی باو دوچار شہید شوی گریہ در عاشور ا</p>

بجلاوہ کو کب ہفت اختر ال سپہ بازی	بجلاوہ اختر نہ آسمان بگردانی
برہنم خندہ کہ بر گل کنی بجانب خویش	ہزارہ را ز در بوستان بگردانی
زعشودہ ہاے نہاں تو با عدو شام	بچند روز مرا نکتہ داں بگردانی
الارینق نصیحت شعاری خواہم	کہ خاطر من ز نشاط جہاں بگردانی
بشرح حسن نیاپ جمیل مینوے	طبیعت از قصب و پریناں بگردانی
بذکر راوق مشکیں ختام کا فوری	دل ز بادہ آتش شاں بگردانی
جناں من نہ ہوا سے بہشت رنجان	یوسف جلاوہ حور جہاں بگردانی
بذکر دلکشی نغمہ طیور بہشت	دل ز رود و سرود سنان بگردانی

بسوے حسرتی خود گذر توان کردن
سحر گماں چو ز گاشن عباں بگردانی

متفرقات

اہل دانش کہ کب علم و رکاشانہ ام	من گچہ و رکے تباہ گاہ در میخانہ ام
صدیعاوت رونود و صد بہار ان جلہ کرد	مہر آمد در حمل یا یاد رکاشانہ ام
عشرت نہاں بین و شوکت پیلہ مسج	شعلہ در جاشت اگر شہم اگر پردانہ ام

گرچہ در دل پیشا سم پیش او باور کنم حسرتی بر خیز سن ہم بادہ در ساغر کنم	”نانداننا اسپد حرف لطف آمیز را خوردادی بار قیباں تو چو اداری خمار
حدیث شو عشق خود شنیدن آرزو دام	چہ چہی حسرتی از گردش پنهان من شبها
روم ز پیش تو ہنگام می کشیدن تو	مباد گوئی مہر عدو کہ در دل تست
مقطعات	
دانی کہ باز گشت چرا کردہ ایم ما اندیشہ صرف تیرہ سرا کردہ ایم ما رد جانب زین نہ سما کردہ ایم ما نہیں راہ طے مرحلہ ہا کردہ ایم ما از قبلہ رو بقبلہ بنا کردہ ایم ما پرسی اگر صواب خطا کردہ ایم ما انصاف سپید ہم جفا کردہ ایم ما	اسے فرض احترام تو از کعبہ سوے ہند ز ان شرف لوا مع قدس از چہ روی باز بہر طواف کوئے تو ای مہراج فضل ای حج و عمرہ را از تو دایم کن و شرط ای آگہ از تشن الفت چہ دور گر شیخ الہدیس را بتو ہمسر نوشتہ ایم پور قیباں را بتو ہم پایہ گفتہ ایم

<p> از شبنم تو رسم وفا کرده ایم ما آئی که جان بدوین فدا کرده ایم ما از یاد عارض تو جفا کرده ایم ما از وعده وصال دوا کرده ایم ما آتش غبار و آب هوا کرده ایم ما دانی که اعتماد صبا کرده ایم ما صد گونه عذر با بسزا کرده ایم ما آهنا از ناز مجسا کرده ایم ما ہم آرزوے تو بمنجا کرده ایم ما داندرد مینہ بر تو ثنا کرده ایم ما ہم بر صفا و جاب صفا کرده ایم ما حق و فاد و مہر ادا کرده ایم ما اے حسرتی نذر زریا کرده ایم ما چوں بار پاکبہ دعا کرده ایم ما </p>	<p> آں مظہر شبنم صفائی کہ اکتساب آئی کہ دل بشبہ شیریں ربودہ مراست دل بھر چو زنگ الم گزشت جان از فشار و روجہائی ستودہ شد زان پارہ آتشی کہ دلش جگر آمدہ بریا گیر نامہ اگر کم نوشتہ ایم ورنامہ نانوشتن تو از تو پیش خود این نامہ گرچہ بعد و سالے نوشتہ ایم ہم در طواف کوئے تریا دکر دہ ایم و رکعہ داستان بیچ تو خواندہ ایم ہم بہر تو بمرودہ منت نمودہ ایم ہر جا بے کان محل اجابت شمرودہ اند در ختم نامہ عرض دعا گر نکردہ ایم و آنکہ دعا بموضع دیگر چہ حاجتست </p>
<p>روزے فدا و ترا گذارے</p>	<p>اے باد بگستاں دہلی</p>

بہشتی چو دہ چہن بر دیم	شد تختہ سینہ لاله زارے
------------------------	------------------------

رباعی

نات لب و تخلیت درجاں باد	لطف و کرمیت مسبب بہ سبب
--------------------------	-------------------------

دیگر

مرد یگونیہ سیدہ گیم و روسیم	کابلیس کند عار زیاد گنم
-----------------------------	-------------------------

دیگر

توبہ ز نماہی و مناہی توبہ	وزہر چہ کہ از بندہ خواہی توبہ
---------------------------	-------------------------------

دیگر

نہ خوش آید مرامتالات یکم	نہ دل شکستہ ز ہزل و ہزل ندیم
--------------------------	------------------------------

دیگر

اصل تخلص اس رباعی کا صرف ایک ہی شعر تھا و چونکہ سن زیادہ

	رباعی	
صبا از لعل لاله قاش می ریخت میرفت و رفتن از خراش می ریخت		شب شیره روح از کلامش می ریخت میگشت و نگشتن از ادایبارید
	دیگر	
در مخمورم شراب نابم بخشند در روز سیاه آفتابم بخشند		گر پیشدم چه غم شبایم بخشند گر روز سیاه شد چو شب باکی نیست
	دیگر	
برقع برخ چو آفتاب من در کش با من چین بیا شراب من در کش		از لعل سیه برو نقاب من در کش وز ستر و عفاف گنه تنگ آمده
	دیگر	
ناله در کرد و منی و ساقی باش قانی از خود شود بوسه باقی باش		نه قطره زن طریق مشتاقی باش عمر ابد و وصال جاوید طلب
	دیگر	
ایجا سینه بجز استعارت نبود ایجا پند من است عبارت نبود		ایجا نفس غیر بشارت نبود فهم سختم گر نکنی معذوری

رباعی

بلبل کہ ز عشق گل حزیں پیاشد تنہا نہ ز خود درود کہ از گلشن ہم	بانالہ و فریاد قرین پیاشد گر بنمایم کہ گل چنین پیاشد
---	---

دیگر

ایں قول قدیم از افادات حکیم از ہر چہ کہ ناخوش بہاں ناخوشتر	ہر طبع سلیم می نماید تسلیم بیگانہ و شے ز آست نایان قدیم
---	--

دیگر

من تشنہ و میراب ز صہبای خودم با غیر خودم ہیچ سروکار نیست	من کعبہ خلیشم و کلیسای خودم من عاشق و معشوق خود آراے خودم
---	--

دیگر

ہر صبح ترا بجستجوے باشم گفتی کہ فلاں چگونہ بجستجوے باشی تو	ہر شام در آرزوے توے باشم تو باش نکو کہ من نکوے باشم
---	--

دیگر

چند سے بحریم شہر یار اں رستم دیدم ہمہ لہو و سہو و کبر و طامات	چند سے بدر ز ہشتار اں رستم ناچار بکوے می گسار اں رستم
--	--

رباعی

خود بینی و خود مرگی و خود را هست	در پیرمغال بنبت خود آراست
توبه شکنی و توبه فراموشی است	اندر نظرش یکسپست و عفاف

دیگر

نه پیچ و باد و چه باید زیست	از خاکی و چو خاکی همی باید زیست
و شوار اگر هست منی باید زیست	گفتی که چو مرده زیستن و شوار است

دیگر

امرار بے چو رفت ساقی گردید	و حسرتی خسته ملاتی گردید
گفتا ایس نیز انفساتی گردید	گفتم نه همه گذشتی الا از می

دیگر

در پیر و جوان شهرت خود کامی تست	در شهر حکایت می آشامی تست
بدنامی تست یا نکلونامی تست	گفتم بنوا پنجه بود وین خود در یاب

—————

قصائد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

در لغت

پر خاش از سکندر و دارا بر آورم
گرنے ز کار و ال تو و ما بر آورم
یوسف ز سفت کاخ ز اینجا بر آورم
مشکل ہرے بعالم بالا بر آورم
ہنگام داز و گیر زمیں را بر آورم

گر سرہ آستی و دارا بر آورم
وحدت سپردہ منصب جو لائگری مرا
از قید نہ و اق نگارین بدر آورم
ہنگام غول حوصلہ کوتاہ ورہ دراز
آں بادہ نوش پاک نہادم کہ شہد شیر

رندم ولے بگاہ خدل با نقیب شہر
 بس نکتہ ہائے بغیر کتم نذر اجس
 از ذکر و شکر نفس اگر مستی آورد
 فرسودہ رسمہائے جہان ناخوش نیست
 از بہر کسب فرجی سایہ ہما
 گوشخ شہر رنج و گر پیر میکدہ
 از رشید و زرق و بانداز رنگ و ریو
 در خالقمہ ز شیشہ و پیمانہ بگذرم
 طاعت شربت گشتہ ز دل چون بلور
 سجادہ گسترید کہ خواہم نماز کرد
 دیوانہ مرا قرار یک طور نیست زان
 اندر نہ ہائے تلخ بشیر بینی بیاں
 چوں جہل علم نیز نقاب جمال است
 از طرز عارفانہ نہ ہر طبع حظ برد
 دستان جہاں نواز و نواہائے دلکش

دودے ز دود مانم و لا بہر آورم
 ز ساعی کہ پادہ زمیں را آورم
 فریاد یا معین اعننا بہر آورم
 گوہر زکان و عسل ز دریا بہر آورم
 برخاستم کہ شہر عنقا بہر آورم
 من آں نیم کہ دم بہر ابر آورم
 در دل ہر آنچہ نیست ز لب ہا بہر آورم
 در ذکر حق بمیکدہ حاشا بہر آورم
 مستی بجای شربت نہ آنرا بہر آورم
 پیانہ آورید کہ صہبہا بہر آورم
 کہ لا و کہ الہ و کہ الا بہر آورم
 در ذوق ناسلیم گوارا بہر آورم
 از ہر دو لوح سینہ معر بہر آورم
 ابیات دل پسند احبا بہر آورم
 بر شیدوہ طہیر خوشش آوا بہر آورم

<p>گر بر بخت شاهد و صبا بر آورم انکار از طبیعت دانا بر آورم</p>	<p>صد گونه حسرت از دل شیدا بر آورم انفاس هر دو صبح دم آسا بر آورم آهن دلی ز طبیعت خارا بر آورم آل ناله ها که در دل شبها بر آورم خواهم که کار خویش را عدا بر آورم کاری که از هوا می دل آنرا بر آورم رے مخدرات خفا یا بر آورم مرکز هفت گنبد خضرا بر آورم علت برائے گردش آبا بر آورم حکام و مضمرات و خبا یا بر آورم تا خویش را نظیر میجا بر آورم رقصه ز زم جهاں پہ تماشا بر آورم ناہید را بزم مزه از جا بر آورم</p>	<p>مشتاقم آ چنان که بیک دم بهم شدن نازم بسحر عشق که از نار مشتعل اندیکه و آه شعله فشان زبانه خیز گویا بوی خنده پنهان فسیده است خاکم بسره که با همه غیرت بزم دست هرگز بهیچ شغل دلم وانشد کجاست نئے رویی لیس بچوم است که ز نقاب اندیشه های سبزه سیاره واکتم و بخت ترا مستم از پرتو رخ اعمات گویم ز خیر و طالع و ستولی و قراں آگاه از صناعت طبیبان نیز نیستم نه صوفیم که اثر لذت سماع نه مطربم که چرخ بخرخ آرم از نوا</p>
---	--	--

نہ شقم کہ از لبت آد شرارہ بار
 نہ عاشقم کہ غازہ بر خسارہ بر کشم
 از سرمہ آب بنجر مرگاں فزون کنم
 نہ شاعرم کہ شورش نہ لے در انگنم
 گویم برائے اخذ جواہر قصیدہ ہا
 گویم سخن کہ بوشہیریں بر بایمے
 اما برائے آنکہ دو بیتے گزیدہ
 بیگانہ نیستم ز طریق سخنورے
 اول باب چشمتہ کوثر وضو کنم
 آن کہ چمن طرازی بستان مع او
 آں کہ ترانہ سنجی گلزار لغت او
 سلطان دین امام رسل شاہ ابنیا
 شاہین قہر او چو شود بال و پر فشاں
 خاک دیش کہ سترتہ اہل بصیرتست
 ہر امر و نہی کہ تو بگو شمشیر خورد

دو دواز دہ مار گاشتن دھو بر آورم
 باوچ و تاب زلف چلیپا بر آورم
 دانگاہ دست از پے پناہ بر آورم
 شور طرب ز جمع آنسلا بر آورم
 مدح از پے گرفتار کا لا بر آورم
 سنجم غزل کہ کام نہ سلجے بر آورم
 اندر ثنائے داور دارا بر آورم
 گاہے بشعر دم ز تو لا بر آورم
 وانکہ نفس نبعت مکتی بر آورم
 ہاوائے خود بجنبت ما و اہل آورم
 اندیشہ چوں بہار منظر ابر آورم
 کہ بن گیش پایہ والا بر آورم
 خواہد بعد کہ شہر عتلا بر آورم
 گوید کہ کام دیدہ اعسے بر آورم
 از جان و دل ندائے الطیف ہم آورم

حرفے گراز فروغ جمال تو سرکنم
 افسانہ حقیقتِ مہر چوسد ہم
 گاہِ شناسے غالیہ خلوت دلکشت
 از یک حدیثِ لطف کہ با سن کنی بخواب
 گر بخت بر در تو بر دسجدہ ہائے شوق
 خواہم بر آستانِ رفیعیت نہاد سنے
 شاید فتد نگاہ بایوانِ جاہ تو
 خط غلامے تو بدستِ عمل نگار
 از داغ بند گیتِ جہیرِ آرزو نیست
 دستم نگار بند عروسِ بیچ نیست
 طبعم ترانہ سنج شائے کمال نیست
 آں ساحرم کہ محبتِ شیریں اگر کنم
 گاہے بر رسمِ وعادتِ غزل بول
 گاہے بصفیہ سنج بود کلامِ سن بنظم
 کہ ہمد الیام بالفاظِ میز نم

گرد از نہادِ صخرہ صابر آورم
 معشوقِ مجاز از دلِ برنا بر آورم
 ز انگور زہ بوئے عنبر سار آورم
 مضمونِ صد ہزار تسلی بر آورم
 نے انجہیں کہ از ہمہ اعضا بر آورم
 تا سرِ ساقِ عرشِ محلے بر آورم
 خود را فرانہ بامِ ثریا بر آورم
 امروز شد سپردہ کہ فردا بر آورم
 خواہم کہ آفتابِ زسیما بر آورم
 بنودِ عجب اگر یدِ بیضا بر آورم
 نشگفت گزشتہ بد عوے بر آورم
 از طبعِ قیسِ الفتِ لیلی بر آورم
 لختِ جگرِ سرشتہ نواہا بر آورم
 گاہے صریحِ خامہ بالزنا بر آورم
 کہ دم ز اتحادِ سخن بر آورم

از بیت عاشقانہ بشوقِ صیال خود
از شعر عارفانہ زاد باش و سوقیان
در ساعتی بمطلب الغزوار رسم
چند از گزاف بے مزہ شورعی درانگنم
بر عرض حسن خاتمه ختم سخن کنم
شاپاسپہر بارگما بنده پرورا
آتش بکار و بار منغان عجم زخم
ہم غزوہ آورم ز پے انکسای نفس
گو زاده ام بہند و لے روزہ ستیغز

ولہ

رستم از بچہ و بمنزل کہ جانان رفتم
ہاں وہاں روشنی چشم بگرید مرا
شاخے از طوبی و کاسخے ز بجر جہر دادند
سرو ازاد کجا وادی پُر خار کجا
منم آن درہ بتیاب کہ از یاری شوق

مشتوقہ از طرب کہہ تھا بر آورم
صوت و نوابے سخن عرفانہ بر آورم
در یک نفس نفس ہزار متما بر آورم
تا کہ زان بہیدہ غوغا بر آورم
ز اں پس کہ یک دوختر تنہا آورم
خواہم کہ نام کفر ز دنیا بر آورم
از دین بہر نہ موجہ دریا پر آورم
ہم بہ کہ کفر سزا پر آورم
یارب کہ سر ز شرب و بطحا بر آورم

جانب ال کہہ از دشت مغیلاں رفتم
تشنہ بودم بہر چشمتہ حیواں رفتم
طالع من کہ ازین منزل ویراں رفتم
ورنہ آئین چمن تازہ خیاں رفتم
تا بخلوت کہ خورشید درخشاں رفتم

منم آں قطرہ ز غماں بے رول آمدہ
 منم آں سادہ کہ رنگینی و یوم نفیست
 من کہ پیر خرم حسرت ہاشا گردنی دانت
 چہ کساواست کہ کس رو بہایم نہشت
 بخندیداری من پیرہ زنی نیز نخواست
 شادم از نصف کہ لبانیہ والا بشید
 سدرہ بود مرا این چمن رنگ آمیز
 تا کہ یاد کے نکند سبیدی ہم امن
 بزم آسودہ دلاں گری ہنگامہ نہشت
 آدم دوش انداں دار و پشیمان شتم
 صولت حسن تو اں دید کہ با اینہم شوق
 بیکسی بین کہ بچالم ہمہ خوردند افسوس
 تر بہا شوق گرفتاری دایم کا کل
 تا کہ بکوش ز رسم کے دل من بکشاید
 منم آں پردہ کشائی غم پنهانی دل

کہ پس از سیر و سفر باز بہر جاں رفتم
 منم آں غنچ کہ آگاہ ز غولاں رفتم
 سادہ انداز ز طفل دبستان رفتم
 خاتم دست سلیمانم وارزاں رفتم
 گر چہ صد بار سوئے مصر کنکناں رفتم
 پر پروال ہوا بہچو سیلماں رفتم
 لاجرم گشت گل گشتم و پنهان رفتم
 نیکوئی گشتم و از خاطر یاراں رفتم
 اشک حسرت شدم از چشم غزلیاں رفتم
 رفتم امر و نازین ویر و پریشاں رفتم
 بدرخانہ دلدار ہراساں رفتم
 زیارت چو بر خاک شہیداں رفتم
 کہ بہال و پر خود برد زنداں رفتم
 زیں چہ حاصل کہ بگلشت گلستاں رفتم
 کہ بہ پس کوچہ اعیانہ غزلخواں رفتم

شعله زنگیم باد فتنس سرد نکند
 دیده منظم آب و صفائی تنخواست
 در حیم دل غوبان جهان جای من است
 دم سحر است غمیش تن تو مژده وصل
 دل من شیفته قدر شناسی گل است
 در شب سحر که جز سوختنم کار نبود
 رشک می داشت مرا بر جزو دل سحر است
 طبع من نازک و این قوم جفا جو بد خو
 اعتبار نیست تفاوت همه در اصل این است
 نه غرض کسب هنر بود و نه ادراک علوم
 بامیدیکه رسد ناکه و محل از پی
 قصه فتن من چون شب سحر است دراز
 جستجو دل گم گشته نمودم هر جا
 چیف ذال گم شده هرگز اثری رونمود
 مر جبار غم نه شعر که در هر بزمی

بهلویت چو چرخ تیر داناں رفتم
 یاد آینه رنجه که دم و حیران رفتم
 لیک وارسته بزرگب مه کنعان رفتم
 چه شکفت است گرازی پیش تو شادان رفتم
 بگلستان زود تاز گستاں رفتم
 شمع گر دیدم و تا صبح بیاباں رفتم
 خرمی شتم و در محفل مستان رفتم
 مهر و الفت شدم و از دل غوبان رفتم
 در سراسر شنه و در منزل و بهقال رفتم
 به هم بزمی طفلان بدبستان رفتم
 سارباں و اربهر گام حدیچواں رفتم
 قصه کوتاه بعد حسرت و حرمال رفتم
 هم در شهر زدم هم به بیاباں رفتم
 کعبه نیم رفتم و هم بر در رهباں رفتم
 نغمه انگیز تر از مرغ خوش الحان رفتم

نوز میں شمع سے خضر شد اندر غلغات
 نہ دندانی اثر فیض مزار شاہ است
 یارب از لطف و کرم بر و والاش
 آن بدریای رسالت گہ یکدانه
 آئینہ با این دل بت بندہ فیض لطفش
 آنکہ از جلوه نمائی بہار خلقش
 خوش دے بود کہ آہن شایست کردم
 ساعتی خوب بن لطف تو ازانی دانت
 روشن نماز استودم بزرگی و مہی
 قرعہ عیش نہ از خوبی جویس زدم
 نے با واژہ ناہید شکستم توبہ
 نے ز غارت گری ترک فلک ترسیم
 نے پئے آگہی راز و پیر گردوں
 نے درختہ بناندم نہ بطے آوردم
 نے صلابتوں نے ساز طلسمی کردم

گرشب تار بسر چشہ حیواں رفتم
 کہ ہم پائی دل ناصیہ سایاں رفتم
 گچہ صد بار در اندیشہ بجوالاں رفتم
 کہ ز فیضش نہ بدریوزہ عیان رفتم
 پایہ در پایہ ورہ بر رہ ایساں رفتم
 بے تکلف بسر و منہ رضواں رفتم
 کہ بہ بخار ز آغاز بہایاں رفتم
 بتفحص نہ بر بچم شناساں رفتم
 بسپاس و شکایت نہ ز دوراں رفتم
 الم اندوز نہ از شومی کیواں رفتم
 نے بہنگامہ مہراز سہر بہیاں رفتم
 نے بدریوزہ نور از مہ تاباں رفتم
 کہ سوے بابل و گہ جانب یوناں رفتم
 ہچناں سادہ ز آلایش طغیاں رفتم
 در بگوئی کہ نہ بر طرز حکیمساں رفتم

<p>اتفاقے اثرش کردم و زینسان رفتم کلام از دیافتم از شعبده بازان رفتم کہ با سلوب خرامم مہ تابان رفتم مگر از نسبت مدحت ہمہ آساں رفتم نے بیشتر از شدم نے بصفا ہاں رفتم کہ سراسیمہ چورم خوردہ غزالاں رفتم پتہ گفتار نہ بارایش عنوان رفتم کف خاک آدم و چشمہ عرفاں رفتم گدہ جو آدم و غیرت خا قاں رفتم بے نوا آدم و باسروں ساں رفتم نس و خارا آدم و سنبل وریجاں رفتم</p>	<p>ماگروہیم کہ سروتبر ما اُمی ہست اُمی ہست چہ اُمی کہ براسرارِ سلیم الغرض بیخست است بودای قضید راست اینست کہ از حوصلہ ام بود فزول فیض ہوا سطلہ از بندہ فیاض است ایں گر نہ بر جادہ عرفی زدہ ام گام گیر پیچودم زمزمہ نعت ز لب میریزد سرور اسوسے خودم خواں کہ کشم آہنگی خسرو اسوسے خودم خواں کہ شوم نغمہ سرا داور اسوسے خودم خواں کہ نواسے بکشم ملک اسوسے خودم خواں کہ صغیرے بزمم</p>
	<p>حسرتی اخترم از ہننا بردگر لعلرب دایم از خاک بمنزل کہ کیواں رفتم</p>
<p>تفسیر ہم گمنہ ہفت آساں خواہ</p>	<p>کارے بکب خواہش دل در بہاں خواہ</p>

در چشمه سار چرخ ز گوهر نشان خواه	بر شاخسار دهر ز نو بر اثر مجوس
پیوده ریج خویش بر درز کال خواه	خالیست از زبرجد مقصود نیل چرخ
از مشتری رود اسطبل طلیس خواه	گر آفتاب شعله زند در نهاد تو
هنگام احتیاج ز آتش دغال خواه	هر چند دود لازم نار آمد است لیک
کاس ز هفت اختر و نه آسمان خواه	هر طبع را بشیوه نو آفریده اند
زین اجتماع غیر بلا در بهاں خواه	دل بر نکاح قاضی دلولی چه بسته
خود را اسیر دیو درین منفخواں خواه	بالفس یک مصارعت رستم نه کن
خفتاں ز بربر و کن گریستواں خواه	ز حمت بر که بر بند در مصاف نفس
بتجیل خویش از شرف دود ماں خواه	گوهر که در نهاد تو ماند مد آں بیار
در سر طلب کنند حریفان اماں خواه	گر دل نبود هندی حیاں ضماں بگیر
غیر از کجی ز طینت تیغ و کماں خواه	نار استی بطبع سنگر نهاده اند
خود را هلاک بنجر نازبتاں خواه	نهی پادشاه ز رود و نه خداهشت
جام بلور بهرے ارغواں خواه	معنی چو دست داد بصورت چه احتیاج
بلبل اگر شوی بچمن آستیاں خواه	پروانه گر شوی بر شعله جاگیر
آوبه عند ایست نو نغمه خواں خواه	خوشتر ز هدیه از نشید است بانگ شوق

<p>از روزگار جز دل شورش نشان نخواه از شعله و پلاس ببر پریاں خواه سامان کسب دولت ساسانیاں خواه بجو فلاں بجوی و شناسے فلاں خواه غیر از غزل ز دل مطلب از زبان خواه بہودہ قیل و قال کہ ایس خواه و آبں خواه</p>	<p>تا روزگار عمر بگذرت بسد بری رو و قبول چیست بالغام خسروی اندا ز نیل شوکت ساسانیاں مجھے چنگے بشعر زن سخن عارفانہ گوے چوں شاعری عطیہ عشق است بہر شکر تا کہ بہندلاف سخن گزری زدن</p>
	<p>اے حسرتی بغزم حمیم رسول خیز یاری از و طلب کن و از آسماں خواه</p>
<p>ما و اے خویشی بجز آں آستاناں خواه</p>	<p>جانم فدائے آنکہ چہ پاک آستانہ است</p>
<p>وله</p>	
<p>با آنکہ اشتر مست زہر اختر آفتاب پنہاں شود کیش چو برج معجر آفتاب از صبح تا بام شب نیم و آفتاب وز روئے آتشین تو دانا و آفتاب</p>	<p>اے وحید بزم تو از زہر و آفتاب رویت تہ پرند نمایاں ہماں کہ ہست باشد چو مہر جلوہ نما سے گے بیام از موئے عہدین تو سر مست یا سمن</p>

آبی بنید بگل رنگ شکسته را
 از خفته ساز خوی تو یک شیوه آسماں
 گروے شب فروغ پذیر در و قدح است
 دور از تو تیره روز تو داند یکے بود
 آسایش درون کس از تو مشکل است
 از بهر زلف غالبه سای تو هر سحر
 سوز ندر گریه بند بجزم بر اے تو
 دشمن در آرزوی هم آغوشی است و من
 هاں فیض نور کیست که روشن بود هماں
 رخشنده ماه برج رسالت که نور او
 خورشید آسمان نبوت کنز انکسار
 صد طعنه خفیف ز اوج نور بر فلک
 گیر تو سے دیند بدوران ز نور تو
 از شیدا و تمامه گیهاں منور است
 اے آنکه از بڑاے هوا خواست آسماں

باشد چو بادہ گوہمہ در ساغر آفتاب
 و ز شعله زار رویتو یک انگہ آفتاب
 ماند صبح دیدہ عاشق بر آفتاب
 گر سر بیز داغ و گرش بر سر آفتاب
 اے در زاد شعله و در گوہر آفتاب
 بیز و بنگ نور ہمہ عنبر آفتاب
 گر دزد شعله رخت آن جہر آفتاب
 در حیرتم چگونہ کشد در بر آفتاب
 از عرصہ زمانہ بر افتد گر آفتاب
 تابندہ در جهانست چو در محشر آفتاب
 سایہ بر آستان بلندش سر آفتاب
 صد طنز تیرگی ز فروغنت بر آفتاب
 گرد و نجوم و ماہ و فلک کیسرا آفتاب
 یک شعشعہ قناد ز رویت بر آفتاب
 بے ابر پرورد سمن و گل در آفتاب

<p> گر مغرب و عثمان بدست در زمان تو تا بجزم منہ بتیثہ حکمت دوبارہ شد اے آنکہ است جسلہ عالم حریم تو دیگر ذواغ فوق پرستندگان تو از نسبت زمان تو نبود عجب اگر یارب چه حاجی تو کہ بچو است جا کند در جنب ذکر تقوی عالمان امت گر لاف و لرزائی عشاق تو زند گفتم باہا کہ بسے در شکستیم یعنی حریم شہ شرف افزای مغرب است اول بخندہ رفت پس لب چہنیں کشاد ایں مایہ لاف و دانش و ایں مایہ سادگی زین راز ہر یک آمدہ داناکہ روشنی پس عکس سے شاہ نیفتد چو اندراں نور از کجا رہا بدو تاب از کجا برو </p>	<p> پنہاں نمی شدنہ ز نظر دیگر آفتاب از بیم تیغ خشم تو نبش مضطر آفتاب یکشام سجدہ اش نگذازد گر آفتاب آرند ز آفتاب فروزاں تر آفتاب ہر چرخ عرش گرد و دوہر خضر آفتاب در بان قصر جاہ ترا بد در آفتاب نقوائے مشتری نکند باور آفتاب کی می پذیرد ایں سخن از زانو آفتاب طالع شود چہاں سوئے غاور آفتاب باید از لطف بکند سحر بر آفتاب کائے از فروغ را یتو پر تو بر آفتاب پر سی زوجہ نور ضیا گستر آفتاب در ماہ نیست نیست محاذی گر آفتاب گر دو چہاں ظہور لوا مع در آفتاب طالع شود اگر ز سوئے دیگر آفتاب </p>
---	--

<p>اسے پیش نور رائے تو بچہ ہر آفتاب چشمک زند ستارہ من تبار آفتاب لے ماہتاب خاومت و چاکر آفتاب طالع شود تباب و تب دیگر آفتاب تا گرد وابر رحمت ازاں چادر آفتاب ریزد و چو لفظ از لب بہجت گرا آفتاب بردار و دشمن سپہ روز ندیر آفتاب کس و اندید دیدہ شیر در آفتاب آں آہ گرم کش کہ شود مضطرب آفتاب تا ساز است بر فلک اخضر آفتاب تا و از است بر سر ہر کشور آفتاب تاجی کند گذار بجنگ و تر آفتاب</p>	<p>از گردش زمانہ سہم تیرہ روزگار بنگہ چشم ہنر و زسیاہ من در ہر دو عالم از تو امید حمایت است گویند روز عشر نفس بر گناہگار در سایہ رواے عنایت مرا بگیر شنا باز فرغت تو بنود شکفت اگر ہر گل کہ در بیج تو ریزد با رغبت حاصل چو چشم بست ز انصاف و ورست اسے خسری گزاف ہل وقت و عورت سر ہز باد نخلہ دین محمد می خوشید دین بر صہ گیتی محیط باد شاداب روی ملت و پر مزہ رو کفر</p>
	<p>ولہ</p>
<p>گشت آشنائے ز گس شلا گریستن</p>	<p>زین بعد ما و در غم دل ناگریستن</p>

از باست آبروی محبت که پیش ازین
 او بد گمان و مدعیان در کمین ۶
 و اندو له که در دوا داده اند چیست
 در ناله نیز نفس آهسته می کشیم
 سالن یک محیط مهیا دله هنوز
 عنبر نشان و عود بسوزان و مشک پاش
 با عشق بود لطف نشاط و الم کنون
 هم یار مهربان شد و هم پند گو خوش
 اند فراق کار من اینست و السلام
 با گریه تا بمنزل تمکین عروج کو
 در بزم عیش و مست تمنا ای اشک و آه
 یکبار بر زبونی دل گریه هم رواست
 خود و ز عذاب از پله آرام و یگیا
 از دوست غمزه دلکش و از دور خنده خوش
 تلخی شنیده ایم از آن لعل شکرین

هنگامه هنوز چشیم با گریستن
 بگذاشتم شیشه هر جا گریستن
 از خلق دور رفتن و تنها گریستن
 تا در نصیب کیست بغوغا گریستن
 در خور عشق نیست مہیا گریستن
 خواهم بیاور زلف بمن ساگر لیستن
 بهیوده خنده کردن و بیجا گریستن
 فرخنده شیشه ایست نهانا گریستن
 یا از حجاب آب شدن یا گریستن
 لے ناشناس منزلت نا گریستن
 باید بر فرنگار متنا گریستن
 تا که بیا و آں رخ زیبا گریستن
 مشکل چو شمع انجمن آرا گریستن
 از عذیب ناله و از ما گریستن
 کاندرا مذاق باست گوا را گریستن

نور آورد بینه و ظلمت برزد دل
 کار تحباب ادا نماند بچشم حواله شد
 باں دل بنبط کوش نه بینی کنه یار را
 مقبول بایست حریف نشاط دوست
 اذ ابر غیر آب تنها نموده است
 گاهی بکلم شوق و گاهی از غرور قرب
 بیباک گاه ناله کشیدن زیر بام
 یک سمت موج آب و در سمت موج خوں
 بگریستم بنززش و گرم عتاب شد
 شورسایه سیر شک بترکان غیبه کو
 خنده بیدین و نشاط تو فرخ شمرده
 فرخ زانکه که در روزیم شود
 آن سرور رسل که بدوران لطف او
 آن مایه خوشدلی بزانش رواج یافت
 در نهورش از ندامت مستی است گریه ها

آغاز صبح و آخر شب بهار گریستن
 کز من نیامد بهمدار اگر گریستن
 رسوا نموده تو زیر سوا گریستن
 بیجا بخون طهیدن و بیجا گریستن
 مطلوب نیست از مره الا اگر گریستن
 ما و بگونه گونه ادا با گریستن
 گاهی بجایه بجلوه گاه بغوغا گریستن
 خوش آیدم به محل دریا گریستن
 در عشق رسم نیست همانا گریستن
 با هر مذاق نیست گوارا گریستن
 امدیده ایم شیوه شیوا گریستن
 بر آستانه شه والا گریستن
 پیوند دیده را نبود با گریستن
 شد ناله چستان و معما گریستن
 رفت آنکه بدبستی صبا گریستن

<p>کایں خندہ بودہ است بمجنی اگر لیستن یزید در مدینه و بطحا اگر لیستن در هر دو جا نسیم دو بالما اگر لیستن باقی نماند از پے فروا اگر لیستن در بزم شاه جنه بجا اگر لیستن کاینجا نمی خزند به آوا اگر لیستن مقبول تر نقادہ ز دریا اگر لیستن یکجائے خندہ کردن و یکجا اگر لیستن بادا چو ابرو ز بی اعدا اگر لیستن</p>	<p>بر زہر خندہ خصم تو بنود شب گفتمی اے خورم آں زمانہ کہ بخشند دیدہ را گاہے ز رو کشادی و گاہے ز راه شوق امروز گر یہ سرد ہم از دل چنانکہ باز ہاں حصر تی بصرہ نوازاں نمی ہنزد بر چین شربک از مژہ و دم بسینہ کش اینجا شربک از مژہ بیروں نیامدہ تا در زمانہ ہست ز نیرنگی شیون بادا شاطہ قسمت احباب ہمو گل</p>
<p>ولہ</p>	
<p>پراز ریجان و گل حبیب تیں از لاله و سوسن زیر ہر کام صد عدل گل ہریش صد غم شگفتہ دل کشادہ رو قسم پر خندہ زن چناں کہ جنبش نہ بہا ہی غنہ گلشن</p>	<p>نسیم صبح آمد بوسے من از صاحب گلشن چو دامان کیریاں آستین شاہاں میر تخت چو آن قصہ کہ آرد مژہ وصل از بر جاناں دل من لحظہ لحظہ از دیش وقت شگفتن ہا</p>

ز حیرت گشتش کاسی جلوه گاه تو گلستان با
 بگفت ای آنکه از آینه گشتشاد و جنبش
 چرا از کلبه اخراں قدم نمی سویی بتان
 پس آنکه در زمانی که زور لعل و گل و نسیم
 نه باد و نه بهاری دامن بر آتش گل زد
 میلان بهار است بردوش هوشت
 گلستان ارم خجی چو با صحرایین موسم
 نفع پیشکش در غور و شکاف دیده گرس
 گل خورشید تابنده چو خورشید درخشنده
 حدائق خوشنما چو کوه خباں سوسن بو
 بیا و ریاحیت گلشن ز صبا ساغر کش
 بگفتم سوگو گشتا هست گفتم کی گشت نیست
 هم از لطافت بیتان نصارت چشم را آید
 شوی سیراب چون بر آبش رنگ بخیزد
 بآئین کن چو عند لیباں نغمه ریزی

چه پیش آمد ترا چو آمدی اندر حرات من
 ز طاعت چو قمری بلبلان را طوق در گردن
 چرا از غم سراپا بر نداری جانب گلشن
 چمن آب است شکل لاله رخسار او سرگردن
 که هم اند چراغ لاله بار او ریخته روغن
 گریزان شد خزان از بیم آں مانده هر بین
 نیای باغ را اعلی ای بهی باغ را ادول
 تکلف بر طرف رخساره گل لایق دیدن
 فروزان یا بهمن و نشتن به چو مهر روشن
 شقایق دلربا مانند گل و یارین نسیم تن
 بیاطراف چمن درپای گل پیما نه در زن
 که چو خاطر شود و خورشید بنمائی کمال فن
 هم از صبا ریجانی دماغ دل شود روشن
 ز دل افروزی شوی کند و رجاے او مسکن
 گل افشانی نه تواند روضه اندیشه صد سخن

بگفتم که غرض اینست هم با اینهمه پیرو
 نه با پرویز پیش کس آید آینه از دست با کس
 نه من غمیرم معاذ الله که خواهم کار عشق ازین
 وصال بزم آینه بودم که گیسو بفتاد از رخ
 بکانون عجب خود جفا را می زنی وایم
 بدست شکر آفت و یاری ازین دلتاش کن
 اندر آه گرم و انگشت خنک غیر ازین نبوده
 بدال ماند که بشنوم کس چشم دعا دارد
 فلک آکینه با ارباب الفت هست میدانم
 قزوین نیز برج رسالت که شعاع او
 بنودی ازین شتال را سحر تار و زخم هم
 برآید از پی جود تو لعل از کال و ساز دریا
 کند بادش لطف تو کار را بر آبستان
 جوان پیر امید لطافت رواں افزا
 کلیم ره غلط ساز و عجب نبود که می دارد

بجه الله که نیت گرم گفتن مینوایم من
 نه با پرویز و خسرو کرد و بدکان میکنی با من
 کس دست از جفا هرگز جفا از تو وفا از من
 در سال محفل قدح بودم که می آمد بر دل و دل
 بقانون و فایده گاه گاه به ضرب تیغ
 که رستم میزد ناگاه چو در چفت در پیرن
 کراں سوز و گریبان و ازین رنگین شود و اس
 امید رحم از گردن آه آسمان افکن
 ولیکن او نمیداند که از مخلصانم من
 منور چرخ تابان زهره خشانم بهر و روشن
 نگشته مهر و دلفروزت گرفت و رخ افکن
 همی خیز و ثنات را از ساز سعدن گل گشتن
 کند بادشمنال قدر تو کار برق باختر من
 قوی تا تو را را بیم قهرت موجب فرون
 سواد کو که تو نور و یاس وادی آیین

<p>ز تو ای بحر فیض لے محمدی انعام پادشمن پہلے کے کان پڑی آید چہ امر کا گشت در کمن بعیسی عالمہ ز ال یہاں فتنہ آ بستان بجا آرد لکنت در گشت حجاب را دیدن ہمیشہ در گرامی محفلت چہیل زانوزن نذار و حشمار وصف او پس اختصار آسن ہمیشہ تاکہ گاہی شکست مہارست و گہ روشن</p>	<p>چراغ از دوست رسد و آں احساں کہ می بینم ترا بہ لوح زلفیت چون لوح محفوظ است ز اعجازت نباشد دور چون مرہم نہ گر گردد ز حد بگذشت ای قمر بشر قدر بلند تو آئینہ از ادب پیوستہ اسرار فیل در برت سخن کوتاہ کن احسرتی ہوی و عبا کش بری از کسب باد ابرہین احمدی یاریب</p>
--	---

در منقبت مرتضوی

<p>ہمچو خور کرد پرتو افشانی گشت چوں نجم بخت نورانی شام چوں صبح و درخشانی ہر نفس عیش و سرورانی نفس کار باد بستانی</p>	<p>دوش کاں شک ماہ کنغانی کلبہ ام نئے از زینس تابخانی شپ چو روزانہ چراغ مستغنی درد و اندوہ و مہم بکمی دل چو گل خندہ ریز گشت کہ کرد</p>
--	---

سیرِ پایش نهادم و کردم	سجده شکر لطف یزدانی
که لبش گاه چشم پوشیدم	گاه رخسار گاه پیشانی
خواستم شرح سوز غم ناگه	مژده شد گرم شعله افشانی
چون چنین رود او هم دلداری	ریخت گوهر چو آب ریسانی
و آنکه افشا ندک ز لعل و چه لعل	غیرت لاله با سبزه نشانی
که مکن قصه چنان آغاز	که بیایان رساند نتوانی
نفسه چند کوش در عشرت	که شب وصل را تو میدانی
که بعد چرخ چرخ دولابی	که بعد سیر دور دورانی
بزاران فغان نیم شبی	بدعا های صبح نورانی
بخت هم ار مد کند شاید	چون شب قدر گرد دوازدهانی
پس بفرمود ساز و برگ طرب	جمع کن تار و دیریشانی
مطر ببارد بانه بار باری	شاعر همه زبان خاقانی
کو بآهنگ دلنواز کند	ز سخنها آغزل خوانی
توده تو و گل و سمن که شود	صحن منزل فضا بستانی
پس طلب که چشمه با شرب	که بر دهنم ز دل باستانی

ساغرے وادراں سخت بہن
 گفتش کای تو اول بلقیس
 مکن از راه مہربانی و سلف
 اے دولت خالی از غبار کن
 تلخ گردید وزیں نمط آورد
 ایکہ از ہند خویش پہلا فی
 و آتاش شہینی است کہ بہت
 بگذرانند ز نامر آنہ سزا است
 باز گفت ایکہ چہ تو نیست کہے
 پیچہ گویمت کہ ایں مشکل
 ہم کشاید مرا گرہ از دل
 کہ ز مے نیز احتر از مکن
 زود گیر از برائے خاطر ما
 فدے از شراب انگوری
 گشت چوں از عتاب عاقبت

کہ دہر بوسے لطف پہنہا فی
 گفتش کای تو یوسف ثانی
 صبح ز ہر مرا شبستانی
 دامنم ترکہ پاک دامن
 لب شیریں بہ شکر افشانی
 ہر چہ باشی ولے نہ صغانی
 عبرت افزاے اہل عرفانی
 شام پیری بصری ریجانی
 بجاں شہرہ در سخت دانی
 میشود حل از اں بآسانی
 ہم ترا عقدہ ہا ز پیشانی
 گر زما احتہ از نتوانی
 ورع ارمانست پہنہا فی
 ساغرے از مدام ریجانی
 کلخ تقوے گرفت ویرانی

<p> که بکام ہمیشہ ارزانی شد شبستان طبع نوری گوئی این آتش آب حیوانی و زرقونی و درفش اروانی کہ ہم آں باقی است و یاں فانی غرہ کم شو کہ پاک دامانی نئے دلائے ولی یزدانی ورفشانہ ہوا برینسانی کہ پریشانست جز پریشانی آں عصارا کہ کردہ ثعبانی گر تو خواہی بعقل گنجانی یا نجوم سپہ یزدانی خاک آں سُدہ زیب پیشانی آنکہ دارد سر خدا دانی نکلند سیر باغ رضوانی </p>	<p> الحکم چند جام سے خوردم گشت آئینہ دلم صافی دل من نہ گشت در برداشت ذوق آں کردہ شوق بادہ غلد کہ انیس ہم بلدت افزوں تر لیکن اے می نمی یابی نئے تولدے ساقی کوثر بحر وجود و کرم علی کہ کفش لطف او جمع کرد و ہمارا ہمیش جز بہ چوب نشمار و بخشش خارج از حسابش را ذرہ ہمارا اگر شمار کنی خسر آں مثال گل دامان پیشتر بپیشتر ادا است ہر کہ گلچین باغ مہر تو نیست </p>
---	--

<p> آنکه اندر زمانه نشسته و شمنت و فسانه ناچار است کار پریشان تیرسته آید هر چه بشکند هر آنکه کند هم بنظر تو معجزه عیسی فوط لطف تو نیربال کرده است آیه از مهر روی روشن تو ظلمت از بهر غازه خیمت چرخ نیز در برای تنظیمش چه غم از آفتاب حشر مرا داور اگر چه صرمتی امروز چه کند فوق طاقت لبهر است بدعا می رود که می یابد چه دعا که بهرین لطف تا بود مدح ابرو در پاشی </p>	<p> ملکی طبع انسی و جانی که ز شیطان زلفت شیطانی با عدویت ز لعل پرکاشی بدر عالی تو در بانی هم بنظر تو آب حیوانی هر که را خوانده بهمانی شد شبتان دهر نورانی ماند باقی بعالم قانی هر که ابر بساط نبشانی چون بفرقم تو پر تو افشانی خوشنود از بود ز خا قانی ذات پاک ترا نشناخوانی از گداجز دعا تو میدانی بجا داد گشته ارزانی تا بود وصف برق خشتانی </p>
---	--

ابر حجت بدوستان سازد	با صدف آنچه آب بینانی
برق با خرمین حسود کند	آنچه تیغیت بروز میبدانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقریظی که خاکسار الطاف حسین حالی در زمان حیات مصنف منفور برین دیوان غایت
عنوان در سال هزار و شصت و دو و سی نوشتہ بود

رباعی

هر چند تالایش سخن دین من است * میگویم و راست گفتن آئین من است
در مدح سخن ساختگی نیست مرا * تخمین سخن شناس تخمین من است
الا سہ ہونمن فرزانہ ورین روزگار کہ جنس بالا دست سخن از متاع حسن نوحطان
نارواترہ و دم گیرانی اہل سخن چوں نفس سرد و اعطان نے اثر افتادہ است نہ نما

گمان نبری کہ اندازہ قدر گفتار را نقصان فرارفته است و بر پایہ لفظ و معنی
بہ بیان رفته۔ چشمہ حیوان اگر وظلمات پنهان گردد خاصیت جان بخشی از دیوان
نرود۔ و ماہ کنعان اگر در پائہ مصر بہیج نیز وجودے از لصاب کامل حشش کم
نشود۔ کما قیل ۛ

از قیمت یوسف نشود یکسر موکم * ہر چند خریدار بازار نباشد
اگر گوئی کہ سخن را کہ مکانتے بلند و قدرے ارجمند است خود بوجہ نکتہ دریاں
سخن پدید است۔ ورنہ لفظی است بمعنی۔ و اسے است بے بسی۔ و مخور چنانکہ معلوم
است امر و از جہان معدوم است۔ پس اگر کہ بیت احمر را خاصیت اکسیر باشد
نگو باش۔ و اگر سایہ ہافرہ اقبال با خود دارد گوید بار۔ اداں کہ نہ موجود است چہ
نیز و نہ از پیکہ مقصود است چہ ناید۔ گویم را سے چنانکہ فرمودی ہنر از تو اربع وجود
اہل ہنر است۔ و عرض از لواحق ذات جوہر۔ و چندانکہ ہنر مند کیاب ہنر کیاست
ایا بایں تصور نظر و نقص ادراک و ناتمامی دانش و نارسائی دریافت کہ مرآوی
را سستہ چگونہ میتوان گفت کہ اہل کمال، اجز و در شمس عنقا آشپاں۔ و از سخن جز

ۛ شمس از سخن نیز رسم در جہاں نیست ۛ
شاکسا بر این جہاں را بخت است منکر * تو چہ دانی کہ ویریں گرد سوار سہا

سرست گردم اگر برق حوادث روزگار مرغان نوا سنج را آشفیاں با پاک بنسوز و قاع غری
 در چمن لغتہ سرست باغ را داشت نتوان خواند و اگر طلوع سپیدہ سحری رونق بازار تارگان
 برہم نمکند تا مہر و خشاں عالم افزا است جہاں را تا رکت نتوان گفت - گرفتہ ہنر را
 گرمی بازار نہ چند اہانت کہ کالای گراں بہاے معنی از ہر دوکان میتوان خرید و گنج
 شایگان سخن در ہر خرابہ میتوان یافت - اما صاحب نظران دانستہ کہ با اینہ نامہا
 در کیسہ روزگار خستندہ گوہر ہاست - از چشم کور سوادان مانند گنج در ویرانہ پنہاں
 و بر سر کمال فروزندہ اختر ہاست از دیدہ شہر چشماں چوں مہر جہاں تاب سرور
 نقاب کتمان علی الخصوص در یتیم معانی - مہر منیر فلک نکتہ دانی - قائمہ عشق تحقیق -
 باب مدینہ تدقین بحر لعلی علم و ایقان - کوکب درمی افق عرفان - بہین ثمرہ نخل باغ
 ارادت - گزین نتیجہ پیوند مادہ و صورت - شناور دریاے حقیقت - یہ حوالے
 طریقت - چار سوے ملک معنی را گہاں خدیو - و شش جہت عالم حقیقت را
 فرماں روا - نگارستان رنگین بانی را چہرہ پرواز - دیہارستان ننگفتہ طبعی را
 چمن چہرا - رمز شناس سہراے عقل و نقل - نکتہ سنج خواہض دریاہ و روایہ مرطبہ
 پیماے طریق نظر و استدلال - قصب السبق رباعی عرصہ فکر و قیاس - شمسہ
 پیش طاق بلند نظری و والا فطرتی - نواب خستہ القاب مہر مصطفیٰ خاں بہادر

مخلص تجریتی

بنفط لایعبر عن معان . احاطتها مکارم ذی الهمام
 اللهم متعنا و متع الكل بدوام لقاؤه و دمام لقاؤه . حوصله و سیمش جهانیت که بلند می است
 آسمان اوست . و قدر فیش آسمانیت که فروغ خرد مهر و رخشان اوست ضمیمه پیش
 نقد عیاقین را گنج شائگان . و چرخ فکرش انجن قدس را شمع شبستان حله
 انفاش سراپای معنی را پیرایه ناز . و حلیه عیارش گوش و گردن مضمون را زیور
 امتیاز . افسوس لطف گفتارش و تشیخ آرازه جولان چوین قید و بند . و همچون نطق
 شکر بارش در مذاق حنظل طبعان چوین شند و فند . استعاراتش چوین اشاره شیم
 خوابان دلربا . و عیارش چوین چشمه آب حیوان جانفزا . اطنابش چوین طول شکو
 دوسیه داران سامعه نواز . و ایجادش دلاویز تر از نگاه چشم نیم باز . فکرش
 از دماغ سحری شب زنده داران رساتر . و سخنش از ناله نیم شبی جگر خواران گیراتر
 فقره شیرینش نگویم شیر جالین اما پاره شیرین تر از آن . و مصرعه نگینش نگویم برگ گل
 اما دل از کف ربانیده بلبل . راحه انفاش از نکست گل در دماغ بلبل بل از
 عطریه پیرن در مشام یعقوب ساز کارتر . و شد مقاش از شمع نلال در مقام مستقی بل
 از جبهه می در مذاق مخمور خوشگوار تر .

الحق که هر طبع پر زور شرابست که تمکین پسندان اگر همه کوه و قار باشند بیک جرعه از آب
خود را نگاه نتوانند داشت - ورنه عواید را که عنایب شاهنشاها ملکوت - و طبعی شکرتان
لا هوت با غزل سرائی و بذله سنجی چه کار و چگونه روا باشد که کسی را که در طریق علم و
حکمت بر اثر سفر ادا و فلاطون قدرت راه رفتن موجب تنگ و عار باشد و کیست
صناعتی امثال عربی و نظیرے را متقلد عمل بودن - و زلالی و انوری را مقتلے
فن بافتن - گرفتار در زمان سلفت نقد معنی را گنجینه داران و عرصه فکر اشتهواران
بوده اند - و هنگام گفتار اگر می باز آرد و ریاض سخن بوارنگ اعتبار پیش از زبان حساب
دیوان بوده است - اما کسانیکه در مصطفی ذوق رطل گراں پیوده اند و از مایه
تمیز خط وافر - پیوده بیک میدانند که با آنکه قطره ها در بحر - و سبزه ها در دشت و دشتها
در سبزه و نمنه ها در ساز - و جرعه ها در ساغر - و باد ها در سبزه - و پند ها در گفتار -
و افسوس ها در عمل - و شعر ها در دیوان - و مقرر ها در غزل فراوان بود - هر قطره و شبنم -
و هر سبزه گل و ریاحین - و هر سسته و سته گل - و هر نمنه و نمنه بلبل - و هر بذله و نقل خفل -
و هر افسوس باد و کابل - و هر شعر و ترانه - و هر مصرعه و نثرتی نباشد -

رباعی

ز مزمع نتوان دید بهر چشمه روان * یوسف نتوان خرید از هر دو کان

ہر لب دم اعجاز ندارد و چو مسیح * ہر س نبود چو حسرتی سحر بیاں
 جادہ کہ وے در سخن سنجی می پیاپی پیشانیان نیز پیہودہ اند اما پاشنہ ہاریش و پاہما
 آبلہ دار بودہ است۔ اگر قدحے رفتہ اند۔ و خواجہ ہمہ گلگشت کناں میرو و آہنگی کہ او
 دیں پردہ سے سراید دیگر اں ہم سرودہ اند۔ اما نظر ہا از سیر و اندیشہ ہا از نگ فرد
 ماندہ است۔ اگر مصرعے سنجیدہ اند و خواجہ ہمہ بدیہ می سنجہ۔ آ رہے نغمہ حقیقت
 در پردہ اشعار سرودن و اسرار معنوی در کسوت تعمیر و بیان جلوہ گر نمودن نہ کار ہر حریب
 گفتار شوخ بیان است۔ و آنگاہ حال تا قال و اثر تا میں تفاوت بسیار دارد۔ اینک
 دیوانے ترتیب دادہ و مجموعہ فراہم آوردہ کہ سخن را اوج کمالے برتر از اں دست
 و اذن و سخنور را سرمایہ قبلی خوشتر از اں بہم رسیدن و ثنوار تر از آنست کہ نالہ مرغان
 خوش آہنگ بہوزنی عشاق و نہاد نہ تواند رسید۔ و مرغولہ مطربان جادو و نواچوں
 سخن داودی آہن را موم تواند کرد۔ بنا نیز دخم کدہ صباے ذوق است و پردہ
 آہنگ شوق۔ نظر گاہ پاکان شاہد باز است۔ و نیز نگ حقیقت و مجاز۔ اینس خلوت
 گوشت نشینان است و مجلس صحبت عشرت گرینان۔ تہدیکتان خرد را سرمایہ
 ہوش است و دردے کشاں جنون را بادہ سر جوش۔ نسخہ مفرح روحا نیست
 و مجموعہ تطایط و سجائی۔ طالع سخن را رقم سر نوشت و شاہد معنی را حسن خدا داد۔

روزگار فراق را خجسته برگزشت است - و ایام وصال را فرخنده زویداد گلشن
 نظم را موسم بهار است - و زمین شعر را آب جو بهار - تفسیده درونان را المومنان
 و شاداب طبعان را شیر نجات - بالای گفتار را خلعت دیبا است - و نشانی
 قبول را قافست زیبا - آنکه خاطر نکته فهم و بایع اداس شناس دارند بیابند - و مگر
 این قدسی صحیفه بدیده هوش بنگرند - تا دارند که مر این نکته سنج سخن بیان را در کتاب
 سخن جاسیتی است که دیگران بران دست نیافته اند - و اگر است پرستی کرامتی است
 که از غامه الهام طرازش بر روی کار آمده - یعنی جبهه ابل فن چنانکه دانی اتفاق دارند
 برین معنی که شعر را چند آنکه از حد رستی دور تر برند بقبول دلمانزد و یک تر باشد
 قدر از اوج صدق زیر تر اندازند پایه حسنش بالاتر رود - و حق اینست که سخن
 مبالغه و اغراق و تفریب نبود چنانکه نظامی می فرماید

در شرح و در فن او * چوں کذب اوست حسن

با اینهمه گفتار آبدارش نه آنکه چاشنی تبلیغ و غلو داشته باشد و لاویز تر از عشو
 شاهان مهوش و ذوق انگیز تر از بادیه بے غش افتاده است - انصاف بآن
 طاعت است این مایه گفتار که آسمان بر فراز است - و زمین و نشیب - و انبساط
 و زیر برابروند و دندان جمله در دهان - از شنونده چه دل را باید گسترده

ذوق بخشید۔ پس بے آنکہ نوع از صنعت اندیشہ و ایجا و طبیعت را در سل راہ
 دہی۔ چہ سحری توانی کرد تا سامعہ پار ان ہوازی۔ و شور احسنت در انجن
 اندازی۔ ہمانا کارکار بشریت۔ خواجہ سخن سرائی نمی کند معجز نمائی نمی کند۔
 بہیات در سپارش راہ مدح جادہ تنزل پیووم۔ و مدوح را نہ باندازہ قدر و الایش
 ستودم۔ بحث از فضائل ذات و جلائل صفات بود۔ سخن در توالیع و عوارض گفتہ
 آمد و سخن بدرازی کشید۔ ہر گاہ مشک و زعفران را در توالیع روح پرورد نہادست
 و مہر و ماہ را بوق نور گستر خدا داد۔ آل و وارثندہ جوہر البیابہی و زردی بود
 و ایں دو خشتندہ گوہر را بر گرمی و سردی آفرین نمودن چہا۔ ہمانا قدم خشن کہ ہنگام
 تاخت ہر اہمہ رو و عیب عنان گیر است۔ و پردہ ساز کہ در مقام بلندی
 پستی گرداید از قصور معنی است۔ اکنون کہ رہرو نظر را پاے رہ پہا سنگ
 آمد۔ و عجز بیان جملہ بستن و بہانہ انگختن آغاز نہاد۔ ز نہار گمان نہرند
 کہ مداح سخن و محامد سخنو بہایان رسیدہ باشند تا خاتمہ ستایش گزار خراش
 و اندیشہ ثنا گستر از سگالش آرمیدہ باشد حاشا حاشا کہ اگر قصیدہ را وحی
 و رباعی را الہام و غزل را اعجاز و غزل را امحجز ناما گفتمہ باشم حرفے انراں
 طرماہ و انو کے انراں بسیار بسنرا گفتمہ باشم۔ آہ چہ توان کرد ہم تیر نارسا۔

و هم صید بلند پرواز - هم شب کوتاه و هم افمانه دراز
 زبان زنگنه فرو ماند و راز من باقی است . بضاعیت سخن آفریند و سخن باقی است
 التدریس - ماسوکه هوش

نظامی درین
 - ماسوکه

صحت نامہ دیوان فارسی نواب محمد مصطفیٰ خان صاحب التخلّص خیرتی

صحیح	غلط	۱۰	۱۱	صحیح	غلط	۱۰	۱۱
بنائے	نبائے	۱۰	۱۰	الشعر	الشعر	۱	۱
رضازبان	رضاربان	۸	۱۱	الحکمت	الحکمت	۲	۲
رو	رو	۹	۱۱	لَسْتِیْ	لَسْتِیْ	۳	۳
پیش	پیش	۱۲	۱۲	اشنائے	آشنا	۳	۲
زبان	زبان	۱۵	۱۲	بیدائے	پیدائے	۱۲	۳
صبوحیت	صبوحیت	۶	۱۸	گزشتیم	گذشتیم	۱	۲
نفس	نفس	۳	۲۱	گزیر	گزیر	۴	۵
نہش	نہش	۸	۲۰	وعده	وعده	۵	۶
نگہت	نگہت	۵	۲۲	پاک	پاک	۶	۷
ہرکجا	ہرکجا	۱۰	۲۰	سوخت	بسوخت	۷	۸
خواہد	خواہد	۳	۲۳	کرد	گرد	۸	۹
شنا سارموز	شنا سارموز	۱۵	۲۴	خسرو	خسرو	۹	۱۰
باید	باید	۲	۲۴	گزیر	گزیر	۱۰	۱۱
لغز	لغز	۱۰	۲۵	چو	چو	۱۱	۱۲

صحت نامہ دیوان فارسی نواب محمد مصطفیٰ خان صاحب التخلّص خیرتی

صحیح	غلط	صفحہ	صفحہ	صحیح	غلط	صفحہ	صفحہ
بشکدہ	نشدہ	۱	۵۹	کون	کون	۲	۲۵
بادہ	یادہ	۱	۶۱	گزیر	گزیر	۱۳	۲۶
دامان	دامان	۵	۶۵	ماہ	بہد	۵	۲۸
اشتہت	اشتی	۸	۶۶	نازم	نارم	۳	۳۳
خور	خود	۱	۶۷	جانمی یابد	جان می یابد	۳	۳۴
شعلہ آتش	شعلہ زتش	۱۰	۶۷	شاما	شاماں	۴	۳۵
خاطر	خاطر	۱۱	۶۷	آن اپنے پرداز	آن آئی پرداز	۳	۴۰
خوار خوارگیر	خوار خوارگیر	۱۲	۶۸	بناز بزی	بناز بوی	۱۵	۴۱
المجمہ	المجمہ	۴	۶۹	ار	از	۸	۴۲
بتش	تبش	۶	۷۱	خضمے	خضمی	۱۵	۴۷
بنود	بتود	۳	۷۷	ولے	دلی	۱۰	۴۹
ارپے	ارپے	۴	۷۷	خاکم	حاکم	۱۰	۵۳
ازجاے	ارجاے	۱۳	۷۷	بمخجڑ	بمخجڑ	۱۱	۵۵
ازشکن	اوشکن	۱۳	۷۹	دل آرام	دل آرام	۱	۵۶
نبو	بتود	۵	۸۰	باشد	یاشد	۱۲	۵۷
صوت	صورت	۶	۸۰	نگہت	نگہت	۱۳	۵۷

صحیح	غلط	صحیح	غلط	صحیح	غلط	صحیح	غلط
پیش	پیش	۸	۹۸	باز	ساز	۵	۸۱
خرامی	سزای	۱۲	۹۸	طاعت	طاعت	۶	۸۱
حالت کز و شور و تک	حالت کز و شور و تک	۶	۱۰۰	کشت	گشت	۴	۸۲
پرده	توبه	۱۳	۱۰۰	وفاقان	خاقان	۱۰	۸۲
حدی خوان شو	حدی خوان شد	۷	۱۰۱	و حید	خیدا		
بیش	پیش	۶	۱۰۲	حرام است	حرامست	۹	۸۶
رز	رز	۳	۱۰۵	تغزیر	تغذیر	۱۱	"
می نامی	مینامی	۱۰	۱۰۵	بعید	بعده	۱۳	"
لوشها	لوشها	۱۳	۱۰۶	زاری	رازی	۱۱	۸۸
گردش	گردش	۱	۱۰۷	دارم	اقوام	۱	۸۹
درپار	درپاز	۱	۸۸	چراغین	چراغین	۲	۸۹
ازپے	ارپے	۱۳	"	گمان اثر	گماں اثر	۱	۹۲
سدرام	سدرام	۳	۱۱۳	ورزد	ورز	۹	۹۵
انکار	انکار	۵۵	۱۱۴	ببازد	بپارد	۸	۹۶
پر سی	پر سی	۳۰	۱۳۰	شیم	ستم	"	"
پراگنده	پراگنده	۶	۱۳۱	پراگنده	پراگنده	۱۱	۹۷

صفحہ	غلط	صفحہ	صحیح	غلط	صفحہ	صحیح
۱۲۱	۱۲	ایم	ایم	۱۵۱	۶	مشتصدودو
۱۲۸	۱۱	تمرین	تہذیب	۱۵۲	۱۰	مقصود
۱۳۱	۸	انکسار	انکسار	۱۵۴	۴	اوست
۱۳۱	۱۲	بگید	بگید	۱۵۶	۱۰	ازنگاہ
۱۳۲	۷	نگہت	نگہت	۱۵۷	۱۰	کارتر
۱۳۴	۸	بچہ شناسان	بچہ شناسان	۱۵۸	۹	ربودہ
۱۳۸	۲	ساز	ساز	۱۵۹	۴	فرد
۱۳۹	۱۲	نورضیا	نورضیا	۱۶۰	۶	خاصیتی
۱۴۰	۱۰	سائر	سائر	۱۶۱	۱۱	پیچ
۱۴۱	۱۱	دائر	دائر	۱۶۲	۷	بورق
۱۴۳	۱۲	کوی	کوی	۱۶۳	۶	از
۱۴۵	۲	کردید	کردید	۱۶۴	۶	از
۱۴۸	۶	از	از	۱۶۵	۶	از
۱۴۹	۱۳	استان گل	استان گل	۱۶۶	۱۲	دورانی
۱۵۰	۱۳	یابد	یابد	۱۶۷	۱۳	ناید

CALL No. { 1915001 } > 22 E ACC. No. 4991
 AUTHOR حشری
 TITLE دیوانہ

1915001
 > 22 E. 4991
 حشری
 دیوانہ

Date	No.	Date	No.

MAULANA AZAD LIBRARY ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

